

Høgskulen på Vestlandet

MOØ300: Masteroppgave

MOØ300-O-2024-VÅR-FLOW assign

Predefinert informasjon

Startdato: 02-05-2024 12:00 CEST
Sluttdato: 24-05-2024 14:00 CEST
Eksamensform: Masteroppgave
Termin: 2024 VÅR
Vurderingsform: Norsk 6-trinns skala (A-F)
Flowkode: 203 MOØ300 1 O 2024 VÅR
Intern sensor: (Anonymisert)

Deltaker

Navn:	Lene Flatmark Enger
Kandidatnr.:	26
HVL-id:	667868@hvl.no

Informasjon fra deltaker

Egenerklæring *:

Ja

Jeg bekrefter at jeg har registrert

oppgavetittelen på norsk og engelsk i

StudentWeb og vet at

denne vil stå på

vitnemålet mitt *:

Ja

Gruppe

Gruppenavn: HVL sin bærekraftshistorie
Gruppenummer: 6
Andre medlemmer i gruppen: Espen Sørensen

Jeg godkjenner avtalen om publisering av masteroppgaven min *

Ja

Er masteroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved

Nei

Er masteroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller of

Ja, Høgskulen på Vestlandet

MASTEROPPGAVE

Høgskulen på Vestlandet sin bærekraftshistorie

Western Norway University of Applied Sciences'
Sustainability History

Lene Flatmark Enger & Espen Sørensen

Master i Innovasjon og ledelse

Handelshøgskulen HVL

Tom Skauge

24.05.2024

Ord mellom introduksjon og konklusjon: 28 656

Vi bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

I. Sammendrag

For å sikre at fremtidige generasjoner får tilgang til nødvendige ressurser, retter samfunnet seg mot en bærekraftig utvikling. Utdanningssektoren har en sentral rolle i å fremme miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig utvikling. I denne studien har vi valgt å fokusere på Høgskulen på Vestlandet (heretter HVL) med formål om å besvare følgende problemstilling: *Hva er HVL sin bærekraftshistorie - utvikling av mål og midler for bærekraft?*

Målet for denne studien er å avdekke HVL sin bærekraftshistorie og dens utvikling, med spesielt fokus på aktiviteter og oppfølging fra ulike nivåer i organisasjonen. Til avgrensning har vi valgt å fokusere på klima og miljø- aspektet ved bærekraftbegrepet. Det vil også gjøre rede for top-down og bottom-up prosesser, samt normative og regulative forventninger til utdanningssektoren og HVL. Her vil blant annet FNs bærekraftsmål være sentralt for de normative forventningene, og universitets- og høyskoleloven er sentral for de regulative forventningene.

Studien baserer seg på en triangulerende forskningsmetode som har gitt oss muligheten til å samle rikere og sterkere mengder med bevis enn det som kan oppnås med bare en enkel metodeforskning. Dette er med på å styrke vår validitet og reliabilitet i studiet. Datainnsamlingen har inkludert dybdeintervju, dokumentanalyse, opptak av styremøter, koding av tidligere masteroppgaver, statistikk og funn fra podkast.

Det fremkommer i våre funn at eksternt hold har sterke forventninger, både normative og regulative til HVL. Oppgavens hovedfokus er å se på hvordan HVL arbeider med forventningene og hvordan HVL utvikler mål og tilegner midler for å arbeide med bærekraft. Her ser vi at det er vekslende presentasjon av HVL. Det er innsats og interesse fra medarbeidernivået, men vi opplever et begrenset engasjement fra ledernivået med tanke på tiltak og midler. Strategien for 2019-2023 hadde et sterkt fokus på bærekraft, hvor ett av tre hovedmål omhandlet bærekraft. Strategien for året 2023-2030 er det derimot et mindre fokus på dette satsingsområdet. I vårt datamateriale kan det tyde på at HVL har drevet med målforskyvning av bærekraft, og det er en fare for at dette går over til grønnvasking for utdanningsinstitusjonen.

Stikkord til biblioteket : *bærekraft, FNs bærekraftsmål, klima, miljø, Høgskulen på Vestlandet, utdanningssektoren, strategi, mål, middel, interessenter, målforskyvning, grønnvasking, top-down, bottom-up, normativ orden, regulativ orden.*

II. Summary

To ensure that future generations have access to the necessary resources, society aims for sustainable development. The education sector has a central role in promoting environmentally, socially and economically sustainable development. In this study, we have chosen to focus on Western Norway University of Applied Sciences (henceforth HVL) with the aim of answering the following question: *What is HVL's sustainability history - development of goals and means for sustainability?*

The aim of this study is to uncover HVL's sustainability history and its development, with a particular focus on activities and follow-up from different levels in the organization. For scope specification, we have chosen to focus on climate and the environmental aspect of the concept of sustainability. It will also account for top-down and bottom-up processes, as well as normative and regulatory expectations for the education sector and HVL. Here, among other things, the UN's sustainability goals will be central to the normative expectations and the Act relating to Universities and University Colleges is central to the regulatory expectations.

The study is based on a triangulation research method, which has given us the opportunity to gather richer and stronger amounts of evidence than can be achieved with just a simple research method. This helps to strengthen our validity and reliability in the study. The data collection has included in-depth interviews, document analysis, recordings of board meetings, coding of previous master's theses, statistics and findings from podcasts.

Our findings show that the external stakeholders have strong expectations, both normative and regulatory, of HVL. The main focus of the assignment is to look at how HVL works with expectations and how HVL develops targets and appropriates funds to work with sustainability. Here we see that there is an alternating presentation of HVL. There is effort and interest from a bottom-up perspective, but we experience limited commitment from the top-down perspective in terms of measures and funds. The strategy for 2019-2023 had a strong focus on sustainability, with one of three main goals dealing with sustainability. In the strategy for the year 2023-2030, however, there is less focus on this investment area. In our data material, it may indicate that HVL has engaged in target shifting of sustainability, and there is a danger that this will turn into greenwashing for the educational institution.

III. Forord

Kjære leser,

Denne oppgaven markerer slutten på et toårig masterstudium i Innovasjon og ledelse ved Høgskulen på Vestlandet campus Bergen. Vi har hatt spennende år som studenter og bærekraft har vært et tema som har engasjert oss begge. I en tid med økende bekymring for klima og miljø, så vi på dette som en unik mulighet for å utdype oss i et samfunnsaktuelt tema. Denne interessen dannet derfor grunnlaget for valget av tema og problemstillingen i masteroppgaven.

Vi ønsker først og fremst å rette vår største takk til vår veileder, Tom Skauge for et fantastisk samarbeid. Han har vært en sentral bidragsyter til å komme med viktige innspill og kontinuerlig tilbakemeldinger som har pekt oss inn i riktig retning. Videre ønsker vi å takke bærekraftkoordinator ved HVL som har vært villig til å delta i dette studiet i form av et intervju. Vi ønsker også å takke hverandre for et godt samarbeid gjennom hele studiet.

Målet med masteroppgaven er å kunne bidra til faglig påfyll, til videre forskning og diskusjon innenfor bærekraft, med spesielt fokus på klima og miljø i utdanningssektoren. Videre håper vi at dette kan være til inspirasjon og nytte for alle lesere som er interessert i fagområdet.

God lesing!

Bergen, mai 2024

Lene Flatmark Enger

Espen Sørensen

IV. Innholdsfortegnelse

I. Sammendrag	1
II. Summary	2
III. Forord	3
IV. Innholdsfortegnelse	4
V. Figurliste	6
VI. Tabelliste	6
1.0 Introduksjon	1
1.1 Bakgrunn for valg av tema og dens relevans.....	1
1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål.....	2
1.3 Avgrensning.....	3
1.4 Disposisjon.....	4
2.0 Teoretisk rammeverk	5
2.1 Del 1: Bærekraft.....	5
2.1.1 FNs bærekraftsmål.....	5
2.1.2 Sirkulær økonomi.....	8
2.1.3 Den triple bunnlinjen.....	8
2.2 Normativ og regulativ orden.....	10
2.3 Del 2: Utdanningssektorens rolle.....	12
2.3.1 Interessenteori.....	12
2.3.2 Bærekraft i høyere utdanningsinstitusjoner.....	15
2.3.2.1 <i>Trender og praksiser</i>	15
2.3.2.2 <i>Rammer for integrering av bærekraft</i>	15
2.3.2.3 <i>Case-studier og beste praksiser</i>	16
2.4 Del 3: Iverksetting av forventninger om bærekraft.....	16
2.4.1 Implementering av bærekraft.....	17
2.4.1.1 <i>Bærekraftsrapportering</i>	17
2.4.1.2 <i>Omorganisering og iverksetting</i>	17
2.4.2 Utfordringer ved implementering av bærekraftstiltak.....	18
2.4.2.1 <i>Kompetanseheving</i>	18
2.4.2.2 <i>Endringsledelse</i>	18
2.4.3 Top-down & bottom-up.....	19
2.4.4 Mål og strategi.....	20
2.4.5 Grønnvasking.....	22
2.5 Analyseskjema.....	23
3.0 Metode og forskningsstrategi	25
3.1 Forskningstilnærming.....	25
3.2 Forskningsdesign.....	26
3.3 Forskningsmetode.....	26
3.4 Datainnsamling.....	27
3.4.1 Fase 1: Eksplorerende forskningsdesign.....	29
3.4.1.1 <i>Orienteringssamtale</i>	29
3.4.1.2 <i>Innhentet statistikk</i>	30
3.4.2 Fase 2: Ordinært forskningsdesign.....	30

3.4.2.1 Dokumentanalyse.....	30
3.4.2.2 Opptak fra styremøter.....	32
3.4.2.3 Koding av tidligere masteroppgaver.....	33
3.4.2.4 Podkast.....	34
3.5 Studiets kvalitet.....	35
3.5.1 Validitet.....	35
3.5.2 Reliabilitet.....	36
3.5.3 Etske retningslinjer og personvern.....	37
3.5.4 Å studere egen organisasjon.....	38
3.6 Total oversikt over datainnsamling.....	40
4.0 Analyse og diskusjon.....	42
4.1 Eksterne og interne interessenter.....	42
4.2 F1: Bærekraft.....	44
4.2.1 Bærekraftsmål.....	45
4.2.2 Rød alarm.....	45
4.2.3 Naturødeleggelser.....	46
4.2.4 Norges status på bærekraftsmålene.....	47
4.2.5 Norges status på energiomstilling.....	50
4.2.6 Kompetansebehov.....	53
4.2.7 Oppsummering av forventninger til sektoren.....	54
4.3 F2: Utdanningssektoren.....	55
4.3.1 Forventninger fra utdanningssektoren.....	55
4.3.2 Regulatoriske krav fra utdanningssektoren.....	59
4.3.3 Oppsummering av forventninger fra og i sektoren.....	61
4.4 F3: HVLs interne iverksetting.....	62
4.4.1 Top-down.....	63
4.4.1.1 Strategiene til HVL.....	63
4.4.1.2 Handlingsplan for bærekraftig utvikling 2023-2026.....	68
4.4.1.3 Rektors oppdragsbrev for 2024.....	73
4.4.1.4 Oppsummering av top down.....	76
4.4.2 Bottom-up.....	77
4.4.2.1 Tidligere masteroppgaver.....	77
4.4.2.2 Antall artikler som nevner bærekraft og HVL.....	78
4.4.2.3 HVLs arbeid med SDG.....	80
4.4.2.4 Oppsummering av bottom-up.....	82
5.0 Konklusjon.....	83
5.1 Besvare forskningsspørsmål.....	83
5.1.1 Bærekraft - Normative forventninger.....	83
5.1.2 Utdanningssektoren - Normative og regulative forventninger.....	84
5.1.3 HVLs interne arbeid - Top-down og bottom-up.....	85
5.2 Bidrag til begreps- og teoriutvikling.....	86
5.3 Begrensninger ved våre funn.....	89
5.4 Videre forskning.....	89
Litteraturliste.....	91
Vedlegg.....	100

V. Figurliste

Figur 1: Vår løkmodell.....	3
Figur 2: FNs bærekraftsmål.....	6
Figur 3: Stockholm Resilience Centre sin tolkning av SDG.....	7
Figur 4: Den triple bunnlinjen.....	9
Figur 5: Primære og sekundære interesser.....	13
Figur 6: Andrew's corporate strategy model.....	21
Figur 7: Det gjensidige spillet mellom empiri og spørsmål.....	26
Figur 8: Interne og eksterne interesser for HVL.....	43
Figur 9: SDG Dashboards and Trends.....	48
Figur 10: SDG 12, 13, 14 og 15 - Ytelse etter indikator for Norge.....	49
Figur 11: Endring i klimagassutslipp siden 1990 i EU-27 og utvalgte land.....	50
Figur 12: Klimautvalgets sjekklister for lavutslippssamfunnet.....	52
Figur 13: Tidslinje for HVLs strategi og handlingsplan for bærekraftig utvikling.....	64
Figur 14: HVL sitt klimaregnskap.....	71
Figur 15: Etikk og bærekraft tema i masteroppgaver ved HVL.....	78
Figur 16: Antall artikler som nevner bærekraft og HVL / Høgskolen i Bergen (01.01.2000-01.01.2024).....	79
Figur 17: Antall artikler som nevner bærekraft (01.01.2000-01.01.2024).....	80
Figur 18: Lojal iverksetting mellom norm og lov, målforskyvning og grønnvasking.....	87

VI. Tabelliste

Tabell 1: Forskningsprosjektets oppbygging.....	4
Tabell 2: Oversikt over det teoretiske rammeverket.....	5
Tabell 3: Oversikt over de tre pilarene for institusjon.....	11
Tabell 4: Vårt analyseskjema for teori.....	24
Tabell 5: Oversikt over datainnsamling.....	28
Tabell 6: Statistikk benyttet i masteroppgaven.....	30
Tabell 7: Oversikt over sentrale dokumenter i vår dokumentanalyse.....	32
Tabell 8: Oversikt over opptak av styremøter.....	33
Tabell 9: Koding av tidligere masteroppgaver.....	34
Tabell 10: Oversikt over podkast episoder.....	35
Tabell 11: Data og datakilder summert opp.....	41
Tabell 12: Empiri fordelt top-down og bottom-up.....	63
Tabell 13: Handlingsplan for bærekraftig utvikling 2023-2026.....	70
Tabell 14: Oversikt over rektors oppdragsbrev for 2024.....	74
Tabell 15: Oversikt over HVLs arbeid med bærekraft.....	82
Tabell 16: Hovedfunn.....	89

1.0 Introduksjon

1.1 Bakgrunn for valg av tema og dens relevans

Samfunnsansvar og bærekraft er et dagsaktuelt tema. For å sikre at fremtidige generasjoner får tilgang til nødvendige ressurser, er samfunnet avhengig av å rette fokus mot en mer bærekraftig fremtid. Denne masteroppgaven tar sikte på å utforske og forstå Høgskulen på Vestlandet (heretter HVL) sin bærekraftshistorie, med spesielt fokus på utvikling av mål og strategiske midler for å fremme bærekraft.

HVL er en av de største utdanningsinstitusjonene i Norge med om lag 16 500 studenter fordelt på fem campuser på Vestlandet: Bergen, Førde, Haugesund, Sogndal og Stord (Høgskulen på Vestlandet, 2016). HVL har med dette et betydelig ansvar for å bidra med undervisning, forskning, formidling og innovasjon for samfunnsansvar og bærekraft.

I lys av de økende globale klimautfordringene, har bærekraftig utvikling blitt en sentral komponent i strategiplanen for høyere utdanningsinstitusjoner. HVL har innarbeidet bærekraftig utvikling som en sentral del av sin strategiplan. Strategiplanen fra 2019-2023, med navn "Samspel bærekraft nyskaping", var bærekraft et av tre prioriterte hovedmål. Strategiplanen bærer et preg av strategiske mål og illustrasjoner av blant annet natur og klima (Høgskulen på Vestlandet, 2018), noe som skiller seg ut fra den nyeste strategiplanen til HVL. I strategiplan for 2023-2030, kalt "Kunnskap som bygger mennesker og samfunn", vektlegger samfunnsutvikling, velferd og innovasjon som kjerneområder for årene fremover (Høgskulen på Vestlandet, 2022b). Gjennom denne studien, vil vi sammenligne strategiplanene og konkludere hvordan HVL har jobbet og jobber med bærekraft.

HVL har et spesifikt samfunnsoppdrag, som lovfestet i kunnskapsdepartementets lov om universiteter og høyskoler i § 1-1, bokstav d. som ble rettskraftig 01.08.2021. Loven forplikter UH-institusjonene til å bidra til en miljøvennlig, sosialt og økonomisk bærekraftig utvikling (Universitets- og høyskoleloven, 2024). HVL retter særlig fokus mot områdene bærekraftig samfunn, velferd og innovasjon, som reflekteres i dens strategiske satsinger for 2023-2030 (Høgskulen på Vestlandet, 2022b).

Med utgangspunkt i Brundtlandkommisjonens definisjon fra 1987 (Carson & Skauge, 2023, s. 11), som understreker at bærekraftig utvikling innebærer å imøtekomme dagens behov uten å ødelegge mulighetene og behovene for kommende generasjoner, søker denne masteroppgaven å belyse hvordan HVL skal forsikre sitt engasjement for bærekraft.

1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål

Hensikten med masteroppgaven er som nevnt å avdekke HVL sin bærekraftshistorie og dens utvikling. Dette er med særlig vekt på aktivitet og oppfølging fra ulike nivåer i organisasjonen med klima- og miljøperspektiv ved bærekraftsbegrepet. Med vår analyse ønsker vi å kaste lys over de ulike fasene og hendelsene som har formet HVL sin tilnærming til bærekraft. På bakgrunn av dette har vi formulert følgende problemstilling:

Hva er HVL sin bærekraftshistorie - utvikling av mål, midler og resultat for bærekraft?

For å avgrense problemstillingen og strukturere oppgaven ytterligere, har vi inkludert tre forskningsspørsmål. Disse spørsmålene er utarbeidet for å bidra til å besvare den overordnede problemstillingen:

F1: Hva er de eksterne forventninger til utdanningssektoren, med HVL, i forhold til samfunnsansvar og bærekraft?

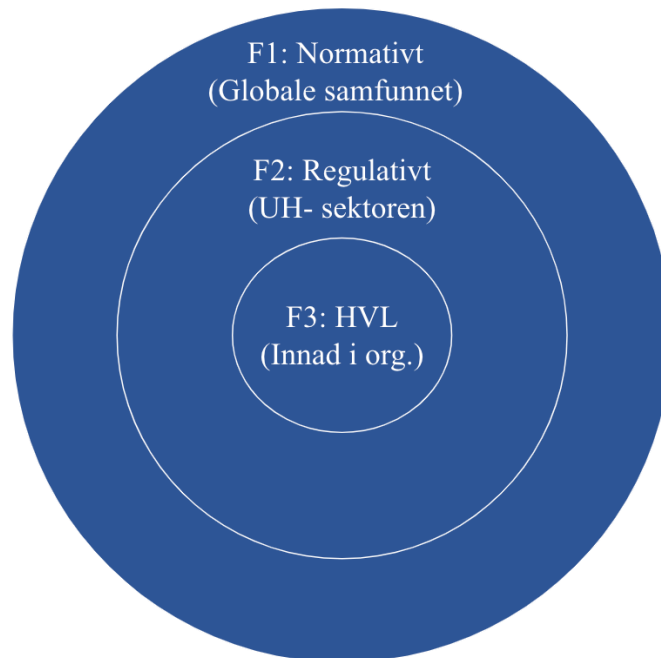
F2: Hva er forventninger for og i utdanningssektoren til HVL i forhold til samfunnsansvar og bærekraft?

F3: Hvordan jobber HVL internt på både ledelses- og medarbeidernivå for å oppfylle forventningene fra eksterne interessenter innen samfunnsansvar og bærekraft?

Som det fremgår i forskningsspørsmålene ønsker vi å belyse de eksterne forventningene til HVLS innsats innen samfunnsansvar og bærekraft. Vi vil også undersøke interne prosesser som HVL benytter seg av for å oppnå sine mål på dette området. Forskningsspørsmål 1 belyser hovedsakelig de normative forventningene fra det globale samfunnet. På sin side, vil forskningsspørsmål 2 gå nærmere på de regulatoriske forventninger som berører utdanningssektoren, og dermed HVL. Til slutt vil forskningsspørsmål 3 omhandle hvordan HVL jobber med forventningene om bidrag til bærekraft, faglig og materielt. For å besvare forskningsspørsmål 3 har vi valgt å fordele den i to deler; top-down og bottom-up. Dette gjør vi for å besvare både ledelses- og medarbeidernivå i organisasjonen. Sett med problemstillingen, vil det således være naturlig å legge størst vekt på forskningsspørsmål 3, og dette vil gjenspeiles gjennom kapittel 4 om analyse og diskusjon. Sammen vil svarene på forskningsspørsmålene bidra til å gi innsikt i HVL sin bærekraftshistorie.

I figur 1 illustreres forskningsspørsmålene ved hjelp av en "løkmodell". Det ytterste laget representerer de normative forventningene knyttet til bærekraft fra det globale samfunnet. Når

vi går et trinn nærmere kjernen til forskningsspørsmål 2, møter vi de regulative forventningene fra og i utdanningssektoren. Innerst i kjernen finner vi vårt studieobjekt, HVL, og dette representerer forskningsspørsmål 3. Løkmodellen illustrerer at det er nødvendig å se først på de ytterste lagene for å forstå kjernen.

Figur 1: Vår løkmodell

1.3 Avgrensning

For å gjennomføre studiet med høy kvalitet innenfor tidsrammen og tilgjengelighet av ressurser, har vi gjort avgrensninger. Vi har avgrenset studiet til HVL og en hovedfaktor for at vi valgte HVL som studieobjekt er på bakgrunn av forslaget til instituttets inspirasjonssamling høsten 2023. Dette, samt at vi er selv studenter ved institusjonen, gjør at vi kan tilegne mer av våre ressurser til å samle inn empiri, i motsetning til å bli kjent med en ny organisasjon.

Videre er studien gjennomført innen en bestemt tidsperiode og aktualiteten til funnene kan endres over tid. Dette er på bakgrunn av at restriksjoner og tiltak knyttet til bærekraft er inne i en hyppig forandring, og ikke minst HVL som en institusjon. I forbindelse med studiets tidsramme har vi gjort nødvendige avgrensninger ved å gjennomgå de viktigste aktivitetene, organisert dem i et Gantt-diagram og presentert dem i en fremdriftsplan. Her har vi dokumentert de viktigste datoene og illustrert prosjektets fremdrift.

Bærekraft er et stort og sentral tema og omfatter tre dimensjoner; 1) klima og miljø, 2)

økonomi og 3) sosiale forhold (FN, 2023). Til avgrensning har vi valgt å fokusere på klima og miljø, og dermed ser vi bort fra de sosiale og økonomiske dimensjonene ved bærekraft. Grunnen til denne avgrensningen, er det omfattende begrepsapparatet bærekraft innebærer. Således vil en avgrensning for begrepet være nødvendig med tanke på oppgavens omfang. Det vil derfor være aktuelt å fokusere på miljømålene til Holden og Linnerud som blir presentert i 2.1.1. (FNs bærekraftsmål).

1.4 Disposisjon

Det første kapittelet har presentert bakgrunnen, temaet, problemstillingen, forskningsspørsmål og avgrensning for forskningsprosjektet. I kapittel 2 vil vi redegjøre for det teoretiske rammeverket som er relevant for å besvare forskningsspørsmålene. Her vil vi dele opp kapittelet i tre deler, for å gi klare skiller mellom teori knyttet til de ulike forskningsspørsmålene. Videre i kapittel 3 vil det gis en oversikt over metodene som er valgt for forskningsprosjektet, der vi vil diskutere deres påvirkning til oppgaven. Deretter, i kapittel 4, vil vi analysere funnene og diskutere disse i lys av forskningsspørsmålene og teoridelen. Kapittel 5 vil avslutningsvis presentere en konklusjon basert på kapittel 4 og gi et svar på problemstillingen og forskningsspørsmålene. Oppbyggingen av forskningsprosjektet er illustrert i tabell 1:

1. Introduksjon	2. Teoretisk rammeverk	3. Metode	4. Analyse og diskusjon	5. Konklusjon
Bakgrunn, tema og relevans	Bærekraft	Forsknings-tilnærming	Eksterne og interne interessenter	Besvare forskningsspørsmål
Problemstilling og forskningsspørsmål	Normativ og regulativ orden	Forskningsdesign	F1: Bærekraft	Bidrag til begreps- og teoriutvikling
Avgrensning	Utdanningssektorens rolle	Forskningsmetode	F2: Utdanningssektoren	Begrensninger ved våre funn
Disposisjon	Iverksetting av forventninger om bærekraft	Datainnsamling	F3: HVL's interne implementering	Videre forskning
	Analyseskjema	Studiets kvalitet		
		Total oversikt over datainnsamling		

Tabell 1: Forskningsprosjektets oppbygging

2.0 Teoretisk rammeverk

Carson og Skauge (2023, s. 134) beskriver bærekraft ved virksomheter som “å ta et langsiktig ansvar for virksomheten og om forholdet mellom økonomi, sosiale forhold og miljø”. Med andre ord handler det om å balansere de nevnte faktorene på en god måte. For virksomheter innebærer dette å drive lønnsomt, uten at det går utover hensynet til miljø og samfunn.

Målet med forskningsprosjektet er å utforske hvordan HVL utformer mål, midler og resultat for å fremme bærekraftig utvikling. Dette kapittelet introduserer det teoretiske rammeverket som blir anvendt i masteroppgaven for å analysere HVL som studieobjekt. For å tydeliggjøre, er kapittel 2 delt inn i tre deler etter forskningsspørsmålene, som illustrert i tabell 2:

1. Bærekraft	2. Utdanningssektoren	3. Iverksetting
<ul style="list-style-type: none">• FNs bærekraftsmål• Sirkulær økonomi• Den triple bunnelinjen	<ul style="list-style-type: none">• Interessentteori• Trender og praksiser• Rammer for integrering av bærekraft• Case-studier og beste praksiser	<ul style="list-style-type: none">• Bærekraftsrapporter• Omorganisere og iverksette• Kompetanseheving• Endringsledelse• Top-down & bottom-up• Mål og strategi• Grønnvasking
Normativ og regulativ orden		

Tabell 2: Oversikt over det teoretiske rammeverket

2.1 Del 1: Bærekraft

I del 1 av teoridelen, vil vi presentere sentrale teorier og begreper som belyser de ulike eksterne forventningene knyttet til bærekraft, og har rettet fokus på forskningsspørsmål 1: *Hva er de eksterne forventninger til utdanningssektoren, med HVL, i forhold til samfunnsansvar og bærekraft?* Det vil inkludere en gjennomgang av FNs bærekraftsmål, sirkulær økonomi og den triple bunnelinjen. Etter presentasjonen av oppgavens overordnede tema i del 1, vil vi i delkapittel 2.2 gjøre rede for normative- og regulative orden. Dette er for å knytte opp begrepene til oppgavens forskningsspørsmål.

2.1.1 FNs bærekraftsmål

Noe som virkelig fremhever betydningen av bærekraft, var da FN i 2015 vedtok bærekraftsmålene som en felles global arbeidsplan for å bekjempe økonomiske, sosiale og miljømessige problemer (Carson & Skauge, 2023, s. 134). De 17 bærekraftsmålene, kjent som

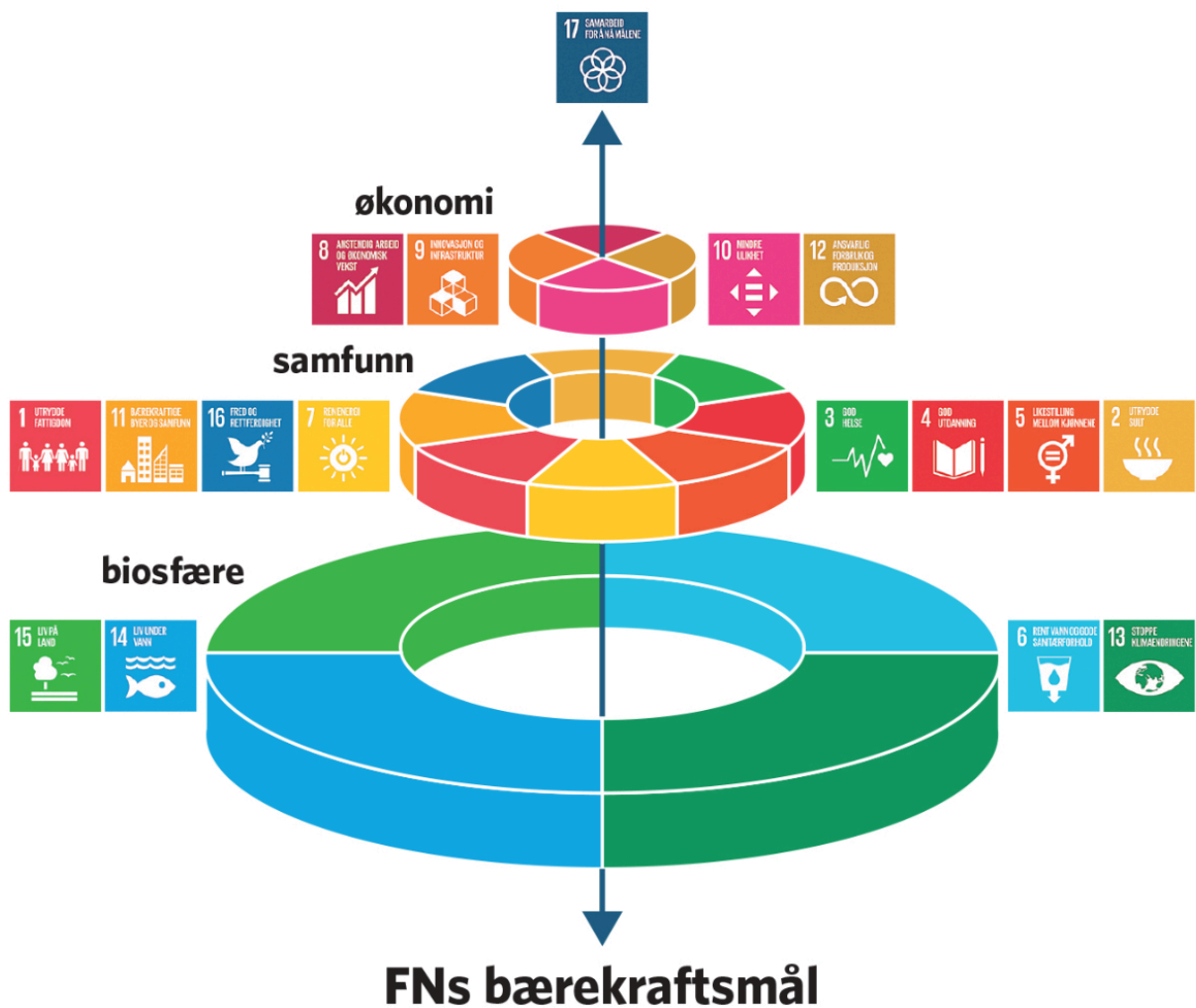
Sustainable Development Goals (heretter SDG) på engelsk, trådte i kraft 1. januar 2016. Bærekraftsmålene representerer en samlet handlingsplan for FNs 193 medlemsland. Hvert mål har sine spesifikke undermål, og i sum består disse av 169 delmål som skal oppnås innen 2030 (FN, 2022).

Figur 2: FNs bærekraftsmål

Bærekraftsmålene i figur 2 er blitt delt opp av Holden og Linnerud (2021, s. 45-53). Forslaget er å dele opp målene, slik at mål 1-7 er samlet som utviklingsmål. Videre er mål 8-11 omtalt som rettferdighetsmål, mål 12-15 er gruppert som miljømålene og mål 16 og 17 er klassifisert som institusjonell mål.

Forskere ved Stockholm Resilience Centre presenterer et alternativt syn på bærekraftsmålene. Deres tanke er at målene 6, 13, 14 og 15 må oppnås for at resten av målene kan være oppnåelige og representerer biosfæremålene (Azote, 2016). Figur 3 viser fremstillingen av bærekraftsmålene til forskerne ved Stockholm Resilience Centre, der deres idé er å fokusere først på planeten (SDG 6, 13, 14 og 15) og deretter på samfunnet (SDG 1, 2, 3, 4, 5, 7, 11 og 16), etterfulgt av økonomien (SDG 8, 9, 10 og 12). Ved å nå de øvrige målene argumenterer forskerne for at man til slutt vil oppnå bærekraftsmål nummer 17, som innebærer samarbeid for å nå målene. Holden og Linnerud (2021, s. 45-53) på sin side utfordrer denne tanken ved å fremstille alle målene som like essensielle å fullføre, noe som innebærer at en burde tenke på flere dimensjoner av bærekraft samtidig.

Figur 3: Stockholm Resilience Centre sin tolkning av SDG (Azote, 2016)

Holden og Linnerud (2021, s. 44-45) hevder at flere av målene kan virke lite relevante for Norge. Eksempelvis bør målene om å utrydde fattigdom og sult vektlegges i fattige land, mens klimamålene er mer relevante for rike land som Norge (Holden & Linnerud, 2021, s. 44-45).

Videre diskuterer Holden & Linnerud (2021, s. 52) svakheter med bærekraftsmålene og stiller spørsmål om det er for mange mål. Her pekes det på at målene er ment for å bidra til endringer på mange viktige områder, men at målene er også ment til å motivere til innsats og begeistring. Av den grunn kan 17 mål med 169 delmål bli for mange og dermed demotiverende. Videre fremhever Holden og Linnerud (2021, s. 52) at det ikke finnes noen prioriteringer fra FN sin side av målene, og det stilles derfor spørsmål om noen av målene er viktigere enn andre.

Holden og Linnerud (2021, s. 52) kritiserer også at mange av målene anses som ren tautologi,

som vil si et utsagn som med logisk nødvendighet er sann. Tanken bak utsagnet til Holden og Linnerud (2021, s. 52), er at meningsinnholdet til målene er lite konkretisert. De diskuterer så at målene blander sammen hva vi vil oppnå, og hvordan vi vil oppnå det. Det er med andre ord ikke skilt mellom mål og virkemidler for å nå målene. Holden og Linnerud (2021, s. 52) foreslår at et mindre antall prioriterte mål vil være mer oversiktlig, og et større sett av tilhørende virkemiddel-mål kan være veien å gå. Til slutt legger forfatterne (Holden & Linderud, 2021, s. 52) frem at det er urovekkende lite konkrete og tallfestede mål, og dette gjelder særlig for miljømålene.

2.1.2 Sirkulær økonomi

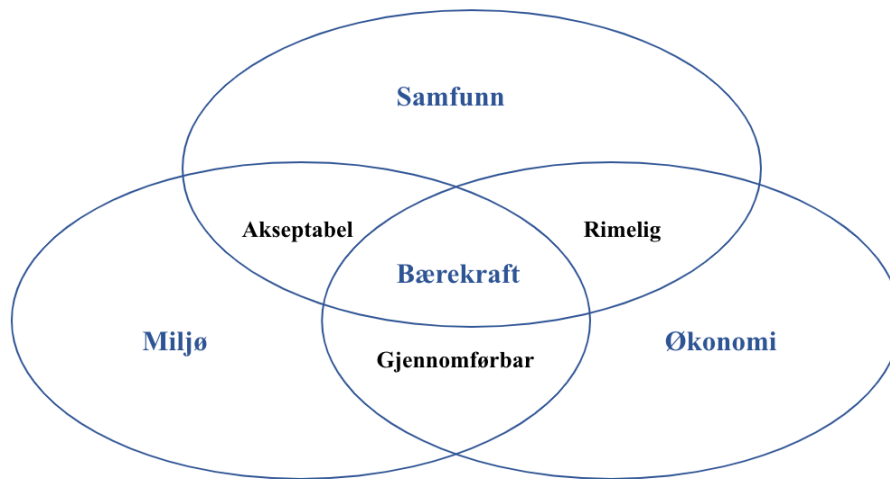
Carson og Skauge (2023, s. 144) argumenterer for at man kan møte bærekraftskrisen ved å anvende sirkulær økonomi. Sirkulær økonomi bygger på prinsippet om at alle ressurser har verdi og kan benyttes i sin helhet (Nilsen, 2023). Med dette synet vil avfall ikke eksistere, men heller betraktes som en ressurs. I motsetning til den konvensjonelle “bruk og kast”-modellen, fokuserer sirkulær økonomi på å forlenge levetiden til ressurser så lenge som mulig. Samtidig som strategien søker å gjenopprette og regenerere produkter og materialer ved slutten av hver brukssyklus (Nilsen, 2023). Denne tilnærmingen krever en omfattende omlegging av industrielle prosesser og forbrukeratferd, der avfall omdefineres som en ressurs. Sirkulær økonomi blir foreslått som en løsning for å håndtere bærekraftskrisen, da den har potensial til å redusere miljøpåvirkninger og fremme en mer bærekraftig bruk av naturressurser. Dette harmonerer med målene for bærekraft i miljømålene (Holden & Linnerud, 2021) og biosfæremålene satt av forskerne ved Stockholm Resilience Centre (Azote, 2016).

2.1.3 Den triple bunnlinjen

I tråd med begrepet sirkulær økonomi er det relevant å undersøke hvordan bedrifter kan integrere bærekraft i sin virksomhet. Carson og Skauge (2023, s. 146) viser til begrepet til Elkington, “den triple bunnlinjen”, som relevant i denne sammenheng. Begrepet undersøker tradisjonelle forretningsmodeller og oppfordrer bedrifter til å gå utover ren økonomisk suksess.

Teorien til Elkington er illustrert i litteraturen “Cannibals with Forks” (1998) og bygger på metaforen “kannibaler” som defineres som mektige og store bedrifter i næringslivet. Dette innebærer at bedriftene implementerer sosiale og miljømessige verdier i deres drift, og ikke bare de tradisjonelle økonomiske hensynene (Elkington, 1998). “Den triple bunnlinjen”

representerer denne utviklingen. Tradisjonelt sett blir begrepet “bunnlinje” referert til en virksomhets økonomiske resultater, men Elkington argumenterer for at bedrifter også må måle og rapportere andre resultater som miljømessige og sosiale fotavtrykk (Elkington, 1998). Dette representerer en operasjonalisering av bærekraft, hvor en virksomhet ikke bare fokuserer på økonomisk profitt, men også evaluerer hvordan den påvirker miljøet og samfunnet omkring seg.

Figur 4: Den triple bunnlinjen (Carson & Skauge, 2023, s. 147)

Som vist i figur 4, presenterer den triple bunnlinjen tre typer kapital som er viktige for en virksomhet: sosial-, miljø- og økonomisk kapital. Dette er de samme tre aspektene som Carson og Skauge (2023, s. 134) presenterte i definisjonen for bærekraft. Sosial kapital innebærer elementer som lojalitet, tillit og bedriftens sosiale nettverk. Den sosiale bunnlinjen fokuserer på sin side på virksomhetens effekt på mennesker, både internt og eksternt. Dette omhandler diskriminering, menneskerettigheter, arbeidsbetingelser og bidrag til lokalsamfunnet (Carson & Skauge, 2023, s. 148).

Miljømessig kapital omfatter naturressurser og virksomhetens innvirkning på det ytre miljøet (Carson & Skauge, 2023, s. 148). I denne sammenheng blir en bærekraftig driftsform betegnet som minimal skade på miljøet, effektiv avfallshåndtering og redusert bruk av råmaterialer. Den miljømessige kapitalen er delen vi fokuserer på i oppgaven, men å beskrive den bærende idéen til “Den triple bunnlinjen” er essensielt for å vise det helhetlige perspektivet begrepet har. Økonomisk kapital på sin side, er den tradisjonelle bunnlinjen, men i denne sammenheng inkluderer dette også bedriftens økonomiske innvirkning på samfunnet (Carson & Skauge, 2023, s. 148).

Elkington (1998) argumenterer for at langsiktig økonomisk bærekraft og suksess avhenger av en balansert tilnærming til de tre perspektivene i bunnlinjen. Bedrifter bør med det ikke bare ha fokus på økonomisk kapital, men også på de sosiale og miljømessige godene. Elkington (1998) ønsker at virksomheter rapporterer alle de tre aspektene i en enkelt bærekraftsrapport, der både økonomiske og ikke-økonomiske aspekter ved virksomheten blir synliggjort og satt i sammenheng (Carson & Skauge, 2023, s. 149). I dag er det flere bedrifter som produserer og publiserer omfattende rapporter om sitt bidrag til en bærekraftig utvikling. Dette fokuset vil vi gå nærmere på i 2.4.1.1 (Bærekraftsrapportering). Likevel er det få av disse bedriftene som er kritiske på sin egen effekt ved de ulike delene av den triple bunnlinjen.

Simon Zadek (2001) utfordrer metaforen til Elkington (1998). Zadek har for eksempel påpekt at det ikke alltid gir mening å dele de tre sidene ved en virksomhet som må balanseres. Dette grunnet i den gjensidige avhengigheten med hverandre og at de er så nært forbundet (Carson & Skauge, 2023, s. 150; Zadek, 2001). I stedet for en “linje” mellom de ulike delene, foreslår Zadek (2001) å presentere dette med sirkler. På denne måten har vi endt med dagens tolking av den triple bunnlinjen (figur 4).

Carson og Skauge (2023, s. 151) hevder at den triple bunnlinjen forenkler for mye. De trekker blant annet frem at det er ønskelig med et tidsperspektiv i en slik modell. Inspirasjonen for dette er fra Brundtlandkommisjonen, og det er lansert fire spørsmål. Spørsmål en til tre er knyttet til de tre delene av den triple bunnlinjen og den fjerde til det nevnte tidsperspektivet:

1. Er mine beslutninger/handlinger nyttige i et økonomisk perspektiv?
2. Er mine beslutninger/handlinger sosialt akseptert?
3. Er mine beslutninger/handlinger økologisk fornuftig?
4. Er mine beslutninger/handlinger tilfredsstillende for kommende generasjoner?

Denne tilnærmingen til forretningsdrift understreker viktigheten av en helhetlig forståelse av bærekraft. Det er ikke nok å være lønnsom, bedriften må også vurdere sin påvirkning på miljøet og samfunnet for å sikre en bærekraftig fremtid. Den triple bunnlinjen til Elkington (1998) representerer en sentral utvikling i moderne næringsliv, hvor bærekraft ikke bare er et etisk valg, men også en nødvendig strategi for langsiktig suksess.

2.2 Normativ og regulativ orden

For å besvare forskningsspørsmål 1, som omhandler de normative forventninger fra samfunnet, og forskningsspørsmål 2 som omhandler de regulative forventningene for og i

utdanningssektoren til HVL, er det sentralt å gjøre rede for begrepene normativ og regulativ orden.

Scotts (2014) teoretiske rammeverk presenterer en omfattende forståelse av disse begrepene ved å inkludere både regulative, normative og kulturelle elementer som sammen skaper mening og stabilitet i sosiale systemer. På den annen side, fokuserer Braithwaite og Drahos (2000) mer direkte på regulative mekanismer og prinsipper innenfor global næringsregulering, og hvordan disse anvendes av ulike aktører for å fremme deres interesser på den internasjonale arenaen. Scott (2014) tilbyr med andre ord en bred analyse av institusjonelle strukturer, mens Braithwaite og Drahos (2000) gir innsikt i dynamikken og de spesifikke strategiene som brukes for å manipulere og forme globale regulative prosesser. Scott (2014, s. 60) viser til en tabell med en oversikt over de tre pilarene (tabell 3). Videre i oppgaven vil denne tabellen tas i bruk, men ettersom vi fokuserer hovedsakelig på det regulative og normative, vil ikke kulturkolonnen i rammeverket anvendes (Scott, 2014, s. 56).

	Regulativ	Normativ	Kulturelle
Grunnlag for samsvar	Hensiktsmessig	Sosial forpliktelse	Tatt for gitt Delt fortåelse
Ordensgrunnlag	Regulative regler	Forpliktende forventninger	Konstitutiv skjema
Tvangsmekanismer	Tvungen	Normativ	Mimetisk
Indikatorer	Regler Lover Sanksjoner	Sertifisering Akkreditering	Felles tro
Påvirkning	Skyld / Uskyld	Skam / Ære	Sikkerhet/ Forvirring
Grunnlag for legitimitet	Lovlig sanksjoner	Moralsk styrt	Forståelig Gjenkjennelig Kulturell strøtte
Logikk	Instrumentalitet	Hensiktsmessighet	Ortodoksi

Tabell 3: Oversikt over de tre pilarene for institusjon (Scott, 2014, s. 60)

Normative systemer inkluderer både verdier og normer (Scott, 2014, s. 64). Verdier er forestillinger om det foretrukne eller det ønskelige, sammen med struktur og standarder eller atferd som kan sammenlignes og vurderes med. Normer spesifiserer hvordan ting skal gjøres; de definerer legitime midler for å forfølge verdifulle mål. Normative systemer definerer mål og passende måter å forsørge dem på, som for eksempel regler for hvordan spillet skal spilles

eller forestillinger om rettferdig forretningspraksis (Blake & Davis, 1964).

Regulativ orden omhandler på sin side begrensninger og reguleringsprosesser som inkluderer regelsetting, overvåkning og sanksjoner (Scott, 2014, s. 59). I denne oppfatningen inkluderer regulatoriske prosesser kapasiteten til å etablere regler, inspisere andres samsvar med dem og, om nødvendig, manipulere sanksjoner (belønning eller straff) i et forsøk på å påvirke fremtidig atferd (Scott, 2014, s. 59). Videre hevder Scott (2014, s. 62) at den regulative kolonnen er instrumentell: enkeltpersoner lager lover og regler som de mener vil fremme deres interesser, og individer følger lover og regler fordi de søker belønning eller ønsker å unngå sanksjoner.

Basert på det ovennevnte, ser vi at regulativ orden legger vekt på å følge regler og juridiske krav, mens normativ orden handler om å vurdere hva som er rett ut fra et moralsk grunnlag (Scott, 2014, s. 74). Belønning for å følge de regulative kan både være ytre og indre belønninger. Det vil handle om hvorvidt organisasjonen er lovlig etablert, og om den er i tråd med lover og forskrifter (Scott, 2014, s. 74). En normativ orden, som understreker moralske forpliktelser, kan motstå handlinger som ikke stemmer overens med lovene (Scott, 2014, s. 74).

Scott (2014, s. 58) forklarer at regler og normer, hvis de skal være effektive, må støttes med sanksjonskraft og kulturell tro for å være levedyktige, og er ofte nedfelt i ressurser. De med makt søker etter overflødig ressurser, autorisasjon og legitimering for bruken. Videre pålegges institusjoner begrensninger ved å definere juridiske, moralske og kulturelle grenser, og skiller mellom akseptabel og uakseptabel oppførsel (Scott, 2014, s. 58).

2.3 Del 2: Utdanningssektorens rolle

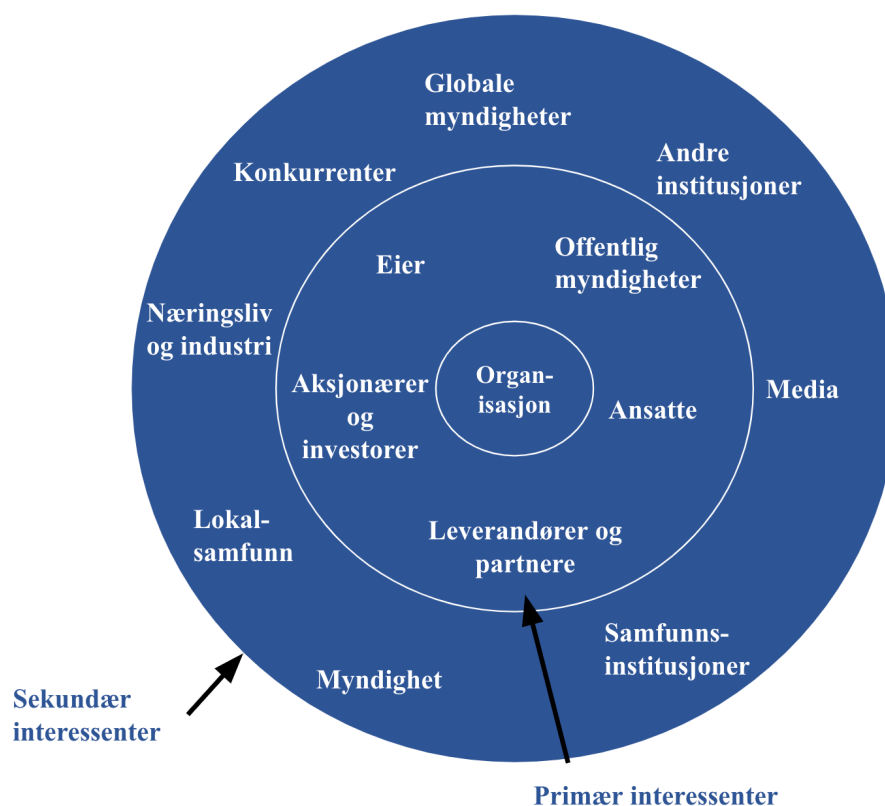
I dette delkapittelet vil vi gjøre rede for teorier knyttet til forskningsspørsmål 2: *Hva er forventninger for og i utdanningssektoren til HVL i forhold til samfunnsansvar og bærekraft?* Her vil vi se på utdanningssektorens rolle for å implementere bærekraft. Dette er sentralt for å si noe om sektorens forventninger. Vi vil først presentere interessenteorien, før vi kommer nærmere inn på bærekraft i høyere utdanningssektoren.

2.3.1 Interessenteori

I “Stakeholder Theory: The State of the Art” (Freeman et al., 2010) utforskes interessenteorien, som er viktig for forståelsen av bedrifters samspill med sitt omkringliggende miljø. Den amerikanske filosofen R. Edward Freeman betegnes av Carson

og Skauge (2023, s. 160) som grunnleggeren av interessenteorien. En interessent defineres av Freeman (2010, s. 26) til å være “individer eller grupper som påvirkes av, eller kan påvirke bedriftens aktiviteter”. Dette er imidlertid en svært bred definisjon, og det er ikke nødvendigvis at alle slike interessenter er like relevante for alle beslutninger som tas i organisasjonen (Carson & Skauge, 2023, s. 161). Dette tar Freeman et al. (2010, s. 208) forbehold for: “Om alle er interessenter, er det ikke noe poeng å benytte seg av begrepet”. Det er altså nødvendig å avgrense begrepet om det skal være nyttig å bruke det på et konseptuelt eller praktisk nivå. Freeman et al. (2010, s. 208) poengterer videre at en skal begrense det til hvem bedriften har kritiske forpliktelser til, med hensyn til at bedrifter har begrensede ressurser.

Jacobsen og Thorsvik (2019, s. 164) på sin side bruker en arena-metafor. De beskriver forholdet mellom bedriften og dens interessenter som “en arena der ulike interne og eksterne interessegrupper konkurrerer om ressurser og innflytelse og forsøker å tilegne seg mest mulig av det som er av verdi for gruppen”. Hovedpoenget er at dersom dette forholdet mer ligner en arena, er det uunngåelig at det vil oppstå uenigheter og konflikter.

Figur 5: Primære og sekundære interessenter

Freeman et. al., (2010, s. 26) skiller mellom primære og sekundære interessenter, som vist i

figur 5. Dette er graden av påvirkningen som de innehar ovenfor en organisasjon. Det er ikke alltid mulig å direkte overføre en organisasjon sitt sett av primære eller sekundære interessenter til en annen, ettersom de varierer fra organisasjon til organisasjon. Eksempelvis kan en offentlig organisasjon, som HVL, ha offentlige myndigheter som en primær interessent, i motsetning til en privat organisasjon som kan kategorisere myndighetene som en sekundær interessent. Her presiserer Freeman et al. (2010, s. 26) at det er veldig få prinsipper og definisjoner som kan treffe alle organisasjoner som eksisterer, da det er flere måter å drive en suksessfull organisasjon. Betydningen og påvirkningene som interessenter har på en organisasjon derimot, treffer de fleste organisasjonene.

En fundamental del av oppgaven til en organisasjon er å skape så mye verdi som mulig for deres interessenter (Freeman et al., 2010, s. 27). Om det er verdi for sine kunder, ansatte eller samfunnet knyttet til organisasjonen. I denne sammenhengen står ingen enkelt interessent isolert som den eneste mottakeren av verdiskapingen. Således er en utfordring med interessentteori om hvordan en skal løse prioriteringsproblemet (Freeman et al., 2012, s. 27). Her prøver Freeman et al. (2010, s. 27-28) å besvare dette problemet med å oppfordre organisasjoner til å se interessentene som samlet. Det blir understreket at en interessenttilnærming til en organisasjon handler om å skape like mye verdi som mulig for interessenter, uten å ty til avveininger.

Tidligere i delkapittelet ble det nevnt at Freeman et al. delte opp interessenter etter viktigheten til interessenter. Marques et al., (2020) skiller mellom interne og eksterne, primære og sekundære, samt nasjonale og internasjonale interessenter. Dette er tre akser for å kategorisere interessentene ytterligere. Dette er i motsetning til Freeman et al. sitt argument om å se interessentene samlet. Amaral og Magalhães (2002, s. 11) beskriver på sin side eksterne interessenter ved utdanningssektoren som de gruppene eller individene som har interesse for utdanningsinstitusjonen. Interne interessenter anses som medlemmene av akademiets felleskap, og som “de som deltar i institusjonenes daglige liv” (Amaral & Magalhães, 2002, s. 11).

Med dette som forbehold, utvider interessentteorien tradisjonelle bedriftsmodeller ved å anerkjenne at interessenter er essensielle for bedriftens suksess og levedyktighet. Dette inkluderer ikke bare aksjonærverdi, men inkluderer et bredere sett av interessenter, og at et balansert hensyn til gruppenes interesser er kritisk for langsiktig suksess og etisk forretningsførsel. Denne tilnærmingen fremmer en mer integrert og bærekraftig forretningsmodell, og har hatt betydelig innvirkning på moderne bedriftsetikk og praksis

innen corporate social responsibility (CSR) (Freeman et al., 2010, s. 26).

2.3.2 Bærekraft i høyere utdanningsinstitusjoner

Bærekraft som tema har fått en stadig større relevans i høyere utdanning over hele verden. Med klimaendringer og miljøkriser som påvirker hele verden, har akademiske institusjoner en viktig posisjon og ansvar for å lede veien mot en mer bærekraftig fremtid. Dette delkapittelet tar sikte på å utforske integrasjonen og videreutviklingen av bærekraft innenfor akademiske institusjoner, samt å diskutere hvordan disse institusjonene kan fungere som katalysator for bærekraftig utvikling.

2.3.2.1. Trender og praksiser

Artikkelen “Sustainability in Higher Education: What is Happening” skrevet av Lozano García og Kevany (2006), gir en oversikt over aktuelle trender og praksiser innen bærekraft i høyere utdanning. Forskningen understreker behovet for institusjonell støtte og tverrfaglig samarbeid for å fremme bærekraftige institusjoner på de ulike campusene. Mens universiteter over hele verden arbeider med å integrere bærekraft i læreplanen, forskning og campus drift, varierer fremskrittene betydelig avhengig av geografisk og økonomisk kontekst (Lozano García & Kevany, 2006).

En nylig satsing fra den norske regjeringen oppmuntrer universitetene til å konkurrere om å være ledende innen miljø- og klimaspørsmål (Dæhlen, 2020). Dette frivillige initiativet har mål om å motivere høyere utdanningsinstitusjoner til å ta mer robuste og innovative skritt mot bærekraft. Likevel er ikke alle universiteter like entusiastiske til å delta i slike konkurranser. Rektor Svein Stølen ved UiO har kritisert konkurransens format og argumenterer for at det kanskje ikke er den mest effektive metoden for å utvikle bærekraftige universiteter. Bakgrunnen for kritikken fra UiO kommer fra at de ønsker å følge sine egne etablerte bærekraftstrategier og handlingsplaner, med fokus på konkrete og langsiktige planer for bærekraftsarbeid (Dæhlen, 2020). Klimaforsker Borg Aamaas fra Cicero, senter for klimaforskning i Oslo, støtter på sin side tanken om konkurranse og antyder at det å konkretisere mål og etablere målbare indikatorer kan bidra positivt til miljøinnsatsen (Dæhlen, 2020).

2.3.2.2 Rammer for integrering av bærekraft

I “Integration Sustainability in Higher Education: A Generic Matrix” av Rusinko (2010) presenteres en omfattende tilnærming til integrering av bærekraft. Modellen understreker

viktigheten av å integrere bærekraft i alle aspekter av universitetet, inkludert fremming av samfunnsengasjement og samarbeid med det lokale og globale samfunnet. Dette kan styrke universitetets rolle som ledere innen bærekraftsarbeid. For eksempel kan det innebære partnerskap med lokale organisasjoner for å fremme miljøbevissthet og bærekraftig utvikling (Rusinko, 2010).

I tillegg kan universitetene implementere bærekraftige campus-initiativer, som grønne bygninger og bærekraftig energibruk, for å tydeliggjøre sitt engasjement for miljøvennlige praksiser (Rusinko, 2010). Videre kan bærekraft integreres i administrasjonen og drift gjennom implementering av praksiser som fremmer bærekraftige anskaffelser og ressursbruk. Modellen til Rusinko (2010) representerer dermed en omfattende ramme som ikke bare tar seg av akademiske aspekter, men også hvordan universiteter kan fungere som rollemodeller, og katalysatorer for bærekraftig endringer i samfunnet.

2.3.2.3 Case-studier og beste praksiser

Flere høyere utdanningsinstitusjoner har oppnådd betydelig fremgang innen bærekraft. Yale University er et eksempel, kjent for sine omfattende bærekraftsinitiativer som utgjør en del av deres “Yale Sustainability Plan 2025” (Yale University, u.å.). Denne planen tar for seg ulike bærekraftsmål, inkludert tiltak for klimaendringer, økt energieffektivitet og styrket samfunnsengasjement. Yale’s engasjement for bærekraft illustrerer tydelig hvordan akademiske institusjoner kan innta en ledende rolle i å fremme bærekraftige løsninger. Dette gir innsikt i innovative og effektive tilnærminger til å integrere bærekraft i universitetenes drift.

Det er blant annet innført tverrfaglige arbeidsgrupper med fokus på områder som urbanisering, helse, matsystemer, arealbruk og klimaendringer for styrke forskning og undervisning (Yale University, u.å.). Videre planlegger Yale University å etablere interne bærekraftsnettverk på universitetet og samarbeide med eksterne interessenter, inkludert lokalsamfunnet og andre høyere utdanningsinstitusjoner.

2.4 Del 3: Iverksetting av forventninger om bærekraft

I dette delkapittelet skal vi se nærmere på teori og begreper for å analysere iverksettingen av forventningene til bærekraft, som er med på å svare på forskningsspørsmål 3: *Hvordan jobber HVL internt på både ledelses- og medarbeidernivå for å oppfylle forventningene fra eksterne interessenter innen samfunnsansvar og bærekraft?* Et viktig aspekt med forskningsspørsmålet

er å se på teori for top-down og bottom-up. Videre vil vi presentere teorier rundt mål og strategi, for å kunne dekke ulike elementer av iverksetting av tiltak mot bærekraft. Først vil vi derimot se på implementering av bærekraft og ulike utfordringer ved bærekraftstiltak.

2.4.1 Implementering av bærekraft

I dette delkapittelet presenterer vi ulike tiltak som bedrifter kan iverksette for å ta hensyn til bærekraftskrisen. Her vil vi redegjøre og drøfte bærekraftsrapportering, samt omorganisering og iverksetting.

2.4.1.1 Bærekraftsrapportering

Under bærekraftsrapportering i EU er det EU sin taksonomi som er essensiell for å vurdere bedrifters bærekraftige økonomiske aktiviteter. Dette klassifiseringssystemet er utviklet for å evaluere bærekraft innen finans og økonomi, og har som mål å etablere en felles forståelse av hvilke investeringer som anses som bærekraftig ved å definere miljømål (Nilsen, 2024). Formålet er å flytte kapital og rette investeringene mot et mer bærekraftig selskap og produksjonsformer. På denne måten gir EU sin taksonomi en strukturert tilnærming til bærekraftsrapportering og kan fungere som et viktig verktøy for å bekjempe grønnvasking (Nilsen, 2024).

Det er seks klima- og miljømål som taksonomien legger frem (Nilsen, 2024):

1. Begrense og forebygge klimagassutslipp
2. Klimatilpasning
3. Bærekraftig bruk og beskyttelse av vann- og marine ressurser
4. Omstilling til en sirkulær økonomi, avfallsforebygging og gjenvinning
5. Forebygging og bekjempelse av forurensning
6. Beskyttelse og restaurere både naturmangfold og økosystemer

2.4.1.2 Omorganisering og iverksetting

En organisasjon kan også utvikle en ny avdeling eller stilling som har fokus på miljø-, sosiale og forretningsetiske forhold for å hensynta bærekraft. Dette kan innebære å ha en CSO-rolle som er forkortelse for Chief Sustainability Officer. PwC forklarer på sine nettsider at en veletablert CSO kan gjøre stor forskjell på bærekraftig transformasjon (PwC, u.å.). Til tross for denne mulige positive innvirkningen, viser de at 57% av bedriftene ikke har en CSO med lik beslutningsmyndighet som andre med “Chief” og “Officer” tittel. Det kommer frem at stillingen er ofte to eller flere nivåer ned fra ledergruppen. Trendene er derimot positive i form

av at flere bedrifter rekrutterer CSOer, samt at de får mer beslutningsmyndighet og viktighet (PwC, u.å.). Strand (2013) på sin side understreker at inkludering av CSO på toppnivå i bedriften bidrar til å sikre at bærekraft er en integrert del av bedriftens strategi og daglig drift.

Med Strand (2013) sitt poeng er det essensielt å ha egne strategier og handlingsplaner for bærekraft. Dette støtter også opp Elkington (1998) sitt hovedpoeng om å ha en helhetlig tilnærming for bærekraft. Redegjørelse for strategi vil derimot skje ved delkapittel 2.4.4 (Mål og strategi) og diskusjon av strategi og handlingsplan vil skje i 4.4 (HVLs interne iverksetting).

2.4.2 utfordringer ved implementering av bærekraftstiltak

Det finnes flere utfordringer ved å implementere bærekraftstiltak i bedrifter. Disse utfordringene er blant annet knyttet til kompetanseheving og endringsledelse.

2.4.2.1 Kompetanseheving

For at tiltakene skal være effektive, kreves det at ansatte, spesielt i ledende stillinger, har tilstrekkelig forståelse og kompetanse innen bærekraft (Annelin & Boström, 2022). Dette innebærer kunnskap om miljømessige, sosiale og etiske aspekter i forretningsdriften. Annelin og Boström (2022) understreker betydningen av nøkkelkompetanser for bærekraft som systemtenking, strategisk tenking og integrert problemløsningskompetanse. Det foreslås videre behovet for spesifikke vurderingsverktøy for å måle og utvikle kompetansen. Dette kan også være relevant for bedrifter som bruker lignende verktøy for å måle og forbedre bærekraftskompetansen blant sine ansatte. En interdisiplinær tilnærming er viktig, da bærekraft krever integrering i en rekke fagområder og avdelinger. Uten denne forståelsen kan tiltakene risikere å bli overfladiske eller ineffektive (Annelin & Boström, 2022). Derfor må bedrifter investere i utdanning og opplæring for sine ansatte, noe som kan være en ressurskrevende prosess.

2.4.2.2 Endringsledelse

Det kreves ofte betydelige endringer i bedriftens strategi, kultur og operasjoner ved implementering av bærekraftstiltak. Disse endringene kan møte motstand både internt og eksternt. Lozano og Garcia (2020) påpeker at organisatorisk endringsledelse for bærekraft ofte fokuserer på “myke spørsmål” som visjoner, verdier og medarbeideres myndiggjøring. Dette krever en balanse mellom å tilpasse seg eksterne bærekraftskrav og å innarbeide bærekraft internt i organisasjonens verdier og praksiser. Endringsledelse blir med dette en

viktig del av prosessen, hvor det kreves effektiv kommunikasjon, involvering av ansatte og håndtering av motstand for å sikre vellykket integrasjon av bærekraft i bedriftens operasjoner (Lozano & Garcia, 2020).

For å håndtere disse utfordringene, må bedrifter ta en helhetlig tilnærming til bærekraftsintegrering. Dette innebærer å implementere spesifikke tiltak, men også å utvikle en bærekraftig kultur i bedriften, hvor miljømessige og sosiale verdier blir en integrert del av beslutningene. Ledelsen må vise tydelig engasjement for bærekraft, og det bør oppmuntres til kontinuerlig læring og innovasjon på områdene (Lozano García & Kevany, 2006).

For å forsikre seg om at disse endringene blir varige, kreves det også en langsiktig strategi og regelmessig evaluering av tiltakenes effektivitet og relevans. På denne måten kan bedriften ikke bare bidra til en mer bærekraftig fremtid, men også bygge en sterkere og mer motstandsdyktig organisasjon.

2.4.3 Top-down & bottom-up

Top-down tilnærmingen kan på norsk bli kalt en "ovenfra og ned"-tilnærming. Denne tilnærmingen blir beskrevet av Kim et al. (2014) som en prosess som beskriver den planlagte koordineringen av intensjoner og handlinger for å oppnå spesifikke utfall bestemt av en sentral autoritet. Toppledelsen setter de langsiktige målene og utarbeider detaljerte planer for å oversette dem til kollektive handlinger. Her blir med andre ord beslutningene og strategiene tatt fra toppen av organisasjonen, og ansatte på lavere nivå utfører dette.

Bottom-up tilnærmingen, eller en "nedenfra og opp"-tilnærming på norsk, er derimot ikke-planlagte og kan realisere resultater som ikke var ment av toppledelsen. Mellomledere har autonomi til å ta strategiske initiativer basert på kunnskapen de får fra daglige aktiviteter (Kim et al., 2014). En bottom-up-tilnærming oppmuntrer med andre ord til at ideer kommer fra ansatte fra lavere nivå og oppover. Dette skaper en mer desentralisert kultur som fremmer kreativitet og gir ansatte muligheten til å ta eierskap til innovasjonsprosesser. En ulempe med tilnærmingen er at det kan føre til mangel på samhold og manglende fokus på å se det store bildet. Uten en klar retning eller overordnet strategi kan teammedlemmer jobbe med prosjekter som ikke stemmer overens med organisasjonens mål (Velosio, 2023).

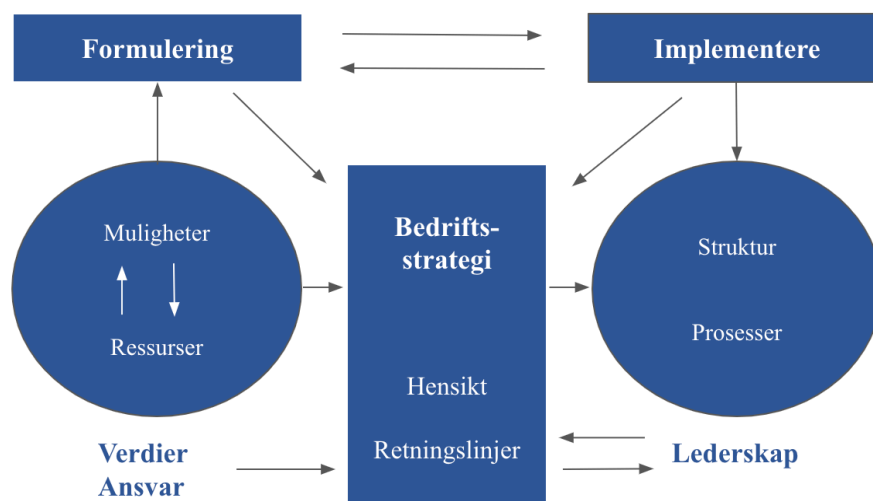
Kim et al. (2014) konkluderer med at top-down strategier og bottom-up strategier kan skille mellom initiativets opprinnelse og hendelsesforløpet mellom intensjoner, handlinger og utfall. Top-down utløses av toppledelsens intensjoner, mens bottom-up initieres av lavere leders handlinger, som kan avvike fra toppledelsens intensjoner.

2.4.4 Mål og strategi

Vår problemstilling omhandler HVLs bærekraftshistorie med fokus på utvikling av mål og midler for bærekraft. Sentralt i denne sammenhengen er å klargjøre begrepene mål og strategi, og deres aspekter.

Mål defineres av Jacobsen og Thorsvik (2019, s. 40) som en beskrivelse av en ønsket fremtidig tilstand som varierende i sammenhengen mellom organisasjonens handlinger og oppnådde resultater. Strategi derimot, representerer veien mot målet og angir organisasjonens prioriteringer for videre utvikling. Andersen (2013, s. 1) støtter dette og understreker viktigheten av strategi siden det ofte blir sett på som en “plan”. Mintzberg (1987) trekker frem definisjonen av General Ulysses Grant fra 1860-tallet, hvor strategi presenteres som en “utplassering av ens ressurser på en måte som er mest sannsynlig å beseire fienden på” (Mintzberg, 1987, s. 15). Alfred Chandler, regnes som en av de første grunnleggerne av bedriftsstrategi, betegner strategi som “fastsettelsen av de grunnleggende langsiktige målene og målsetningene for en virksomhet, og vedtakelsen av handlingsforløp og allokering av ressurs som er nødvendig for å gjennomføre disse målene” (Andersen, 2013, s. 3). Han skiller mellom “formulering”, der toppledelsen vurderer og skisserer strategi, og “implementering” der ledelsen på lavere nivå engasjerer seg for å gjennomføre strategien.

Videre bør business policy, forretningspolitikk på norsk, defineres. Ifølge Kenneth Andrews, henvist i Anderson (2013, s. 5), er dette “studiet av funksjonene og ansvar til toppledelsen i et selskap, de avgjørende problemene som påvirker suksessen til det totale bedriften, og beslutningene som bestemmer retningene, former dens fremtid og gi de ønskede resultater”. Med definisjonen på forretningspolitikk, vil en hovedoppgave til en toppleder være å pålegge koordinerte retningslinjer som binder organisasjonen sammen for å sammen skape suksess og resultater. Av denne grunn mener Andrew at forretningspolitikk er mønstre for beslutninger i et selskap som bestemmer og avslører sine mål og formål som produserer de viktigste retningslinjene og planer for å oppnå disse målene (Andersen, 2013, s. 5). Her skilles det mellom aktiviteter som bestemmer hva som skal gjøres og implementeres, der beslutningene senere blir gjennomført gjennom konkrete handlinger (Andersen, 2013, s. 6). Dette er illustrert i figur 6.

Figur 6: Andrew's corporate strategy model (Andersen, 2013, s. 6)

Figur 6 er i utgangspunktet rettet mot private selskaper, men begrepsapparatet som gjelder overgangen fra formulering til implementering er også relevant for en stor offentlig organisasjon, som HVL. Strategiske alternativer som skal besluttes, fastsettes gjennom identifisering av muligheter og risikoer i forretningsmiljøet opp mot tilgjengelig kompetanse og ressurser vurdert ut fra styrker og svakheter. Dette utgjør den velkjente SWOT-analysen (Andersen, 2013, s. 6).

Jacobsen og Thorsvik (2019, s. 55-56) diskuterer om mål og strategier kun er symboler uten reell sammenheng. Empiriske studier indikerer manglende klar sammenheng mellom strategi og mål. Dette antyder at organisasjoner prioriterer planlegging over implementering, og mål og strategier har primært symbolsk betydning. Det er også et skille mellom formelle (vedtatte) og uformelle (faktiske) mål og strategier, hvor det viser seg at det ikke alltid er samsvar mellom den formelle strategien og den strategien som organisasjonen faktisk arbeider etter. Det er flere grunner til at de formelle strategiene ikke alltid blir iverksatt. Strategien kan for eksempel ikke være mulig å gjennomføre, at strategien ikke ble fulgt opp med ressurser, eller rett og slett at det aldri var meningen at strategien skulle iverksettes (Jacobsen & Thorsvik, 2019, s. 55-56).

Begrepet målforskyvning handler om at organisasjonens egentlige mål er blitt skjøvet til side til fordel for andre mål. Målforskyvninger inkluderer suboptimalisering, hvor ansatte kan prioritere eget beste over organisasjonen, samt overmåling, der målsettinger kan være uklare og vanskelige å måle (Jacobsen & Thorsvik, 2019, s. 59).

Videre er det viktig å ha SMART-mål for å sikre at målene er klart definert og oppnåelige

innenfor en viss tidsramme. SMART-mål er en forkortelse av de engelske ordene for Specific, Measurable, Assignable, Realistic og Time-related (Boogaard, 2023). Med dette må mål være spesifikt, som viser til hvordan man oppnår dette og hvem som har ansvaret. Mål må være målbart slik at man kan spore fremgangen og vite om man har nådd målet eller ikke. Målet må også være oppnåelig og relevant for å oppnå. Det er også viktig å sette en tidslinje, slik at alle vet hvordan de skal holde seg på sporet innenfor en bestemt tidsramme (Boogaard, 2023).

Samfunnsansvar som inkluderer økonomiske, juridiske, etiske og filantropiske ansvar, er også diskutert som organisatoriske mål og strategier. Organisasjoner har ansvar overfor ulike interessenter, inkludert ansatte, lokalsamfunnet og miljø (Jacobsen & Thorsvik, 2019, s. 61). Det vises her at mange organisasjoner legger relativt mye vekt på å få frem sitt samfunnsansvar i offentlige dokumenter, eksempelvis årsrapporter. Hvorvidt dette også gjenspeiles i organisasjonens praksis er vanskelig å slå fast (Jacobsen & Thorsvik, 2019, s. 62). Dette aspektet av målforskyvning vil vi benytte videre i analysedelen av oppgaven, og ikke minst se det i sammenheng med grønnvasking.

2.4.5 Grønnvasking

Som det ble nevnt i delkapittel 2.1.3, blir den triple bunnlinjen knyttet til rapportering av flere bedrifter på ulike dimensjoner innenfor bærekraftsarbeid. Av den grunn er det ikke nødvendigvis de som er flinkest til å rapportere om bærekraft som er mest “grønne” (Carson & Skauge, 2023, s. 154). Tvert imot er det gjerne disse bedriftene som mottar mest kritikk for å grønnvaske seg. Grønnvasking blir definert som “et produkt eller en tjeneste som markedsføres som miljøvennlig uten å nødvendigvis være det” (Carson & Skauge, 2023, s. 154). Bærekraftsrapportene blir dermed møtt med mye skepsisme og anklaget for å nettopp grønnvaske seg, av den grunn de ofte retter oppmerksomheten til det positive bedriftene gjør.

I Norge implementerer flere organisasjoner “Grønnvaskingsplakaten”. Tanken bak dette er å anvende ti prinsipper i egen virksomhet på tvers av ulike bransjer (Grønnvaskingsplakaten, u.å.):

1. Vær ærlig og etterrettelig.
2. Pass på at bærekraftsarbeid ikke bare skjer i kommunikasjons- og markedsavdelingen.
3. Vær varsom med å snakke om viktigheten av bærekraft, natur, klima, menneskeverd og etisk handel, dersom man selv ikke har tatt reelle grep.
4. Unngå å tåkelegge eller underkommunisere egne utslipp og negative avtrykk på klima, natur og mennesker.

5. Vær varsom med å bruke en stor del av markedsbudsjettet på små tiltak som ikke gjør noe med det vesentlige fotavtrykk.
6. Unngå å kjøpe god samvittighet gjennom klimakvoter eller ved å la andre plukke plast
7. Bruk de etablerte merkeordningen eller jobb for å etablere gode merkeordninger på tvers av din bransje dersom det mangler.
8. Vær forsiktig med uttrykk som “bedre for klima”, “bedre for naturen”, “bedre for miljøet” osv.
9. Vær varsom med å markedsføre virksomheten kun på bærekraftsmål den er god på.
10. Vær forsiktig med å bruke donasjoner og sponsorater som bevis på at du jobber med bærekraft.

Grønnvaskplakaten (u.å.) påpeker at “grønnvaskere snakker høyt om bærekraft uten å bidra med noe som gjør verden bedre”. Dette bygger opp Carson og Skauge (2023, s. 154) sitt nevnte poeng. Tanken bak plakaten er at organisasjoner skal signere for å etterleve de nevnte prinsippene. Dette er forøvrig noe som mange universiteter og høyskoler har latt være å signere på. Blant de som ikke har signert er HVL, NHH, UiB, Høyskolen Kristiania, NTNU og OsloMet (Grønnvaskingsplakaten, u.å.).

2.5 Analysekjema

I dette kapittelet har vi gjort rede for relevant teori knyttet mot forskningsspørsmålene for å kunne svare på problemstillingen: *Hva er HVL sin bærekraftshistorie - utvikling av mål, midler og resultat for bærekraft?* I analysekjemaet (tabell 4) har vi oppsummert teorien og de sentrale begreper knyttet til hvert av forskningsspørsmålene, som vi vil benytte i kapittel 4 om analyse og diskusjon.

Forskningsspørsmål	Tema	Sentrale begreper
F1: Hva er de eksterne forventningene til utdanningssektoren, med HVL, i forhold til samfunnsansvar og bærekraft?	<ul style="list-style-type: none"> ● Bærekraft ● Interessentteori ● Normativ orden 	<ul style="list-style-type: none"> ● FNs bærekraftsmål (SDG) ● Miljømålene ● Sirkulær økonomi ● Den triple bunnlinjen ● Eksterne interessenter ● Normativ orden
F2: Hva er forventningene for og i utdanningssektoren til HVL i forhold til samfunnsansvar og	<ul style="list-style-type: none"> ● Interessentteori ● Normativ og regulativ orden ● Utdannings- 	<ul style="list-style-type: none"> ● Eksterne interessenter ● Normativ og regulativ orden ● Integration

bærekraft?	sektoren	Sustainability in Higher Education: A Generic Matrix
F3: Hvordan jobber HVL internt på både ledelses- og medarbeidernivå for å oppfylle forventningene fra eksterne interessenter innen samfunnsansvar og bærekraft?	<ul style="list-style-type: none"> ● Interessentteori ● Top-down og bottom-up ● Iverksetting av bærekraft 	<ul style="list-style-type: none"> ● Interne interessenter ● Bærekraftsrapportering ● CSO ● Omorganisering ● Kompetanseheving ● Endringsledelse ● Bærekraftsintegrering ● Top-down og bottom-up ● Mål ● Målforskyving ● SMARTE-mål ● Strategi ● Forretningspolitikk ● Formulering og implementering ● Grønnvasking ● Grønnvaskingsplakaten

Tabell 4: Vårt analyseskjema for teori

3.0 Metode og forskningsstrategi

I dette kapittelet skal vi redegjøre for den metodiske fremgangsmåten vi anvender for å svare på problemstillingen: *Hva er HVL sin bærekraftshistorie - utvikling av mål og midler for bærekraft?* Vi vil først presentere valg av forskningstilnærming, deretter legge frem valg av forskningsdesign. Videre vil vi presentere valg av forskningsmetode, datainnsamling og fremstille studiets kvalitet. Som en oppsummering av metodekapittelet vil vi legge frem en total oversikt av datainnsamlingen vår.

Datainnsamlingen vår er delt inn i to faser, hvor den første fasen omhandler en eksplorerende forskningstilnærming hvor målet var å få en oversikt over eksisterende ressurser og kompetanse. I den andre fasen har vi benyttet et ordinært forskningsdesign, hvor målet var å søke etter nye muligheter ved hjelp av datainnsamling. Målet ved å benytte disse to fasene er å sikre gyldigheten (validiteten) og påliteligheten (reliabiliteten) ved studiet.

3.1 Forskningstilnærming

For å bestemme den mest hensiktsmessige forskningstilnærmingen, vil avgjørelsen ofte være basert på i hvilken grad eksisterende teorier anvendes (Easterby-Smith et al., 2021, s. 266). Generelt skiller man mellom to hovedtilnærminger: induktiv og deduktiv. I en deduktiv tilnærming starter man med en etablert teori som fungerer som et grunnlag (Easterby-Smith et al., 2021, s. 267; Tjora, 2021, s. 20). Forskningens mål er å teste denne teorien. På den andre siden, i en induktiv tilnærming begynner man med å samle inn data og utvikler deretter en teori basert på denne informasjonen (Easterby-Smith et al., 2021, s. 267; Tjora, 2021, s. 20).

Det finnes derimot en tredje tilnærming, abduktiv, som er en blanding av induktiv og deduktiv. Denne tilnærmingen er ofte foretrukket i kvalitative studier (Tjora, 2021, s. 40). I vårt tilfelle fant vi det hensiktsmessig å benytte abduktiv tilnærming. Tilnærmingen involverer en iterativ prosess der det veksles mellom å analysere empiriske data og teoretiske perspektiver. Etter å ha samlet inn data, gjennomgikk vi teorien for å vurdere om det er aspekter som kan utelates eller inkluderes for å styrke forskningen (Easterby-Smith et al., 2021, s. 267). Med andre ord er abduktiv tilnærming en dynamisk prosess der tanker, ideer og spørsmål kontinuerlig brytes ned mot nye inntrykk og data som krever nye tanker. Av den grunn er en abduktiv forskningstilnærming en prosess som kontinuerlig veksler mellom tanker og empiri, ideer og data og spørsmål med inntrykk (Jacobsen, 2021, s. 17), som illustrert i figur 7.

Figur 7: Det gjensidige samspillet mellom empiri og spørsmål (Jacobsen, 2021, s.17)

3.2 Forskningsdesign

Forskningsdesign uttrykker metoder og teknikker som skal anvendes gjennom hele forskningsprosessen, og gir en begrunnelse for deres hensiktsmessighet i forhold til både forskningsspørsmålet og forskningskonteksten (Easterby-Smith et al., 2021, s. 15). Silkoset et al. (2021, s. 69) sammenligner forskningsdesign på sin side med arkitektenes tegninger og spesifikasjoner av hvordan en bygning skal konstrueres.

Metodelitteraturen skiller mellom tre typer forskningsdesign: eksplorerende design (utforskende), deskriptiv design (beskrivende) og kausalt design (årsak/ virkning) (Silkoset et al., 2021, s. 69). I denne studien benyttet vi først en eksplorerende design, der vi utforsket kilder til datainnsamling og orienterte oss om vesentlige tendenser og beslutninger, før vi gikk videre til et deskriptiv design og inn i den ordinære datainnsamlingen. Eksplorerende og deskriptivt design og innsamling av empiri blir nærmere belyst i 3.4 (Datainnsamling).

3.3 Forskningsmetode

I samfunnsvitenskapelig metode skilles det mellom to tilnærminger til metode: kvalitativ og kvantitativ. Kvalitative metoder innebærer “deler av informasjon som er samlet i en “ikke-numerisk form”” (Easterby-Smith et al., 2021, s. 189), og kvantitative data er data som kan nummereres (Yin, 2018, s. 172). Med andre ord er kvalitative data innhentet gjennom tale, observasjoner eller skrift. Dette gjøres for å oppnå dybdekunnskap og en helhetlig forståelse for spesifikke kontekster (Grønmo, 2023).

På bakgrunn av valgt forskningsdesign og -tilnærming, valgte vi å gjennomføre en triangulerende studie. Dette vil si å benytte flere forskjellige metoder, perspektiver eller data for å øke tilliten til nøyaktigheten av studien (Aanesen, 2020; Easterby-Smith et al., 2021, s 81). Med andre ord benytter vi både kvantitative og kvalitative forskningsmetoder. Easterby-Smith et al. (2021, s. 134) fremviser at en kombinasjon av forskningsmetodene kan defineres som en blandet metodeforskning (Mixed methods research). Multimetodeforskning (multi-methods research) tar derimot for seg flere metoder innen samme type av kvantitative og kvalitative forskningsmetoder (Easterby-Smith et al., 2021, s. 134). Med denne

beskrivelsen benytter vi både en blandet metodeforskning og en multimetodeforskning. Easterby-Smith et al. (2021, s. 138) fremlegger at ved å bruke blandet metodeforskning øker det gyldigheten (validitet) og troverdigheten (reliabilitet) til resultatene, samt at en kan sette sterkere slutninger til funnene. Det negative ved å benytte seg av to ulike metodetilnæringer er at replikasjon av studien blir vanskelig, i tillegg til at tidsbruken og forskerens metodeferdigheter blir utfordret (Easterby-Smith et al., 2021, s. 138).

Yin (2018, s. 101) trekker frem at fordelene med å kombinere flere ulike forskningsmetoder er blant annet at forskere kan håndtere mer komplekse forskningsspørsmål. Forskere kan også samle en rikere og sterkere mengde bevis enn det som kan oppnås med en enkelt metode alene (Yin, 2018, s. 101). Ved en avveining av fordeler og ulemper av de ulike forskningsmetodene samt tilgjengelige data, benytter vi oss av en triangulerende metode som får støtte av med en blandet metodeforskning og en multimetodeforskning.

3.4 Datainnsamling

Silkoset et al. (2021, s. 73) understreker den essensielle delen av hvert forskningsprosjekt - innsamling av primærdata. Primærdata refererer til informasjon som er innsamlet direkte for å adressere problemstillingen. Sekundærdata, derimot, omfatter informasjon innsamlet av andre parter, vanligvis med andre hensikter enn den aktuelle studien (Silkoset et al., 2021, s. 96).

I vår datainnsamling har vi blant annet anvendt dokumentanalyse, samlet primær- og sekundærdata, gjennomført både en utforskende og utnyttende fase, samt gjennomført koding av tidligere masteroppgaver. I tillegg har vi utført et dybdeintervju med en respondent. Tabell 5 viser en oversikt over hvilke data vi har benyttet oss for å kunne besvare problemstillingen. Videre er dataene delt inn under de tre forskningsspørsmålene:

F1: Bærekraft	<ul style="list-style-type: none"> ● Naturavtalen ● The Europe Sustainable Development Report 2023/24 ● Klimautvalget 2050 - Omstilling til lavutslipp ● Fremtidig kompetansebehov - utfordringer for grønn omstilling i arbeidslivet ● Podkast: Klaus Mohn om hvordan UiS jobber med bærekraft ● Intervju: Bærekraftkoordinator 19.03.2024
F2: Utdanningssektoren	<ul style="list-style-type: none"> ● Universitets- og høskolerådets innspill til regjeringens handlingsplan for bærekraft ● Lov om universiteter og høyskoler ● Tildelingsbrev 2024 til Høgskulen på Vestlandet

	<ul style="list-style-type: none"> ● Reimagining our futures together: A new social contract for education (UNESCO) ● Knowledge-driven actions: Transforming higher education for global sustainability (UNESCO) ● Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023-2032 ● Podkast: Renate Nedregård om bærekraftverktøy og om HVL som "koblingsboks" ● Podkast: Gisle Nondal om forventninger til akademien på bærekraft. ● Podkast: Arne-Christian Mohn ● Podkast: Tina Saltvedt om forventninger til nye økonomer ● Podkast: Natalia Golis om forventninger til akademien på bærekraft ● Podkast: Klaus Mohn om hvordan UiS jobber med bærekraft ● Intervju: Bærekraftkoordinator 19.03.2024
F3: HVLs interne implementering	<ul style="list-style-type: none"> ● Samspel bærekraft nyskaping (Strategi 2019-2023) ● Kunnskap som bygger menneske og samfunn (Strategi 2023-2030) ● Handlingsplan for bærekraftig utvikling 2023-2026 ● Arkivsak- Dokument 18/04947-34 fra styremøte 8/22 ● Rektors oppdragsbrev for 2024 til dekan ved Fakultet for teknologi, miljø- og samfunnsvitenskap. ● Klimarapport 2023 til HVL ● Styremøte 03/23 ● Styremøte 08/23 ● Styremøte 01/24 ● Styremøte 02/24 ● Masteroppgaver 2022 ● Masteroppgaver 2023 ● Artikler skrevet om bærekraft + HVL ● Artikler skrevet om bærekraft ● Intervju: Bærekraftkoordinator 19.03.2024

Tabell 5: Oversikt over datainnsamling

Etter innsamling av data har vi kategorisert funnene i koder som kategoriserer datainnsamlingen etter tema og funn. Vi kodet funnene fra datamaterialet, og endte opp med kodene "Bærekraftsmål", "Rød Alarm", "Naturødelegger", "Norges status på bærekraftsmålene", "Norges status på energiomstilling" og "Kompetansebehov" til forskningsspørsmål 1, og "Forventninger fra utdanningssektoren" og "Regulatorisk krav fra utdanningssektoren" til forskningsspørsmål 2. Til forskningsspørsmål 3 derimot er det kodet mellom "top-down" og "bottom-up".

Som nevnt i 3.2 (Forskningsdesign), benyttet vi både eksplorerende og deskriptiv forskningsdesign. Datainnsamlingen har dermed foregått i to faser: eksplorerende og ordinær fase. Den eksplorerende fasen besto i hovedsak av litteratursøk med formål om å få en oversikt over problemstillingen. Fasen besto av en orienteringssamtale og innhenting av statistikk. Den ordinære fasen er basert på datainnsamling slik som dokumentanalyse, observasjon, koding og podkast med formål om å besvare forskningsprosjektet.

3.4.1 Fase 1: Eksplorerende forskningsdesign

I den eksplorerende fasen (også kalt utnyttelsesfasen) har vi forsøkt å orientere oss for å få en oversikt over tidligere forskning, data og teori som er aktuell for vår problemstilling. Det var sentralt å identifisere eksperter innenfor temaet vi utforsker, samt sentrale tema og konflikter. Dermed var det viktig å finne pålitelige kilder gjennom biblioteket og internett. Vi har også utnyttet empiri etter vår veilederes anbefaling som inkluderer artikler, rapporter og andre relevante dokumenter.

I tillegg har vi gjennomført grundige litteratursøk om annet relevant forskning innenfor tematikken. Dette har inkludert søk i databaser slik som Atekst med nøkkelord som "HVL" og "Bærekraft". Videre har vi undersøkt annen forskning og rapporter med data som overlapper med vårt tema. Vi har også inkludert artikler som tar for seg bærekraftstemaet og HVL. Denne brede tilnærmingen har vært avgjørende for å sikre en grundig forståelse av tidligere forskning og aktuelle data innenfor vårt forskningsområde. I tillegg gjennomførte vi en orienteringssamtale, som hadde til hensikt å gi oss ytterligere innsikt i teamet.

3.4.1.1 Orienteringssamtale

Det ble gjennomført en orienteringssamtale med HVL sin bærekraftskoordinator. Dette hadde som hensikt å få en oversikt over hvordan HVL arbeider internt for å oppfylle forventningene fra eksterne interessenter innen samfunnsansvar og bærekraft. Samtalen ga innsikt i både hvordan HVL arbeider, og har arbeidet, med bærekraft for å sikre sitt engasjement for dette.

Vi benyttet oss av et semistrukturert intervju som er en av de vanligste formene for intervju, og kan beskrives som en samtale. I følge Easterby-Smith et al., (2021, s. 194) benyttes semistrukturert intervju når man ønsker å dekke et forhåndsbestemt tema, men som skaper rom til fleksibilitet i forhold til hvordan temaene blir diskutert. Av denne grunn får vi fordelene av balansen mellom struktur og fleksibilitet ved at vi på forhånd utarbeidet en intervjuguide¹. Den inkluderte forhåndsbestemte spørsmål som var knyttet til vår problemstilling, men skapte

¹ Se vedlegg 1 for intervjuguide.

rom til oppfølgingsspørsmål under samtalen med den hensikt om å få større innsikt og dybde.

Formålet med intervjuet var først ment som en orienteringssamtale, men den skiftet karakter da vi valgte å bruke informasjon fra samtalen som data i analysen. Av denne grunn kategoriserer vi det som et intervju.

3.4.1.2 Innhentet statistikk

Videre i den eksplorerende fasen innhentet vi statistikk fra Atekst. Dette er en tjeneste fra Retriever, som er et selskap innen medieovervåking og medieanalyse (Retriever, 2021). Fra Atekst har vi hentet ut to ulike statistikker, én over antall nyhetsartikler som er skrevet om bærekraft og HVL, og én supplerende statistikk som tar for seg nyhetsartikler om bare bærekraft (tabell 6). I Atekst legger man inn søkeord, og databasen innhenter statistikk etter kommandoene som er gitt. For den kvantitative statistikken om bærekraft og HVL benyttet vi kommandoen: “Bærekraft” and “Høgskulen på Vestlandet” or “HVL” or “Høgskolen i Bergen”. Vi la inn “Høgskolen i Bergen” for å innhente statistikk også tidligere enn navneskiftet i 2017. Den supplerende statistikken for kun “Bærekraft”, benytter vi for å se på trenden til begrepet, som er med på å vise konteksten til statistikken om bærekraft og HVL.

Det er verdt å nevne at dette var en del av den tidligere fasen som ga oss oversikt over bærekraftstrenden. Vi ønsket å bruke dem som en del av de ordinære kildene da vi anså dette som viktige data og er derfor blitt tatt med i analysen.

Statistikk benyttet i masteroppgaven
<ul style="list-style-type: none">• Artikler skrevet om bærekraft + HVL• Artikler skrevet om bærekraft

Tabell 6: Statistikk benyttet i masteroppgaven

3.4.2 Fase 2: Ordinært forskningsdesign

I fase 2, den ordinære forskningsdesign (også kalt utforskelse-fase), innebar det å utforske gjennom søk og eksperimentering. Her har vi med andre ord søkt etter nye muligheter. I denne fasen har datainnsamling bestått av dokumentanalyse, observasjon gjennom opptak av styremøter, koding av tidligere masteroppgaver og funn fra podkast.

3.4.2.1 Dokumentanalyse

Easterby-Smith et al. (2021, s. 269) beskriver dokumentanalyse, også kjent som innholdsanalyse, som en metodikk som tar sikte på å trekke systematiske konklusjoner fra

kvalitativ data, strukturert rundt en samling av ideer eller begreper. Forskere analyserer sin data for å identifisere tilstedeværelse, betydninger og sammenhenger av disse ideene eller begrepene. Det kan være hentet fra en allerede etablert teori eller hypotese, fra forskningsspørsmål, eller direkte fra selve dataene (Easterby-Smith et al., 2021, s. 269). Med definisjonen av dokumentanalyse, ønsker vi således å benytte oss av metodikken for å besvare vår problemstilling og de tilknyttede forskningsspørsmålene.

Selv om dokumentanalyse er en fortolkende kvalitativ metode, gjør dens grunnleggende positivistiske tilnærming det mulig å inkludere et kvantifiseringselement i prosessen (Easterby-Smith et al., 2021, s. 270). Derfor befinner den seg på den mer deduktive siden av spekteret blant kvalitative metoder. Easterby-Smith et al. (2021, s. 270) trekker frem at noen forskere foretar opptelling av spesifikke ord, fraser eller ideer som en del av analysen. Det er her Grønmo (2023) poengterer å markere større eller mindre elementer av teksten med koder, som beskriver eller karakteriserer innholdet. Kodeteknikken skal vi dermed benytte oss av ved å karakterisere tematikken av tidligere leverte masteroppgaver ved HVL. Dette skal vi beskrive nærmere ved 3.4.2.3 (Koding av tidligere masteroppgaver). Som beskrevet i 3.4 (Datainnsamling) benyttet vi også kodeteknikken for å danne oversikt over ulike temaer til analyse og diskusjonsdelen av oppgaven (kapittel 4.0). Videre kan vi bruke opptellingen av spesifikke ord ved sammenligning av strategier for å enkelt se omfanget ved gitte elementer. Kvantifiseringselementet, som innebærer opptelling av spesifikke ord, gir oss en pekepinn på hvordan fokuset er, men vi må grundigere til verks i dokumentene for å få deres essens. I tabell 7, er det oppgitt en oversikt over sentrale dokumenter benyttet i dokumentanalysen.

Oversikt over sentrale dokumenter i vår dokumentanalyse

- Naturavtalen
- The Europe Sustainable Development Report 2023/2024
- Universitets- og høskolerådets innspill til regjeringens handlingsplan for bærekraft
- Lov om universiteter og høyskoler
- Samspel bærekraft nyskaping (Strategi 2019-2023)
- Kunnskap som bygger menneske og samfunn (Strategi 2023-2030)
- Reimagining our futures together: A new social contract for education (UNESCO)
- Knowledge-driven actions: Transforming higher education for global sustainability (UNESCO)
- Handlingsplan for bærekraftig utvikling 2023-2026

- Rektors oppdragsbrev for 2024 til dekan ved Fakultet for teknologi, miljø- og samfunnsvitenskap.
- Klimautvalget 2050 - Omstilling til lavutslipp
- Arkivsak- Dokument 18/04947-34 fra styremøte 8/22
- Fremtidig kompetansebehov - utfordringer for grønn omstilling i arbeidslivet
- Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023-2032
- Tildelingsbrev 2024 til Høgskulen på Vestlandet
- Klimarapport 2023 til HVL

Tabell 7: Oversikt over sentrale dokumenter i vår dokumentanalyse

3.4.2.2 Opptak fra styremøter

For å tilegne oss mer datamateriale og styrke funnene til studien innen top-down i HVL, benyttet vi opptak fra styremøtene som en datakilde. Opptakene ligger ute tilgjengelig for studenter og ansatte ved HVL og gir et innblikk i styremøtene og prosessene bak ulike tiltak. Videoopptak kategoriseres som en observasjonsmetode av Easterby-Smith et al. (2021, s. 239-240). Easterby-Smith et al. (2021) trekker frem ulike observasjonsmetoder avhengig av hvor mye forskeren er involvert. Her fremlegges fire ulike kategorier; (1) fullstendig observatør, (2) observatør-som-deltaker, (3) deltaker-som-observatør og (4) fullstendig deltaker (Easterby-Smith et al., 2021, s. 239). En fullstendig observatør er en forsker som holder en distanse til forskningsdeltakerne, og Easterby-Smith et al. (2021, s. 240) viser til at videoopptak er et eksempel av fullstendig observatør-metode. En slik form for observasjonsmetode kan gi gode innblikk for spesifikke aktiviteter, men det blir noe begrenset ved videoformatet.

Vi kan videre kategorisere opptakene fra styremøtene som sekundær visuell data. Dette er på bakgrunn av at opptakene er lagd for andre hensikter enn forskning (Easterby-Smith et al., 2021, s. 231). Ett av hovedargumentene for å benytte seg av observasjonsmetode er å kunne lese visuelldata. Secrist et al. (2002) poengterer at ord ikke kan kommunisere komplekse og innviklede situasjoner som forskere ønsker å undersøke (Easterby-Smith et al., 2021, s. 230-231). På den andre siden, har ikke opptakene den beste bildekvaliteten og vi som forskere kunne samlet mer visuelle data om vi hadde vært fysisk til stede. Selv med begrensede visuelle data og økt kompleksitet i datainnsamlingen, ser vi på opptakene som et nyttig verktøy for å samle inn mer kvalitative data for å styrke studien.

Oversikten over opptakene vi har benyttet oss av fra styremøtene kan ses ved tabell 8. I tillegg

til de nevnte styremøtene i tabellen har vi benyttet oss av Arkivsak-dokument 18/04947-34 fra styremøtet 8/22 siden det ikke var tilgjengelig opptak fra møtet. Dette dokument er vist i tabell 7 (Oversikt over sentrale dokumenter i vår dokumentanalyse).

Oversikt over opptak av styremøtene		
Styremøte	Tittel	Styret
03/23	Vedtaket av handlingsplanen	Høgskulestyret 2019-2023
08/23	Budsjett møte	Høgskulestyret 2023-2027
01/24	Orienteringsak	Høgskulestyret 2023-2027
02/24	Endelig budsjett 2024	Høgskulestyret 2023-2027

Tabell 8: Oversikt over opptak av styremøter

3.4.2.3 Koding av tidligere masteroppgaver

Som beskrevet i introen til 3.4 (Datainnsamling) benytter vi oss av kodeteknikken for å beskrive tematikken i tidligere innleverte masteroppgaver. Easterby-Smith et al. (2021, s. 270) forteller at dokumentanalyse brukes for å utføre systematiske litteraturstudier. I likhet med dokumentanalysen, har kodingen av tidligere masteroppgaver et kvantifiseringselement i prosessen. Dette er gjennom sin resulterende statistikk.

Vi benytter oss av denne teknikken for å danne en oversikt over hvor mange studenter som har behandlet temaer som etikk og bærekraft. Vi fikk tilgang fra tidligere kodet masteroppgaver mellom 2011 til 2022 av vår veileder, Tom Skauge. Oppgavene mellom 2011 og 2022 var kodet av Tom Skauge og en tidligere forskningsassistent. Vi kodet deretter masteroppgavene for året 2023 og kvalitetssjekket alle fra 2022. Det ble gjort ved å se tittel, sammendrag og nøkkelordene i oppgavene. Ved usikkerhet av hvilken tematikk som oppgavene inneholdt ble det undersøkt nærmere ved å se på innholdsfortegnelsen for å danne overblikk over overskrifter i teori, metode og analysekapittel. Under denne prosessen har vi ført opp kodingen inn i Excel-dokumentet som hadde statistikken fra årene 2011-2022.

Datamaterialet som er blitt benyttet, består av masteroppgaver i studiene innovasjon og entreprenørskap (IET) og innovasjon og ledelse (MIL). Datagrunnlaget for studiet IET strekker seg fra 2011-2018, og oppgavene fra MIL er fra perioden 2017-2023. Dette materialet benyttes for å forklare fokuset som er bottom-up i HVL.

Det er her benyttet primær- og sekundærdata for innsamlingen av dokumentanalysen. Som

beskrevet i 3.4 (Datainnsamling), skiller dataene seg fra hverandre ved at sekundærdata er tidligere innhentet data for et annet formål, mens primærdata er samlet inn for hvert spesifikke analyseformål (Silkose et al., 2021, s. 96). I konteksten av kodingen av masteroppgavene, kan vi argumentere for at kodingen vi selv utførte, masteroppgavene fra 2023, er primærdata. De resterende utførte kodingene som ble gjort tidligere er således sekundærdata. Vi vil diskutere fordelene og ulempene og dataene sin påvirkning på studiets kvalitet i kapittel 3.5 (Studiets kvalitet). I tabell 9 vises det en oversikt over antall masteroppgaver vi har kodet og kvalitetssjekket.

Masteroppgaver	Antall masteroppgaver kodet
Masteroppgaver 2022	14
Masteroppgaver 2023	16

Tabell 9: Koding av tidligere masteroppgaver

3.4.2.4 Podkast

Vi har valgt å bruke noen episoder fra 17-målspodden, da vi ble tipset om dette fra intervjuet. 17-målspodden er HVL sin egen podkast med formål om å snakke om bærekraftig utvikling. Under Arendalsuken 2021 utforsker podkasten hva bærekraft betyr for folk. Her stiller vertene for podkasten spørsmål til ulike interessenter slik som politikere, folk fra næringslivet, offentlige og private organisasjoner, om hvilken rolle de mener akademika skal ha i bærekraftig utvikling og hva slags forventninger de har til HVL. Vi har med dette brukt noen podkastepisoder for å få innsikt i hva HVLs eksterne interessenter forventer av HVL i forbindelse med bærekraft.

Podkast er en del av sekundærkilder, som nevnt i 3.4 (Datainnsamling). Vi kategoriserer også podkastepisodene som et semistrukturert intervju som nevnt i 3.4.1.1 (Orienteringssamtale) da verten for podkasten stiller forhåndsbestemte spørsmålene til respondentene, men intervjuet oppfattes mer som en samtale med mulighet for oppfølgingsspørsmål. Ulempen ved å benytte intervju fra en podkast, er at vi som forskere ikke får innsikt i visuelt data. Vi får heller ikke stilt egne spørsmål, da intervjuet ikke er til vårt formål.

Tabell 10 illustrerer hvilke respondenter og episoder som er blitt tatt med. Dette er for å illustrere hvilke interessenter som har vært relevante for HVLs arbeid med bærekraft, og deres forventninger om utdanningssektorens rolle i forbindelse med bærekraft.

Podkastepisoder

- Natalia Golis om forventninger til akademia på bærekraft
- Arne-Christian Mohn med både ros og ris til HVL.
- Klaus Mohn om hvordan UiS jobber med bærekraft
- Renate Nedregård om bærekraftverktøy og om HVL som "koblingsboks".
- Gisle Nondal om forventninger til akademia på bærekraft.
- Tina Saltvedt om forventninger til nye økonomer

Tabell 10: Oversikt over podkast episoder

3.5 Studiets kvalitet

Når man samler inn data er det viktig at det tilfredsstillende to krav, som sier noe om hvor god forskningen er gjennomført: (1) empirien må være gyldig og relevant (validitet), (2) samtidig må empirien være troverdig og pålitelig (reliabilitet) (Jacobsen, 2022, s. 17). Validitet og reliabilitet skal vi drøfte videre i dette delkapittelet før vi skal diskutere etikk og personvern, samt utfordringer ved å studere egen organisasjon.

3.5.1 Validitet

Validitet handler om hvor godt man måler det studien har til hensikt å måle (Silkose et al., 2021, s. 89). Begrepet kan også betraktes som gyldighet eller relevans, og handler med andre ord om hvorvidt empirien faktisk gir svar på det eller de spørsmålene vi har stilt oss (Silkose et al., 2021, s. 88). Det skilles mellom intern og ekstern validitet.

Intern validitet går ut på om vi har dekning i dataene for de konklusjonene som trekkes (Easterby-Smith et al., 2021, s. 109). Ekstern validitet på sin side knytter seg til hvorvidt resultatet fra et avgrenset område er gyldig også i andre sammenhenger. Med andre ord sier ekstern validitet noe om i hvilken grad et funn kan generaliseres til å gjelde også i andre sammenhenger (Easterby-Smith et al., 2021, s. 110). Enkelt kalles dette for overførbarhet (Jacobsen, 2022, s. 17).

Som nevnt tidligere samlet vi inn data gjennom flere ulike dokumentanalyser og tekstsøk, fremfor en isolert analyse. Dette har blitt gjort for å innhente variert og tilstrekkelig informasjon, som igjen gir en mer helhetlig forståelse av virkeligheten vi forsker på sammenliknet med en isolert analyse. Valget av denne tilnærmingen skyldes vår intensjon om å utforske problemstillingen fra flere perspektiver, noe som bidrar til å øke den indre validiteten til studien. Etersom vi har valgt HVL som forskningsobjekt, er målet at

forskningen vår skal ha overført verdi til andre utdanningsinstitusjoner og, om mulig, andre bransjer. Vi vil undersøke mål, midler og resultater knyttet til bærekraft, med tanke på at disse aspektene kan overføres og analyseres i sammenheng med andre bransjer som også ønsker å utforske dette temaet nærmere.

Noe som kan påvirke kvaliteten på statistikken fra de tidligere masteroppgavene, er i hvor stor grad temaet bærekraft er en sentral del av studieplanen til studentene. Om masterstudiene hadde handlet utelukkende om bærekraft, ville validiteten blitt svekket. Dette ettersom det naturligvis hadde vært flere masteroppgaver knyttet til bærekraft dersom hele studiet hadde handlet om tematikken vi ønsker å måle. Da begge studiene derimot handler om innovasjon, vil det være relevant å trekke inn denne statistikken for å drøfte bottom-up perspektivet av problemstillingen. Dette styrker således validiteten.

Det gjennomførte intervjuet kan videre trekkes frem, da det på sin side har bidratt til dybdeinnsikt i hvordan HVL jobber med bærekraft i organisasjonen. Særlig har det styrket argumentasjonen i bottom-up perspektivet, som igjen støtter opp den interne validiteten til studien. Observasjonen via opptak fra styremøtene har også styrket den interne validiteten for top-down perspektivet. Opptakene var essensielle for å forstå hvordan prosessene rundt strategiene og bærekraftstiltakene til HVL har foregått.

Et annet aspekt som påvirker intern validitet er de to statistikkene om artiklene som er skrevet om bærekraft og HVL. Her er en potensiell feilkilde at statistikken viser alle artikler i tidsperioden 2000-2024, men tar ikke hensyn til at nye tidsskrifter blir stiftet underveis i perioden. Med hensyn til dette blir ikke de to statistikkene fra Retriever vektlagt stort i oppgaven, men er med på å gi en pekepinn på fokuset til tidsskriftene.

Videre har vi gjennomført dokumentanalyser som primært baserer seg på sekundærdata. Dette reiser spørsmål om gyldighet og overførbarhet, da bruk av sekundærdata innebærer risikoen for manglende reell overførbarhetsverdi på grunn av begrenset tilgang til informasjon som ligger bak funnene. Til tross for dette er det aktuelt å betegne dokumentanalysen som troverdig og overførbar, ettersom dokumentene vi har benyttet stammer fra offentlige institusjoner, slik som regjeringen og HVL. Vi anser også dette som pålitelige og troverdige kilder basert på hvor dokumentene stammer fra.

3.5.2 Reliabilitet

Reliabilitet handler om i hvilken grad resultatene kan anses som pålitelige eller ikke. Dette betyr at de tilfeldige feilene som kan oppstå ved forskning, må reduseres mest mulig for at

undersøkelsen skal være holdbar (Silkose et al., 2021, s. 89). Reliabiliteten kan med andre ord betraktes som troverdighet eller pålitelighet, og omhandler hvorvidt vi kan stole på studien eller ikke. Det sies at forskningen må være gjennomført på en troverdig måte; en måte som vekker tillit (Jacobsen, 2022, s. 17).

I lys av disse utfordringene reiser vi mulige feilkilder, men ikke drastiske spørsmål angående reliabiliteten knyttet til vår kodingsprosess og håndtering av datamaterialet. Ved utføringen av koding på tidligere masteroppgaver, erkjenner vi begrensningene ved vår kontroll over data som allerede er samlet inn av andre. Vi står overfor uforutsigbarheten, hvor vi ikke nødvendigvis har innsikt i de metodiske valgene og systematikken som ble brukt av de opprinnelige kodene. Samtidig erkjenner vi mulige utfordringer ved den primære kodingen vår, spesielt i tilfeller hvor kodingsprosessen ikke har fulgt samme systematiske retningslinjer. Dette adresserer også flere aspekter ved validiteten. For å ta hensyn til dette ble det utført stikkprøver av alle masteroppgavene for 2022 for å styrke kvaliteten på utførelsen av kodingen. Det ble ikke funnet noen avvik ved stikkprøvene som ble tatt. Videre ble vi opplyst om at oppgavene mellom 2018-2021 ble utført av en enkelt person og at 2022 ble utført av noen andre. Dermed var det naturlig å utføre stikkprøvene for å styrke studiens reliabilitet. Uheldigvis hadde vi ikke tilgang til materialet mellom 2018-2021, slik at det er en mulig feilkilde.

Videre bør man i sammenheng med reliabilitet stille spørsmålet om det ville ført til et annet resultat dersom studiet hadde blitt gjennomført på et senere tidspunkt. Yin (2018, s. 43) trekker frem at respondentenes og informantenes atferd, humør og holdninger endres over tid. Om noen andre hadde gjennomført studiet på et senere tidspunkt, vil det sannsynligvis føre til andre resultater. Angående masteroppgavene som ble kodet, kan det hende at tolkningen av de ulike kodene var forskjellig, så det er åpent for at denne kan endre seg. På den andre siden styrkes reliabiliteten ved å ta stikkprøver for å dobbeltsjekke den tidligere statistikken. Det er altså ikke essensielt at studien skal kunne replikeres, men intensjonen er at funnene i forskningen er pålitelige. Angående intervjuet vi utførte med HVL sin bærekraftkoordinator er dette en fare for at det hadde blitt et annet resultat dersom studiet hadde blitt gjennomført på et senere tidspunkt. Styremøtene, dokumentene og podkastepisodene på sin side vil ikke bli endret over tid, men tolkningen av dem kan variere fra forsker til forsker.

3.5.3 Etiske retningslinjer og personvern

Det er essensielt å være oppmerksom på forskningsetikk og personvern når man driver med

forskningsprosjekt (Easterby-Smith et al., 2021, s. 169). Easterby-Smith et al. (2021) understreker viktigheten av å tenke og vurdere hvilken rolle vi som forskere vil påta oss når det gjelder datainnsamling.

Ved bruk av intervju, har vi som forskere nær kontakt med informanten, og vi må derfor ta hensyn til de etiske retningslinjer og personvern som er forpliktet i en slik situasjon. I den forbindelse registrerte vi forskningsprosjektet hos SIKT før innsamling av data. Søknaden inkluderte en plan for forskningsprosjektet, beskrivelse av datainnsamlingen, intervjuguiden og en strategi for hvordan vi som forskere planlegger å håndtere og behandle innsamlet data både under og etter prosjektslutt. Dette informasjonsskrivet fikk informanten tilsendt for å få et innblikk i vår databehandling og ivaretagelse av personvern.²

Videre kan diverse etiske dilemmaer oppstå ved gjennomføring av studiet, og det er derfor av stor betydning å sikre at forskningen er etisk forsvarlig, som påpekt av Easterby-Smith et al. (2021, s. 172). Etikk og personvern går inn i evaluering av studiets kvalitet. Dette innebærer å ta en vurdering på om studiet ivaretar og respekterer de etiske retningslinjer og prinsipper, samt sikrer tilstrekkelig beskyttelse av personlige opplysninger. I den sammenheng fikk vi godkjenning av informasjonen om at vi kunne benytte opptak fra samtalen før intervjuet ble gjennomført. Opptaket ble lagret lokalt på en enhet og ble slettet etter forskningsprosjektets slutt, i samsvar med god forskningsetikk.

3.5.4 Å studere egen organisasjon

Det er verdt å påpeke at vi som forskere er interne interessenter, da vi selv er studenter ved HVL³. Ifølge Jacobsen (2022, s. 59) er det fordeler og ulemper ved å studere noe så nært oss selv. En stor fordel er at tilgangen til informasjon blir enklere, med tanke på det sosiale nettverket, og vi er kjent med interne prosedyrer. Dette er en fordel for oss ved å effektivisere datainnsamlingen og ha en større innsikt som eksterne forskere gjerne ikke vil ha. Videre påpeker Jacobsen (2022, s. 59) at interne aktører ofte opplever større åpenhet og tillit sammenlignet med de som kommer utenfra. Jacobsen argumenterer for at vi som “innsidere” er bedre kjent med uformelle strukturer og det språket som brukes i organisasjonen, noe som gir oss klare retningslinjer for å skaffe informasjon. Til slutt understreker Jacobsen (2022, s. 59) verdien av å kjenne organisasjonens historie, noe som gir kontakt til hendelser og fortellinger.

² Se vedlegg 1 for intervjuguide og vedlegg 2 for informasjonsskriv.

³ Se figur 8 i delkapittel 4.1 Eksterne og interne interessenter.

Oppsummert er det klare fordeler at vi som forskere er interne, med lettere tilgang til informasjon og bedre evne til å vurdere informasjonskvaliteten. Likevel er det også ulemper ved å være på “innsiden”. Jacobsen (2022, s. 59) trekker frem van Hecke (2007) som mener at man kan utvikle “blinde flekker” som medlem av organisasjonen, og utvikle en forutinntatt forståelse av “hvordan ting gjøres her”. Dette kan føre til at visse sider ved organisasjonen forblir oversett. Å være “innsider” kan også gjøre det vanskeligere å opprettholde nødvendige kritiske avstander, spesielt hvis man har personlige erfaringer eller sterke meninger om emnet (Jacobsen, 2022, s. 60). For å redusere denne risikoen har vi vært opptatt av å ha et åpent sinn for at våre personlige meninger ikke skal ha noen påvirkning på dette i arbeidet med forskningsprosjektet.

I tillegg er det verdt å nevne at vår veileder er forsker og forfatter innenfor bærekraft, samt er ansatt ved HVL. Dette har gitt oss lettere tilgang til informasjon innenfor emnet vi forsker på. Det er relevant å stille spørsmål om vår veileders personlige erfaringer og meninger om emnet har hatt påvirkningskraft på oss og våre valg. Eksempelvis har vi måttet ta hensyn til hans engasjement for emnet og forslag til vårt arbeid. Selv om dette kan ha påvirket vår tankegang, mener vi at hans rolle har vært til vår fordel. Dette ettersom hans meninger og synspunkt har gitt utgangspunkt for innsikt og diskusjon av forskningsspørsmålene. For å sikre at forskningsprosjektet likevel har blitt et selvstendig arbeid, har imidlertid alle innspill og forslag blitt diskutert oss imellom etter møtene, noe som har blitt gjort for å skape en armlengdes avstand. Av den grunn mener vi at disse erfaringene og meningene ikke har hatt en negativ effekt, da alle valg til syvende og sist har blitt tatt av oss selv.

Videre peker Jacobsen (2022, s. 69) på at det kan oppfattes som partisk å studere egen organisasjon. Det er nemlig risiko for å begrense informasjonssøk til de kjente delene av organisasjonen, og dermed gå glipp av perspektiver fra mindre integrerte deler. Jacobsen (2022, s. 60) nevner også risikoen for å føle seg sensurert, spesielt når man skal tilbake til samme organisasjon etter forskningsstudiet. Dette kan føre til tilbakeholdenhet med å uttrykke kritiske synspunkter. Selv føler vi ikke for noen grunn til å være tilbaketrasket i dette forskningsprosjektet. Etter prosjektet er vi ferdige som studenter ved HVL, og ser heller ingen grunn til at det skal være noen grunn til å sensurere resultatene for egen vinning. Vi konkluderer med dette, å ha tatt hensyn til reliabiliteten ved forskningsprosjektet slik at det fører til et valid resultat.

3.6 Total oversikt over datainnsamling

Som en oppsummering av kapitlet om metode og forskningsstrategi, gir tabell 11 en helhetlig oversikt over vår datainnsamling. Dataene blir nærmere benyttet i neste kapittel for analyse og diskusjon.

Data	Datakilder
Dokumentanalyse	<ul style="list-style-type: none">• Naturavtalen• The Europe Sustainable Development Report 2023/2024• Universitets- og høskolerådets innspill til regjeringens handlingsplan for bærekraft• Lov om universiteter og høyskoler• Samspel bærekraft nyskaping (Strategi 2019-2023)• Kunnskap som bygger menneske og samfunn (Strategi 2023-2030)• Reimagining our futures together: A new social contract for education (UNESCO)• Knowledge-driven actions: Transforming higher education for global sustainability (UNESCO)• Handlingsplan for bærekraftig utvikling 2023 - 2026• Rektors oppdragsbrev for 2024 til dekan ved Fakultet for teknologi, miljø- og samfunnsvitenskap.• Klimautvalget 2050 - Omstilling til lavutslipp• Arkivsak- Dokument 18/04947-34 fra styremøte 8/22• Fremtidig kompetansebehov - utfordringer for grønn omstilling i arbeidslivet• Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023-2032• Tildelingsbrev 2024 til Høgskulen på Vestlandet• Klimarapport 2023 til HVL
Opptak av styremøter	<ul style="list-style-type: none">• Styremøte 03/23• Styremøte 08/23• Styremøte 01/24• Styremøte 02/24
Koding av masteroppgaver	<ul style="list-style-type: none">• Masteroppgaver 2022• Masteroppgaver 2023
Statistikk	<ul style="list-style-type: none">• Artikler skrevet om bærekraft + HVL• Artikler skrevet om bærekraft
Intervju	<ul style="list-style-type: none">• Bærekraftkoordinator 19.03.2024

Podkastepisoder

- Natalia Golis om forventninger til akademia på bærekraft
- Arne-Christian Mohn med både ros og ris til HVL.
- Klaus Mohn om hvordan UiS jobber med bærekraft
- Renate Nedregård om bærekraftverktøy og om HVL som "koblingsboks".
- Gisle Nondal om forventninger til akademia på bærekraft.
- Tina Saltvedt om forventninger til nye økonomer

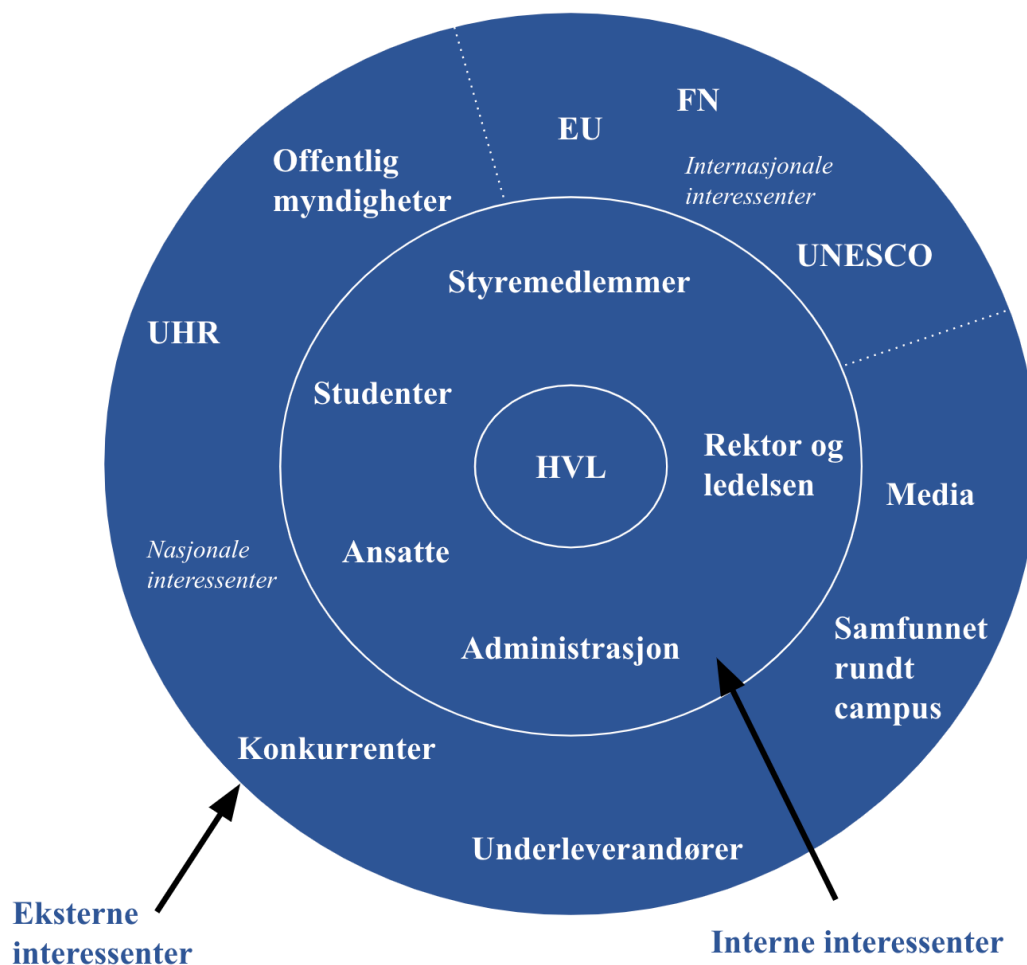
Tabell 11: Data og datakilder summert opp

4.0 Analyse og diskusjon

I dette kapitlet vil vi presentere våre funn fra datainnsamlingen, og analysere og diskutere disse i lys av det teoretiske rammeverket som ble presentert i kapittel 2. For å adressere problemstillingen, vil vi diskutere funnene i sammenheng med de tre forskningsspørsmålene som ble presentert innledningsvis, som innebærer forventningene fra det eksterne, forventninger fra og i utdanningssektoren og hvordan HVL internt jobber med forventningene innen samfunnsansvar og bærekraft. Målet er å komme frem til en besvarelse av vår problemstilling: *Hva er HVL sin bærekraftshistorie - utvikling av mål og midler for bærekraft?* Før vi diskuterer de ulike forskningsspørsmålene, vil vi først drøfte de interne og eksterne interessentene i lys av det teoretiske rammeverket i 2.3.1 (Interessentteori).

4.1 Eksterne og interne interessenter

Interessentteori står sentralt i problemstillingen og de tilknyttede forskningsspørsmålene. Vi vil således beskrive og diskutere de eksterne og interne interessentene. Som det ble nevnt i 2.3.1 (Interessentteori) skiller Marques et al., (2020) mellom interne og eksterne, primære og sekundære, samt nasjonale og internasjonale interessenter. Dette er i motsetning til Freeman et al. (2010) sitt argument om å se interessentene samlet. Vi har valgt å gå videre på Marques et al. (2020) sitt syn med å definere HVL sine interne og eksterne med nasjonale og internasjonale interessenter. Derimot har vi ikke valgt å knytte opp de ulike primære og sekundære interessentene, for å ta hensyn til Freeman et al (2010) sitt hovedargument med å se interessentene samlet. Med dette har vi kommet fram til figur 8.

Figur 8: Interne og eksterne interessenter for HVL

De interne interessentene tar for seg gruppene innad i bedriften (Marques et al., 2020). Etter vår vurdering, vil vi kategorisere administrasjonen, ansatte, rektor og ledelsen, styremedlemmer og studenter som de interne interessentene for HVL (Se figur 8). Hvorvidt studenter burde inngå som interne interessenter bør imidlertid diskuteres nærmere. Tradisjonelt sett vil en bedrift kategorisere kundene, i dette tilfellet studenter, som eksterne interessenter (Carson & Skauge, 2023, s. 22). Dette støttes opp av argumentet om å anse studenter som eksterne interessenter ved private utdanningsinstitusjoner, spesielt i lys av de betydelige skolepengene studentene må betale. På den andre siden vil studenter ved en offentlig utdanningsinstitusjon være en integrert del av institusjonens samfunn og den sentrale posisjonen i oppfyllelsen av institusjonens pedagogiske forskningsmessige oppdrag (Marshall, 208, s. 78). Videre beskriver Amaral og Magalhães (2002, s. 11) interne interessenter ved utdanningsinstitusjoner som medlemmer av akademiets fellesskap: “de som deltar i institusjonenes daglige liv”. Marshall (2018 s. 79) styrker dette med å betegne studenter som “den mest åpenbare og direkte interessentene i enhver høyere

utdanningsinstitusjon". Det begrunnes med at studenter er avhengige av systemet for å levere betydelige personlige fordeler, og de gjør betydelige personlige investeringer i det systemet (Marshall, 2018, s. 79). Disse argumentene, sammen med det faktum at HVL er en offentlig skole der studentene ikke betaler betydelige skolepenger, har medført at vi har valgt å sette studenter som en intern interessent ved HVL.

Som beskrevet i 2.3.1 (Interessenteori) beskriver Amaral og Magalhães (2002, s. 11) eksterne interessenter ved utdanningssektoren som de gruppene eller individene som har interesse for utdanningsinstitusjonen. Det ble beskrevet i 2.3.1 at Marques et al. (2020, s. 379) skiller mellom nasjonale og internasjonale interessenter. Ved HVL vil vi kategorisere samfunnet rundt campus, konkurrenter, underleverandører, media, offentlige myndigheter og Universitets- og høyskolerådet (UHR) som nasjonale og eksterne interessenter (figur 8). Under "Samfunnet rundt campus" vil innbyggere og næringslivet i byene og tettstedene til campusene gjelde. Dette kan være bedrifter som blir påvirket av forskningen eller studentene ved HVL. Konkurrenter innebærer andre høyskoler og universiteter, og underleverandører kan være leverandører av produkter og tjenester til HVL. Ved de internasjonale og eksterne interessentene finner vi organisasjoner som EU, FN og UNESCO (Se figur 8). De nevnte interessentene blir påvirket i ulik grad av HVL sine operasjoner, og ikke minst påvirker HVL i ulik grad. De internasjonale interessentene blir i liten grad påvirket av HVL, mens utdanningsinstitusjonen selv påvirkes i større grad av dem. Et eksempel på virkning fra FN er de nevnte bærekraftsmålene, og fra EU sin side er det blant annet den beskrevne EU-taksonomien. UNESCO har direkte forventninger til utdanningssektoren, men dette vil vi drøfte nærmere i delkapittel 4.2 (F1: Bærekraft) og 4.3 (F2: Utdanningssektoren).

4.2 F1: Bærekraft

Vi spurte innledningsvis i oppgaven det første forskningsspørsmålet: *Hva er de eksterne forventninger til utdanningssektoren, med HVL, i forhold til samfunnsansvar og bærekraft?* Dette delkapittel tar sikte på å gi en grundig analyse og belyse disse forventningene. Som beskrevet i delkapittel 1.2 (Problemstilling og forskningsspørsmål), vil dette forskningsspørsmålet omhandle et normativt perspektiv knyttet til bærekraft og HVL. Bærekraft i oppgaven er avgrenset til kun natur og klimamålene av bærekraftsmålene, som ble presisert i delkapittel 1.3 (Avgrensning). Gjennom delkapittel 2.1 (Bærekraft), redegjorde vi for ulike teorier knyttet til bærekraft. Dette er forventninger knyttet til SDG, sirkulær økonomi og den triple bunnlinjen, som vi skal ta med i diskusjonen til dette forskningsspørsmålet.

4.2.1 Bærekraftsmål

Som illustrert i 2.1.1 (FNs bærekraftsmål), settes det forventninger fra FN til de 193 medlemslandene om å nå de 17 bærekraftsmålene innen 2030. Som en følge av avgrensningen vi har gjort, skal vi drøfte bærekraftsmålene som omhandler natur og klima, med andre ord miljømålene til Holden og Linnerud (2021), se figur 2. Dette gjelder mål nummer 12 (Ansvarlig forbruk og produksjon), mål 13 (Stoppe klimaendringene), mål 14 (Livet i havet) og mål 15 (Livet på land). Bærekraftsmålene treffer utdanningssektoren i ulik grad, der det settes forventninger fra FN om at dette skal jobbes med i denne sektoren. Owens (2017) på sin side poengterer at utdanningssektoren kan tilby mer enn bare avansert opplæring og ferdigheter. Det er potensial for å utdanne og ikke minst avdekke banebrytende forskning for samfunnet ved bærekraftsperspektivet. Her trekker UNESCO (2017), gjengitt av Owens (2017), frem at et sterkt høyere utdanningssystem legger til rette for å utrydde fattigdom (mål 1), øke helse og livskvalitet (mål 2), lære opp ansvarlige forbrukere og ta valg med et bærekraftsperspektiv (mål 11, 12 og 13) og bygge fredelige samfunn (mål 16). UNESCO (2022, s. 63) understreker på sin side at mål 4 (God utdanning) treffer sektoren direkte, men påpeker også at de tre funksjonene i høyere utdanning, kunnskap tilegnelse, kunnskapskaping og -formidling, kan brukes til å støtte alle bærekraftsmålene til FN. Etter å ha belyst de ulike målene som treffer utdanningssektoren, vil vi holde oss til miljømålene til Holden og Linnerud (2021).

4.2.2 Rød alarm

Statusen på SDG 13 (Stoppe klimaendringene) er alarmerende. Verdens meteorologiorganisasjon la frem 19. mars 2024 en status, som blant annet er gjengitt hos The Guardian, Financial Times og Time Magazine der de varsler om "rød alarm" (red alert). Her legges det frem at en 12-måneders periode mellom mars 2023 og februar 2024 så jorden gå forbi 1,5-gradersmålet med et gjennomsnitt på 1,56 °C (Keaten & Borenstein, 2024). For kalenderåret 2023 var gjennomsnittet derimot på 1,45 °C (FN, 2024; Mooney, 2024). Verdens meteorologiorganisasjonen forteller at rekordene ikke bare ble gått forbi, men i noen tilfeller knust (Mooney, 2024). Statusen fra Verdens meteorologiorganisasjon tegnet et bilde på at ekstremværet på hvert bebodde kontinent, er mest sannsynlig sterkere på bakgrunn av klimaendringene (Niranjan, 2024). Omar Baddour, som er leder for klimaovervåking, forteller at det er stor sannsynlighet for at 2024 vil fortsette i denne trenden og gå forbi 2023-nivået.

Verdens meteorologiorganisasjon gir en "rød alarm" om global oppvarming, med henvisning til rekordstore økninger i fjor i klimagasser, land- og vanntemperaturer og

smelting av isbreer og havis, og advarer om at verdens innsats for å snu trenden har vært utilstrekkelig. (Keaten & Borenstein, 2024)

For å male bildet ytterligere, satte månedene mellom juni og desember hver for seg nye rekorder, og ikke minst var juli og august måned de to varmeste månedene målt noen gang (FN, 2024). 1,5-gradersmålet som ble satt i 2015 ved Parisavtalen, var på sin side referert til en gjennomsnittlig økning gjennom flere tiår fra førindustriell tiden på 1800-tallet. Det er dermed ikke ett enkelt år som 2023, men anses som alarmerende når prognosene for 2024 er enda varmere (FN, 2024; Mooney, 2024). Følgene for å feile i å oppnå de nevnte bærekraftsmålene og Parisavtalen kan gi alvorlige konsekvenser. Blant annet vil dette føre til humanitære katastrofer, tap av naturmangfold, redusert tilgang på mat, dårligere fysisk og mental helse, utryddelse av arter, skader på natur, infrastruktur og bygninger, og tap av liv (IPCC, 2022).

4.2.3 Naturødeleggelser

Andre eksterne forventninger til utdanningssektoren og HVL knytter seg til naturødeleggelser. Naturavtalen, også kjent som Montrealavtalen eller Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework (GBF) på engelsk, ble vedtatt den 19. desember 2022 for de 193 medlemslandene i FN (Regjeringen, 2023). Avtalen inneholder fem tilhørende vedtak og legger opp til at landene skal legge frem nasjonale handlingsplaner for naturmangfold ved neste møte (COP 16), som er i slutten av oktober 2024. Naturavtalen tar til sikte å fokusere på SDG 14 (Livet i havet) og SDG 15 (Livet på land). I denne avtalen legges det frem under Mål 23 del K, at landene skal “bedre kommunikasjon, utdanning og bevisstgjøring om naturmangfold, samt hvordan dette rammeverket skal tas i bruk fra alle aktørers side”. Her beskrives det at man skal fremme eller utarbeide plattformer, partnerskap og handlingsagendaer ved blant annet utdanningsinstitusjoner (Regjeringen, 2023a). Dette er for å dele suksesshistorier, lærdommer og erfaring, samt legge til rette for læring knyttet til naturmangfold.

Hughes og Grumbine (2023) betegner Naturavtalen som en av de mest ambisiøse bærekraftsavtalene i det 21. århundre. De trekker frem videre at avtalen er utarbeidet etter SMART-kriterier (Specific, Measurable, Assignable, Realistic and Time-related), men det var en problemstilling å få alle landene til å bli enige (Hughes & Grumbine, 2023). Generelt er det en stor barriere å implementere mål, om de følger SMART-kriteriene. Om målene ikke er spesifikke og målbare, er det større fare for grønnvasking. Hughes og Grumbine (2023) diskuterer nettopp dette da en del av definisjonene om viktige elementer i Naturavtalen er

svake og det er rom for flere tolkninger. Artikkelen til Hughes (2023) støtter perspektivet til Hughes og Grumbine, men understreker at selv om målene ikke er perfekte, er det et viktig steg frem til 2030. HVL blir således påvirket av forventningene som settes av Naturavtalen, da flere aspekter av avtalen påvirker utdanningssektoren og ikke minst med dens fokus på SDG 14 og 15.

4.2.4 Norges status på bærekraftsmålene

Basert på diskusjonen ovenfor om hvilke eksterne forventninger som finnes til utdanningssektoren, er det sentralt å diskutere hvordan Norges status er på FNs bærekraftsmål. Europe Sustainable Development Report 2023/24 (2024) er den femte utgaven, og er bygget på metodikken fra den årlige rapporten om bærekraftig utvikling, inkludert SDG-indeksen og dashbordet. Den har som mål å bidra til å styrke Europas ledelse innen bærekraftsmålene.

I SDG-indeksen rangeres Norge som nummer fem blant de 34 undersøkende landene, med Finland på førsteplass, etterfulgt av Sverige. Danmark og Østerrike befinner seg på henholdsvis tredje og fjerdeplass (Europe Sustainable Development Report 2023/24, 2024). En femteplass indikerer at Norge oppnår i stor grad høy måloppnåelse sammenlignet med de andre 33 landene som er med i undersøkelsen. Dette vil si at Norge gjør framskritt med å oppnå bærekraftsmålene, men det er viktig å se på de spesifikke SDG der det kan være rom for forbedring og jobbe videre med områder Norge allerede har suksess ved.

Samlet sett har Europe Sustainable Development Report 2023/24 (2024) oppsummert alle SDG og illustrert Norges fremgang i oppnåelse av disse. Figur 9 deler inn områdene i kategorier som viser hvor Norge opprettholder SDG-oppnåelsen, har moderate forbedringer, står overfor betydelige utfordringer og møter store utfordringer. Som illustrert i figur 9, står Norge overfor store utfordringer når det gjelder SDG-oppnåelse, spesielt knyttet til mål nummer 12 (Ansvarlig forbruk og produksjon), 14 (Livet i havet), og 15 (Livet på land). Med andre ord viser figuren utfordringer knyttet til Norges oppnåelse av miljømålene. SDG 13 (Stoppe klimaendringene) derimot har en positiv kurve, men er ikke i rett kurs til å nå målet.

▼ SDG Dashboards and Trends

Figur 9: SDG Dashboards and Trends (Europe Sustainable Development Report 2023/24, 2024, s. 100)

En spesifikk utfordring som fremkommer i figuren er Norges prestasjon på miljømålene til Holden & Linnerud (2021), noe som indikerer et “bruk og kast”-kultur og manglende progresjon i retning mot en sirkulær økonomi. Sirkulær økonomi, som forklart i delkapittel 2.1.2 (Sirkulær økonomi), krever en omfattende omlegging av industrielle prosesser og forbrukeratferd, og at man ser på avfall som en ressurs (Nilsen, 2023). Dermed blir det argumentert for at en sirkulær økonomi tilnærming er nødvendig for å håndtere bærekraftskrisen. I lys av dette, gir Europe Sustainable Development Report 2023/24 forventninger til samfunnet i Norge, og dermed HVL, om å adressere disse miljøutfordringene.

Bærekraftkoordinator ved HVL, forteller oss i intervjuet at HVL tar på alvor utfordringen med sirkulær økonomi hvor det blant annet arrangeres “sirkulærdagene”. Arrangementet har som formål å gjøre studenter og ansatte mer bevisst på å finne løsninger mot en mer klimavennlig og miljøvennlig hverdag (Høgskulen på Vestlandet, 2024b). Bærekraftkoordinator forklarer at det er viktig å se på hvordan man bruker ressurser på en mer bærekraftig måte, noe som har stor påvirkningskraft om man tar dette med seg hjem i det daglige livet, og inn i undervisningen. Dette kan benyttes i alle studieprogrammer, med fokus på å utnytte ressursene sine, og hvordan de benyttes. “Jeg tror veldig på sirkulær økonomi. Vi har jo sirkulærdagene og undervisning både på økonomi og på ingeniører som går på sirkulær økonomi. Fordi at det er ressursbruken vår vi kan gjøre en forskjell på”, forteller bærekraftkoordinator.

Videre vil konsekvensen av at Norges dårlige prestasjon på miljømålene påvirke miljøkapitalen i den triple bunnlinjen, som inkluderer vurderingen av naturressurser og virksomheters påvirkning på det ytre miljøet. Det at Norge skårer lavt på miljømålene, og dermed har en svekket miljøkapital, vil ikke ifølge den triple bunnlinjen bidra til langsiktig økonomisk bærekraft og suksess. Dette skyldes behovet for en balansert tilnærming som inkluderer de tre perspektivene i bunnlinjen. For utdanningssektoren kan dette medføre et utilstrekkelig fokus på miljømessige utfordringer, slik at de ikke vil kunne møte de eksterne forventningene fra interessentene.

Europe Sustainable Development Report 2023/24 (2024) viser også innsikt til hvert lands status på delmålene til FNs bærekraftsmål. Det vil således være aktuelt å se nærmere på miljømålene 12, 13, 14 og 15 som illustrert i figur 10.

SDG 12 – Responsible Consumption and Production			
Exports of plastic waste (kg/capita)	12.2	2021	● ↓
Circular material use rate (%)	NA	NA	● ●
Gross value added in environmental goods and services sector (% of GDP)	NA	NA	● ●
Production-based SO ₂ emissions (kg/capita)	19.7	2018	● ●
Production-based emissions of reactive nitrogen (kg/capita)	46.5	2018	● →
Imported SO ₂ emissions (kg/capita)	11.5	2018	● ●
Imported emissions of reactive nitrogen (kg/capita)	54.8	2018	● →
SDG 13 – Climate Action			
CO ₂ emissions embodied in fossil fuel exports (kg/capita)	85,576.2	2021	● ●
CO ₂ emissions from fossil fuel combustion and cement production (tCO ₂ /capita)	7.6	2021	● →
GHG emissions embodied in imports (tCO ₂ equiv/capita)	7.0	2021	● ↗
SDG 14 – Life Below Water			
Bathing sites of excellent quality (%)	NA	NA	● ●
Fish caught from overexploited or collapsed stocks (% of total catch)	18.3	2018	● ↗
Mean area that is protected in marine sites important to biodiversity (%)	55.1	2022	● →
Fish caught by bottom trawling or dredging (%)	31.1	2019	● ↓
Fish caught that are then discarded (%)	0.4	2019	● →
Marine biodiversity threats embodied in imports (per million population)	0.4	2018	● ●
SDG 15 – Life on Land			
Red List Index of species survival (worst 0–1 best)	0.95	2023	● ↓
Mean area that is protected in terrestrial sites important to biodiversity (%)	56.8	2022	● →
Biochemical oxygen demand in rivers (mg O ₂ /litre)	NA	NA	● ●
Terrestrial and freshwater biodiversity threats embodied in imports (per million population)	3.8	2018	● ●
Mean area that is protected in freshwater sites important to biodiversity (%)	65.5	2022	● →
Nitrate in groundwater (mg NO ₃ /litre)	NA	NA	● ●

Figur 10: SDG 12, 13, 14 og 15 - Ytelse etter indikator for Norge (Europe Sustainable Development Report 2023/24, 2024, s. 101)

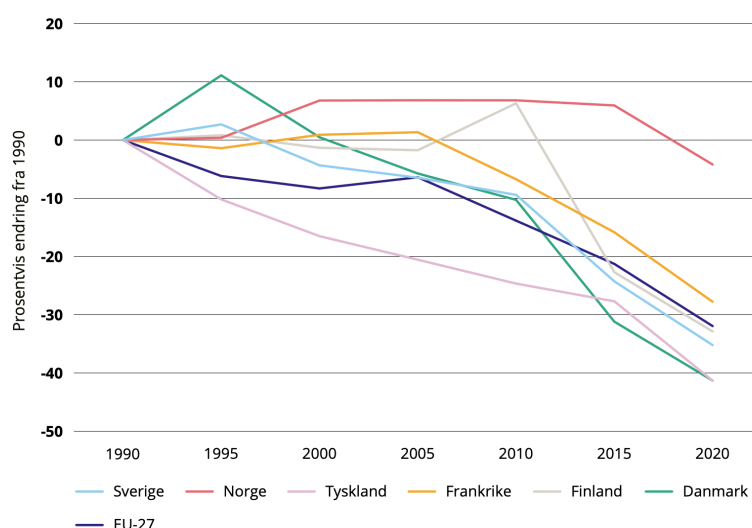
Figur 10 viser nettopp statusen på bærekraftsmålene 12, 13, 14 og 15. Av figuren ser vi blant

annet at Norge har minkende status ved eksport av plastavfall (SDG 12), fisk fanget med bunntørling eller dredging (SDG 14) og rødlisteindeks for arters overlevelse (SDG 15) (Europe Sustainable Development Report 2023/24, 2024, s. 101). Selv om Norge gjør det godt ved flere bærekraftsmål, er det fortsatt rom for forbedringer med tanke på den røde alarmen fra Verdens meteorologiorganisasjon og FN.

4.2.5 Norges status på energiomstilling

Klimautvalget 2050 har som hensikt å undersøke hvilket veivalg Norge må ta for å oppnå klimamålet om å bli et lavutslippssamfunn innen 2050 (Regjeringen, 2023b, s. 4). Dette er essensielt å fokusere på, ettersom klimaendringene kan gi alvorlige konsekvenser (IPCC, 2022). Av den grunn er en global omstilling til et lavutslippssamfunn nødvendig (Regjeringen, 2023b, s. 23).

Så godt som all utslipp av CO₂ i Norge bør fjernes innen 2050 for at Norge skal kunne bidra tilstrekkelig for å nå de nevnte målene i Parisavtalen. Ifølge FNs klimapanel må de globale utslippene av CO₂ kuttes ned til netto null rundt 2050 for å stoppe oppvarmingen i tråd med Parisavtalens temperaturmål (Regjeringen, 2023b, s. 23). Netto nullutslipp er en tilstand der mengden CO₂ som slippes ut i atmosfæren fra menneskelige aktiviteter, er lik mengden CO₂ som fjernes fra atmosfæren gjennom menneskelige aktiviteter i en gitt tidsperiode (Regjeringen, 2023b, s. 24). Innen 2050 må Norge redusere sitt utslipp fra dagens forbruk på 40 millioner tonn CO₂-ekvivalenter til mellom 2,5 og 5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter.

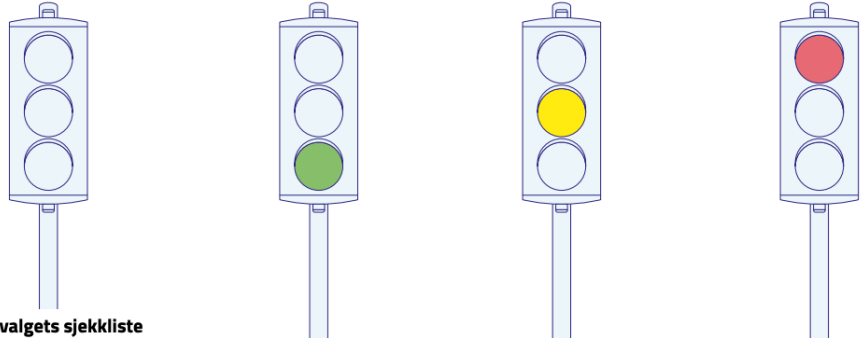

Figur 11: Endring i klimagassutslipp siden 1990 i EU-27 og utvalgte land (Regjeringen, 2023b, s. 29)

Figur 11 illustrerer på sin side at mange nordeuropeiske land har redusert sine utslipp betydelig de siste 30 årene, mens Norge har hatt en nylig utslippsreduksjon (Regjeringen, 2023b, s. 29). På 31 år (1990 - 2021) har Norge bare redusert sitt utslipp med under 5 prosent, som er fra 51,3 til 49,2 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. Således er Norge nødt til å redusere utslippene med minst 85-90 prosent innen 2050 for å nå utslippsmålene (Regjeringen, 2023b, s. 32). Dette er et dramatisk avvik fra det Norge har meldt inn i Parisavtalen, og i forhold til de andre landene. Bildet er mye mer dystert, sammenlignet med Norges indikasjoner ved Europe Sustainable Development Report 2023/24 (2024), se delkapittel 4.2.4 Norges status på bærekraftsmålene.

En sentral del av energiomsetningen krever sirkulær økonomi, da dette vil føre til lavere vekst i energibehovet og mer stabile verdikjeder for utviklingen av fornybar energi (Regjeringen, 2023b, s. 103). Flere indikatorer peker på at norsk økonomi er mindre sirkulær enn andre. Det vises for eksempel til i OECD (2022) sin gjennomgang av Norges innsats for klima og miljø at Norge har et høyt materielt fotavtrykk per innbygger sammenlignet med andre land (Regjeringen, 2023b, s. 176).

For å nå målene om netto null rundt 2050, anbefaler OECD (2022) at Norge forbereder seg på en fremtid uten olje og gass (Regjeringen, 2023b, s. 240). Dette for å bidra til Parisavtalens temperaturmål. Klimautvalget 2050 har utarbeidet en sjekkliste med formål om et lavutslippssamfunn. Hensikten med denne listen er å vise hvordan ulike organisasjoner og husholdninger kan vurdere beslutningene i tråd med de langsiktige målene om at Norge skal bli et lavutslippssamfunn (Regjeringen, 2023b, s. 278). Det er fem punkter som er illustrert i figur 12. Dette gir forventninger til utdanningssektoren, herunder HVL, i arbeidet mot et lavutslippssamfunn.

Klimautvalgets sjekkliste

Sjekkpunkt	Grønt lys	Gult lys	Rødt lys
1. Klimagassutslipp i Norge	Tiltaket vil ikke skape klimagassutslipp i Norge i 2050, og skaper ikke store utslipp frem mot 2050	Tiltaket kan skape klimagassutslipp i Norge i 2050 (for eksempel avhengig av teknologisk utvikling eller politiske valg på andre områder), eller det vil skape betydelige utslipp før 2050	Tiltaket vil skape klimagassutslipp i Norge i 2050
2. Klimagassutslipp globalt	Tiltaket gir ikke betydelige klimagassutslipp utenfor Norge (for eksempel gjennom eksport som skaper utslipp andre steder eller import av varer som vanskelig kan produseres uten utslipp) eller reduserer utslippene	Usikker effekt på klimagassutslipp utenfor Norge	Tiltaket gir betydelige klimagassutslipp utenfor Norge (for eksempel til produksjon av nødvendige innsatsfaktorer)
3. Bruk av utslippsfri energi	Tiltaket gjør mer utslippsfri energi tilgjengelig	Tiltaket vil medføre noe økt bruk av utslippsfri energi	Tiltaket vil medføre betydelig økt bruk av utslippsfri energi
4. Natur- og arealbruk	Tiltaket berører ikke naturarealer eller er arealnøytralt	Tiltaket berører noe naturareal, avbøtende tiltak for å bedre den økologiske tilstanden i arealene er mulig	Tiltaket båndlegger betydelig areal, eller er avhengig av arealer med særlig høye naturverdier eller alternativ bruksverdi
5. Bidrag til varig omstilling	Tiltaket bidrar til å muliggjøre omstilling (for eksempel ved å utvikle ny teknologi, øke oppslutningen om klimapolitikken eller skaffe til veie viktige innsatsfaktorer for andre nødvendige tiltak)	Tiltaket er kortsiktig eller midlertidig, eller varige omstillingseffekter er usikre	Tiltaket gjør varig omstilling eller andre nødvendige klimatiltak vanskeligere (for eksempel ved å skape økt stivhengighet)

Figur 12: Klimautvalgets sjekkliste for lavutslippssamfunnet (Regjeringen, 2023b, s. 279).

Verden når ikke klimamålet uten energiomstilling (Regjeringen, 2023b, s. 92) og rapporten til Klimautvalget 2050 viser til at det er behov for et kompetanseløft på flere nivåer i energiomstillingen, som er en forutsetning for lavutslippssamfunnet. Når energisystemet er i endring stiller det nye krav til kompetanse. Det kreves en effektivisering og endring av energibruken, noe som forutsetter både faglig og teknisk kompetanse, men også atferdsendringer. Med dette vil utdanningssektoren, og arbeidslivet, være viktige bidragsytere til at denne samfunnsutviklingen skal skje (Regjeringen, 2023b, s. 101). Dette kompetansebehovet er noe vi skal se videre på i neste delkapittel, 4.2.6 Kompetansebehov.

4.2.6 Kompetansebehov

I møte med utfordringene knyttet til klimaendringer og naturtap, understreker både Regjeringen (2023b, s. 116) og forskningsbidragene av Hancke et al. (2022) og Gustavsen (2023) viktigheten av kompetanseutvikling for å møte kravene til en bærekraftig fremtid. Dette behovet blir også understreket i delkapittel 2.4.2.1 (Kompetanseheving), hvor viktigheten av tilstrekkelig forståelse og kompetanse innen bærekraft (som innebærer kunnskap innen miljømessig, sosial og etisk aspekter) fremheves som essensiell (Annelin & Boström, 2022).

Klimautvalget 2050 (Regjeringen, 2023b, s. 90) fremhever behovet for en strukturert tilnærming til etter- og videreutdanning. Her er samarbeid og dialog mellom ulike aktører som arbeidsgivere, arbeidstakere, utdanningssektoren og politiske myndigheter avgjørende for å imøtekomme behovene i et lavutslippssamfunn. Denne tilnærmingen, understreket av Kompetansebehovsutvalget (2023), adresserer kravet om økt kompetanse for å gjennomføre det grønne skiftet, og unngå økende ulikheter blant arbeidstakere.

Som påpekt av Mohn, ordfører i Haugesund, er det nødvendig med tilpassede utdanningsprogrammer som samsvarer med behovene i fremvoksende sektorer som fornybar energi, spesielt innen havbaserte aktiviteter (Smith & Vindenes, 2021c). Denne tilpasningen blir desto mer kritisk i lys av Norges utfordrende score på FNs bærekraftsmål 12 (Ansvarlig forbruk og produksjon) og 14 (Liv under vann), som påpekt i Europe Sustainable Development Report 2023/24 (2024). For å oppnå disse målene, er det behov for innovasjon og omstilling, noe som ytterligere understreker betydningen av utdanning og kompetanse for fremtidig suksess (Regjeringen, 2023b, s. 91).

Videre understreker Kompetansebehovsutvalget (2023) behovet for kompetanse innen grønn omstilling, spesielt innen eksisterende næringer som krever teknologisk ekspertise og fornybar energi. Dette reflekterer også behovet for arbeidstakere med forståelse for klima- og miljøutfordringer, samt evnen til å integrere disse prinsippene i ulike yrker og sektorer (Regjeringen, 2023b). Derfor blir en av hovedanbefalingene å tilpasse utdanningen for å imøtekomme behovene innen omstilling, både på yrkes- og næringsspesifikke nivåer (Regjeringen, 2023b, s. 91). Samtidig som fokuset rettes mot arbeidsstyrken, peker rapporten på behovet for å styrke kunnskapsgrunnlaget for forbruksbaserte utslipp. Dette krever økt forskning og tilgjengelighet av data knyttet til forbruk og utslipp, både nasjonalt og internasjonalt (Regjeringen, 2023b). Ingelsrud et al., (2023) legger frem YS

arbeidslivsbarometer som viser til at det er mange arbeidstakere som ikke er klar over hvordan det grønne skiftet vil påvirke deres arbeidssituasjon. Klimautvalget 2050 viser til at disse er mindre motivert til etter- og videreutdanning (Regjeringen, 2023b, s. 90). Klimaforsker og daglig leder ved Ocean Innovation Norwegian Catapult, Gisle Nondal, forteller til 17-målspodden om hans forventninger innen bærekraftig utvikling til utdanningssektoren. Det er først og fremst at sektoren møter industriens utfordringer, noe som han mener HVL treffer godt med fra før av. Etter- og videreutdanning som er knyttet til bærekraftsmålene og industrien er også viktig (Smith & Vindenes, 2021b). HVL tilbyr tre etter- og videreutdanningsprogram som er knyttet direkte mot natur og klima (Høgskulen på Vestlandet, u. å.).

4.2.7 Oppsummering av forventninger til sektoren

Innledningsvis stilte vi spørsmålet: *Hva er de eksterne forventninger til utdanningssektoren, med HVL, i forhold til samfunnsansvar og bærekraft?* For å belyse eksterne forventninger til utdanningssektoren har vi sett nærmere på FNs bærekraftsmål og deres forventninger til utdanningssektoren, spesielt i Norge. Her er spesielt miljømålene trukket frem som særlig viktig. Videre ble det malt et bilde på hvordan jorden sto i forhold til SDG og særlig 1,5-gradersmålet fra Parisavtalen. Etter rekordåret 2023, i negativt fortegn, er prognosen for 2024 enda mørkere og verdens meteorologiorganisasjon gir en “rød alarm” om global oppvarming.

Naturavtalen på sin side er betegnet som den mest ambisiøse bærekraftsavtalen i det 21. århundret. Den gjelder for 193 land og er et rammeverk for hvordan landene konkret skal jobbe med bærekraft i tiden framover til 2030 og 2050. Selv om de gode tilbakemeldingene den har fått, har den også blitt kritisert. Kritikken er knyttet til at målene er for vage og for generelle. Videre så vi på Europe Sustainable Development Report for 2023-2024, som vurderer Europas fremgang mot FNs bærekraftsmål. Rapporten viser at Norge rangerer høyt, men har utfordringer knyttet til miljømålene til Holden og Linnerud. Den peker spesielt på behovet for å adressere miljøutforming som en “bruk og kast”-kultur.

Klimautvalget 2050 viser til Norges status på å nå klimamålet om å bli lavutslippssamfunn innen 2050. På 31 år har Norge bare redusert sitt forbruk på under 5 prosent. For å nå klimamålet, pekes det på et behov for sirkulær økonomi og at Norge forbereder en fremtid uten olje og gass. Klimautvalget 2050 understreker videre at utdanningssektoren kan bidra til å gi samfunnet den nødvendige kompetansen for å sikre lave utslipp, høy velferd og et

konkurransedyktig næringsliv. Den viser og til omfanget Norge må kutte for å komme til netto nullutslipp i 2050.

I sum demonstrerer disse funnene viktigheten av en helhetlig tilnærming til kompetanseutvikling, som ikke bare adresserer behovene i arbeidsmarkedet, men også styrker kunnskapsgrunnlaget og bidrar til en bærekraftig omstilling av samfunnet. Dette krever ikke bare samarbeid mellom ulike interessenter, men også en forpliktelse fra utdanningsinstitusjoner, myndigheter og næringslivet for å sikre at utdanning og kompetanse blir en kritisk ressurs i møte med dagens utfordringer og fremtidige behov. Samlet sett er de eksterne normative forventningene til utdanningssektoren, herunder HVL, svært omfattende for bærekraftsaspektet.

4.3 F2: Utdanningssektoren

Det skal i dette delkapittelet gjøres en analyse og diskusjon av forskningsspørsmål 2, som ble presentert innledningsvis som: *Hva er forventninger for og i utdanningssektoren til HVL i forhold til samfunnsansvar og bærekraft?*. Med andre ord handler forskningsspørsmål 2 om å drøfte de ulike forventninger, men skiller mellom det normative (bør) og regulative (skal). I motsetning til forskningsspørsmål 1, har forskningsspørsmål 2 et fokus på forventninger innad og fra utdanningssektoren til HVL.

4.3.1 Forventninger fra utdanningssektoren

For å belyse forventninger for og i utdanningssektoren til HVL angående samfunnsansvar og bærekraft, vil det være sentralt å se på “Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023-2032”. Langtidsplanen gir grunnlag til styringsdokumentene som blir sendt ut til høyere utdanningsinstitusjoner fra regjeringen. Styringsdokumentene vi vil se nærmere på ved delkapittel 4.3.2 (Regulatoriske krav til sektoren). Gjennom langtidsplanen understreker regjeringen (2022) tre sentrale mål som forventes at utdanningssektoren følger opp:

1. Styrket konkurransekraft og innovasjonsevne.
2. Miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft.
3. Høy kvalitet og tilgjengelighet i forskning og høyere utdanning.

Målet som lyder “miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft” er ny i denne langtidsplanen, og erstatter den tidligere formuleringen om å møte de store samfunnsutfordringene (Regjeringen, 2022). Målene tydeliggjør regjeringens forventninger om at utdanningsinstitusjoner skal være aktive bidragsytere i samfunnets behov for økt innovasjon

og konkurransekraft, bærekraftig utvikling og høykvalitets forskning og utdanning. Av den grunn kan man argumentere for at forventningene fra utdanningssektoren til HVL innebærer et sterkt fokus på samfunnsansvar og bærekraft i tråd med de overordnede målene som er formulert av regjeringen.

Regjeringen (2022) beskriver miljømessig bærekraft som å ta vare på klimaet, naturen og andre miljøverdier for kommende generasjoner. Dette er konsistent i vår avgrensning til miljømålene ved FNs bærekraftsmål. I langtidsplanen beskriver de at forutsetningen for denne omstillingen er at den skjer innenfor grensene som settes av Parisavtalen. Regjeringen (2022) konkluderer med at vi trenger kunnskap innen miljømessig bærekraft, og det er knyttet til kunnskaps- og kompetansebehovet om naturen, klimaet, bærekraftig forvaltning og menneskelig atferd. Dette er i tråd med rapporten til Klimautvalget 2050 (Regjeringen, 2023b), som ble beskrevet i 4.2.6 (Kompetansebehov).

For å videre utforske forventningene fra utdanningssektoren innen samfunnsansvar og bærekraft, er det nødvendig å vurdere disse i lys av de eksterne forventningene som universitet- og høyskolerådet pålegger HVL. Universitet- og høyskolerådet, heretter UHR, er universiteter og høyskolars interesseorganisasjon og den nasjonale samhandlingsarena. UHR har “samarbeid for et bærekraftig samfunn” som visjon, og ønsker å gi innspill til regjeringens handlingsplan for bærekraftsarbeidet i Norge (Universitets- og høyskolerådet, 2020). Kommunal- og moderniseringsdepartementet stiller spørsmål om hvem handlingsplanen skal rette seg mot og hva som skal gjøres. Gitt de utfordringer som man står ovenfor, bør en handlingsplan som skal målrette innsatsen slik at Norge når alle bærekraftsmålene innen 2030 rette seg mot alle, fra enkeltindivider til større bedrifter (Universitets- og høyskolerådet, 2020).

Bærekraftsmålene er globale og krever internasjonale tiltak og forplikter samarbeid. Det gjelder også universitets- og høyskolesektoren. Norge er et lite land og akademika er per definisjon internasjonal (Universitets- og høyskolerådet, 2020). Av den grunn kan det argumenteres for at HVL må samarbeide internasjonalt for å oppnå miljømessig bærekraftighet. UHR er også opptatt av at regjeringens ambisjoner for å nå bærekraftsmålene skal komme til uttrykk i alle langtidsplaner, satsinger og tildelinger (Universitets- og høyskolerådet, 2020). Dette ser vi at HVL uttrykker gjennom sin handlingsplan for bærekraftig utvikling.

Videre uttrykker Universitets- og høyskolerådet (2020) stortingsmeldingen 4 (2018-2019) om

at den forrige “langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019-2028” som beskriver følgende måte på regjeringen hjemmeside:

Forskning og høyere utdanning står sentralt i utviklingen av et bærekraftig samfunn, der kunnskap er nøkkelen til nye, grønne og lønnsomme arbeidsplasser og en bedre og mer effektiv offentlig sektor (...) Samtidig står vi overfor store utfordringer når det gjelder klima og miljø, som bare kan møtes i samarbeid med andre land. (Universitets- og høyskolerådet, 2020).

Det kan av denne grunn argumenteres for at HVL blir satt krav til å samarbeide med andre land når det gjelder klima - og miljøutfordringene. Samtidig settes det en forventning knyttet til utviklingen av et bærekraftig samfunn, da UHR hevder at kunnskap skaper bærekraftige arbeidsplasser (Universitets- og høyskolerådet, 2020).

Videre understreker Universitets- og høyskolerådet (2020) forventninger om at bærekraftsmålene blir førende for politikken og prioriteringene også i neste langtidsplan for forskning og høyere utdanning. I tillegg legger UHR noen forslag til tiltak som regjeringen bør vurdere i handlingsplanen. Disse er som følger (Universitets- og høyskolerådet, 2020):

- Tydelig prioritering av bærekraftsmålene - Alle strategier, handlingsplaner, stortingsmeldinger og proposisjoner fra regjeringen bør ha bærekraftsmålene som utgangspunkt og omtale effekter på bærekraftsmålene.
- Tverrfaglig kunnskapsgrunnlag for politiske beslutninger - For å kunne utvikle gode helhetlige, tverrgående og skalerbare tiltak, bør handlingsplanen løfte betydningen av ny kunnskap.

Videre konkluderer Regjeringen (2022) i langtidsplanen med at det er et kunnskaps- og kompetansebehov som er rettet mot bærekraft. Denne forventningen til sektoren ble beskrevet i 4.2.6 (Kompetansebehov) og ordfører Mohn (Smith & Vindenes, 2021a) og klimaforsker Nondal (Smith & Vindenes, 2021b) understreket behovene overfor sektoren til 17-målspodden. Sjefanalytiker i Sustainable Finance i Nordea trekker innovasjon som et viktig område for klima og miljøutfordringene, da bærekraftsutfordringer krever ny teknologi og løsninger (Smith & Vindenes, 2021f). Av den grunn må man utdanne mennesker som klarer å se disse nye løsningene. I tillegg må man lære nye vekstmodeller som også tar hensyn til bærekraft og inkluderer sirkulær økonomi (Smith & Vindenes, 2021f). Fylkesvaraordfører for Vestlandet fylkeskommune mener at utdanningssektoren må ta et ansvar for å være synlig og forståelig, da det gjelder rapporter som omhandler bærekraft (Smith & Vindenes, 2021d).

Disse må være tilgjengelige og av et språk som er lett og forståelig. Videre foreslås det å utdanne “bærekraftspiloter”, som vil innebære å integrere bærekraft i utdanningen slik at det blir en naturlig del av arbeidslivet og dagliglivet. På denne måten vil bærekraftspilotene ta ansvar for å implementere bærekraftige praksiser (Smith & Vindenes, 2021d).

Rektor ved UiS understreker på sin side at den viktigste oppgaven utdanningssektoren har er å produsere ny kunnskap, forskning og utdanning (Smith & Vindenes, 2021c). Det er derfor essensielt å tilby fagkompetanse på områder til bærekraft i emner og studieprogrammer, samt i hele studieprogrammer som er rettet mot bærekraftsutfordringer. Holden og Linnerud (2021, s. 298) understreker også viktigheten med at utdanningsinstitusjonene må tilby kurs i bærekraftig utvikling. Når bærekraft er en del av alle studieprogrammer, så sikrer dette at bærekraft preger alle utdanningsområder (Smith & Vindenes, 2021c).

En internasjonal interessent som er knyttet til utdanningssektoren er UNESCO. UNESCO er en global leder innen utdanning og setter utdanning som den øverste prioritet (UNESCO, 2021). I rapporten fra International Commission on the Futures of Education, som er utviklet av UNESCO (2021), understrekes det at verden står overfor trusler som viser til at vi er sårbare og gjensidig avhengige av hverandre. Det legges frem et behov for en øyeblikkelig og felles handling for å skape en ny og bedre fremtid. Rapporten utdyper utdanningssektorens krav til å skape dype endringer og identifisere en dobbel utfordring: å oppfylle løftet om kvalitetsutdanning for alle og å realisere utdanningens transformative potensial for en bærekraftig kollektiv fremtid. For å oppnå dette foreslås det å etablere en ny samfunnskontrakt for utdanning basert på prinsipper som menneskerettigheter, ikke-diskriminering, sosial rettferdighet, gjensidighet og solidaritet samtidig som den styrker utdanningen som en felles ressurs (UNESCO, 2021). Rapporten oppfordrer regjeringen, institusjoner, organisasjoner og borgere verden over til å bidra i denne nye samfunnskontrakten for utdanning for å sammen bygge fredelige, rettferdige og bærekraftige fremtider for alle (UNESCO, 2021). Et viktig poeng som UNESCO (2021) understreker er at *“we need a new social contract for education to repair injustices while transforming the future”*.

Rapporten som ble publisert i 2022 av UNESCO med tittelen *“Knowledge-driven actions: Transforming higher education for global sustainability”*, presenterer et rammeverk for nettopp de høyere utdanningssektorens møte med bærekraftsmålene til FN (UNESCO, 2022, s. 80). UNESCO forventer at høyere utdanningsinstitusjoner, fokuserer og prioriterer SDG i et langsiktig program. I rammeverket presenterer UNESCO (2022, s. 81-86) flere anbefalinger,

hvorav 10 generelle anbefalinger, 9 anbefalinger for utdanning, 9 anbefalinger for forskning, 8 anbefalinger for oppsøkende og samfunnsengasjement og 16 spesifikke anbefalinger. Med 52 anbefalinger er rammeverket til UNESCO omfattende rettet mot utdanningsinstitusjonene og følgelig HVL. UNESCO (2022, s. 86) konkluderer med at det haster å nå målene til 2030 og er dermed klare i sine forventninger med dette rammeverket. Grunnen til dette er blant annet at utdanningssektoren har en essensiell rolle i samfunnet og for å nå de omfattende bærekraftsmålene til FN med frist for måloppnåelse 2030.

Rapportene fra UNESCO om utdanning for bærekraftig utvikling har spilt en sentral rolle i den globale diskusjonen om bærekraft i utdanningssystemer (United Nations, 2020). UNESCO sine rapporter fokuserer på å integrere bærekraft i læreplanen og forskningen, samtidig som de oppfordrer til å fremme miljøvennlige praksiser på campus. Globale trender viser en økende bevissthet og innsats for å integrere bærekraft i akademiske institusjoner, ofte gjennom tverrfaglige og samarbeidende tilnærminger. En artikkel publisert i “Humanities and Social Sciences Communication” (Ng & Litzenberg, 2019) om ambidexterity-forskning (tohendig-forskning) og dens anvendelse i landbruksøkonomi, illustrerer hvordan en tverrfaglige og samarbeidsbaserte tilnærming bidrar til å integrere bærekraft i akademiske institusjoner. Artikkelen utforsker hvordan fakulteter kan fremme kommunikasjon på tvers av fagområder, og understreker viktigheten av å bygge forbindelser for å overvinne disiplinære skiller. Dette bidrar til en mer helhetlig forståelse av komplekse utfordringer knyttet til globale trender innen bærekraft i høyere utdanning. Totalt sett vil det å bygge forbindelser for å overvinne disiplinære skiller, være en forventning fra utdanningssektoren til HVL.

4.3.2 Regulatoriske krav fra utdanningssektoren

Nå som vi har beskrevet hva utdanningsinstitusjoner *bør* gjøre, skal vi over på hva de *skal* gjennomføre. Universitets- og høyskoleloven (UH-loven) fremlegger hvilke samfunnsoppdrag institusjonene har som oppgave å fylle til resten av samfunnet (Universitets- og høyskoleloven, 2024). Under § 1-1 har det vært tradisjonelt tre oppgaver universiteter og høyskoler skal følge i Norge. I korte trekk er det (a) tilby høyere utdanning på høyt internasjonalt nivå, (b) utføre forskning og utviklingsarbeid på høyt internasjonalt nivå og (c) formidle kunnskap (Universitets- og høyskoleloven, 2024).

Den 01.08.2021 ble derimot bokstav d. i lovens formålsparagraf rettskraftig og den lyder “bidra til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig utvikling” (Universitets- og høyskoleloven, 2024). Loven forplikter UH-institusjonene til å bidra til en miljøvennlig,

sosialt og økonomisk bærekraftig utvikling, som er perspektiver gjenkjennbart med Elkington (1998) sin triple bunnlinje.

Noe annet som er regulativt, er det årlige tildelingsbrevet som hvert institusjon får fra det Kongelige Kunnskapsdepartementet. Dette brevet inneholder klare forventninger, mål, tildelinger og ikke minst regulatoriske krav til utdanningssektoren. Det er basert på Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2024, og Kunnskapsdepartementet (2023) formidler således sine forventninger til HVL gjennom tildelingsbrevet, som fungerer som et årlig styringsdokument. Dette brevet reflekterer regjeringens prioriteringer og forventninger for utdanningssektoren, som også er formulert i Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023-2032, som beskrevet ved delkapittel 4.3.1 (Forventninger fra utdanningssektoren) (Regjeringen, 2022). Videre har kunnskapsdepartementet tre overordnede mål (Det Kongelige Kunnskapsdepartementet, 2023):

1. Kunnskap legger grunn for demokrati, velferd, omstilling og bærekraft
2. Samfunnet og arbeidslivet har tilgang på relevant kompetanse
3. Kunnskapssektoren utjevner sosiale og geografiske forskjeller

De har således overordnede og langsiktige sektormål for universiteter og høyskoler for 2024 (Det Kongelige Kunnskapsdepartementet, 2023):

1. Høy kvalitet i utdanning og forskning
2. Bærekraftig samfunnsutvikling, velferd og innovasjon
3. God tilgang til utdanning, forskning og kompetanse i hele landet

Målene beskriver strategiske prioriteringer for å bidra til de nasjonale sektormålene og prioriteringene i langtidsplanen (Det Kongelige Kunnskapsdepartementet, 2023). Med dette legger kunnskapsdepartementet et krav til HVL om at utdanningsinstitusjonen skal følge de tre sektormålene, som inkluderer fokus på bærekraft, samfunn og etikk.

Utenom dette gir Det Kongelige Kunnskapsdepartementet (2023) andre forutsetninger og krav til andre deler av driften av HVL, men det er ikke noe mer konkret tilknyttet de miljøfokusede bærekraftsmålene til FN. På sin side er sektormål 2 knyttet til bærekraftig samfunnsutvikling, velferd og innovasjon, som kan rettes mot bærekraftsmål 12 (Ansvarlig forbruk og produksjon), mål 13 (Stoppe klimaendringene), mål 14 (Livet i havet) og mål 15 (Livet på land) som vi fokuserer på i denne studien.

Under “4 Andre forutsetninger og krav” i tildelingsbrevet til HVL er det et konkret mål som

omhandler klimagassutslipp (Det Kongelige Kunnskapsdepartementet, 2023). Det Kongelige Kunnskapsdepartementet (2023) har betegnet målet som “Systematisk og helhetlig arbeid for å redusere klimagassutslipp, naturfotavtrykk og energibruk”. Målet er noe HVL skal følge opp etter. I forbindelse med dette arbeidet, skal det tas hensyn til ivaretagelsen av HVLS kjerneoppgaver og kostnadseffektivitet. Videre legges det krav om at HVL skal vurdere hvordan klimaendringene påvirker virksomheten. HVL skal med dette gjøre systematiske vurderinger av egen energibruk og ta i bruk lønnsomme energieffektive løsninger, samt øke energifleksibiliteten der dette er relevant (Det Kongelige Kunnskapsdepartementet, 2023).

Andre regulatoriske krav til HVL kommer frem i 17-målspodden. Her intervjues blant annet Renate Nedregård, som er leder for klimapartnere i Vestlandet (Smith & Vindenes, 2021e). Her forklarer Nedregård om kontrakten mellom HVL og klimapartnerne, et partnerskap som innebærer forpliktelser som å føre klimaregnskap, sikre at klimaarbeid er forankret i toppledelsen, være miljøsertifisert, eller være i prosessen om å bli det, og jobbe systematisk mot klimaarbeid (Smith & Vindenes, 2021e). Nedregård påpeker HVL sin unike posisjon til å arbeide innen mange områder og av bærekraftsspekteret, inkludert forskning, formidling og bruk av studenter.

Man ser også at bærekraftsarbeid hører hjemme i alle fag-disipliner, og at lærerne må være med på laget for å fremme bærekraftig utvikling (Smith & Vindenes, 2021e). Klimapartnere jobber med “Den grønne løsningsbanken”, som samler gode løsninger for å være en inspirasjonsbank og verktøy for alle medlemmer å kopiere (Klimapartnere, u.å.). På denne måten kan man lære av hverandre. Klimaregnskapet er en forpliktelse å produsere for alle medlemmer, og ved bruk av dette verktøyet er det lettere å finne løsninger, forklarer Nedregård (Smith & Vindenes, 2021e). Nedregård understreker HVL sine muligheter til å være en “koblingsboks” for å bruke sine studenter og spre kompetansen videre i arbeidslivet, samt samarbeide med utdanningssektoren. *“For i absolutt alle bransjer og yrker, så må man tenke bærekraft, og om vi ikke har med oss alle, får vi det ikke til”* forteller Nedregård. HVL er unikt posisjonert til å nå ut til studenter og fange opp engasjementet (Smith & Vindenes, 2021e).

4.3.3 Oppsummering av forventninger fra og i sektoren

Vi har i dette delkapittel forsøkt å gi svar på forskningsspørsmål 2: *Hva er forventninger for og i utdanningssektoren til HVL i forhold til samfunnsansvar og bærekraft?*. Vi fant klare normative forventninger i utdanningssektoren og til HVL og andre universiteter og høyskoler

når det gjelder samfunnsansvar og bærekraft. Disse klare forventningene er formulert gjennom langtidsplanen for høyere utdanning fra Regjeringen, samt UHR og UNESCO sine forventninger. UHR understreker behovet for internasjonalt samarbeid for å oppnå miljømessig bærekraftighet, og setter krav til at regjeringens ambisjoner for bærekraftsmålene reflekteres i alle langtidsplaner. UNESCO forventer at HVL prioriterer FNs bærekraftsmål gjennom et langsiktig program og følger deres omfattende rammeverk med 52 anbefalinger rettet mot høyere utdanningsinstitusjoner.

Regulative forventninger fra og i sektoren er også klare. Her ser vi at UH-lovens formålparagraf som har bestått av paragrafene 1-1 a., b., og c. fikk sitt bærekraftsfokus i tillegg d. i 2021. Det er med det en rettskraftig lov som forplikter alle høyere utdanningsinstitusjoner til å jobbe med forventningene i den triple bunnlinjen formulert av Elkington. Videre velger vi å kategorisere tildelingsbrevet som regulatorisk siden det fungerer som et årlig styringsdokument. Selv om de er lovlige og dermed regulative forventninger, er det ikke nødvendigvis regulatoriske sanksjoner om man bryter disse. Det gjenstår å se om § 1-1 d. har en slik kraft. Samlet sett må HVL følge flere regulatoriske krav fra sektoren som innebærer internasjonalt samarbeid, reduksjon av klimaavtrykk og prioritering av bærekraftsmålene, både i undervisning, forskning, formidling og innovasjon.

4.4 F3: HVLs interne iverksetting

Som beskrevet i case-studier og beste praksiser i avsnitt 2.3.2.3, har flere universiteter oppnådd betydelig fremgang innen bærekraft. Yale University er et eksempel, kjent for sin omfattende bærekraftsimplenering (Yale University, u.å.). I dette delkapittelet skal vi se på HVLs bærekraftsintegrering ved å forsøke å besvare forskningsspørsmål 3: *Hvordan jobber HVL internt på både ledelses- og medarbeidernivå for å oppfylle forventningene fra eksterne interessenter innen samfunnsansvar og bærekraft?*

I 4.1 (Eksterne og interne interessenter) presenterte vi alvoret verden står overfor og de røde alarmene som går nå. Videre i 4.2 (F1: Bærekraft) viste vi at utdanningssektoren bryr seg og iverksetter tiltak for å besvare dette. Vi har med det presentert normative og regulative forventninger som de eksterne interessentene har ovenfor HVL, og nå skal vi drøfte hvordan HVL jobber med de nevnte forventningene og tiltakene. For å svare på dette deler vi opp besvarelsen i to deler; top-down og bottom-up. Dette gjør vi for å besvare både ledelsesnivået og medarbeidernivå i organisasjonen. Vi skal presentere en rekke data, der skillet mellom empiri ved top-down og bottom-up er det illustrert i tabell 12:

Top-down	Bottom-up
<ul style="list-style-type: none"> ● Samspel bærekraft nyskaping (Strategi 2019-2023) ● Kunnskap som bygger menneske og samfunn (Strategi 2023- 2030) ● Handlingsplan for bærekraftig utvikling 2023-2026 ● Rektors oppdragsbrev ● Klimarapport 2023 til HVL ● Rektors oppdragsbrev for 2024 til dekan ved Fakultet for teknologi, miljø- og samfunnsvitenskap. ● Arkivsak- Dokument 18/04947-34 fra styremøte 8/22 ● Styremøte 03/23 ● Styremøte 08/23 ● Styremøte 01/24 ● Styremøte 02/24 ● Intervju: Bærekraftkoordinator 19.03.2024 	<ul style="list-style-type: none"> ● Masteroppgaver 2022 ● Masteroppgaver 2023 ● Artikler skrevet om bærekraft + HVL ● Artikler skrevet om bærekraft ● Intervju: Bærekraftkoordinator 19.03.2024

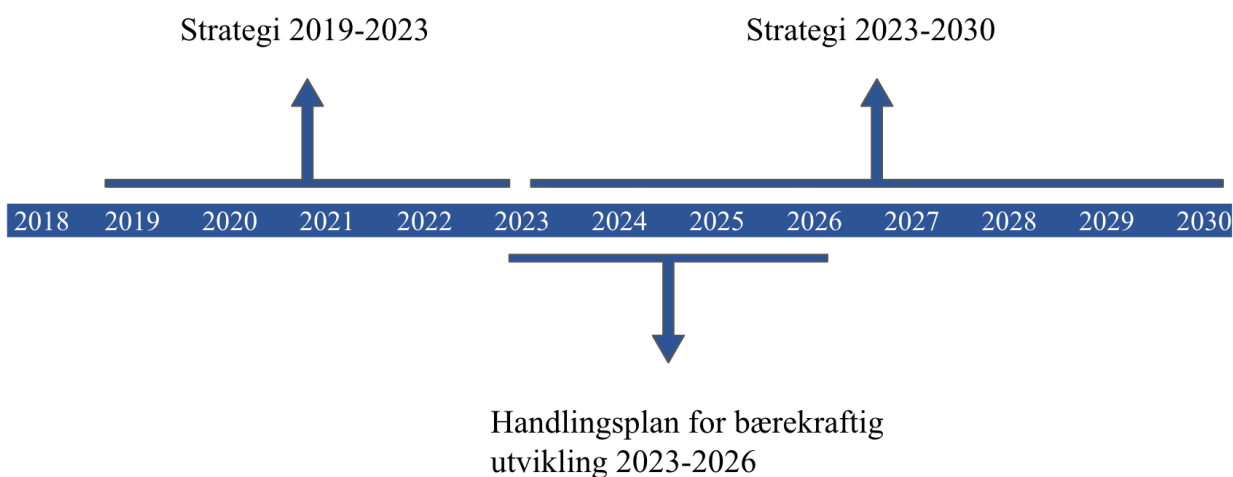
Tabell 12: Empiri fordelt top-down og bottom-up

4.4.1 Top-down

I henhold til det teoretiske rammeverket i avsnitt 2.3.2.1 om trender og praksiser, trekker Dæhlen (2020) frem at den norske regjeringen oppmuntrer universiteter til å frivillig delta i en konkurranse for å fremme bærekraft. Rektor ved UiO kritiserer imidlertid denne konkurransen og foretrekker å følge egne bærekraftige strategier og handlingsplaner. Dette kan ses i sammenheng med hvordan HVL arbeider med bærekraftintegrasjonen på ledelsesnivået. For å besvare forskningsspørsmål 3 om hvordan HVL arbeider med bærekraft på ledelsesnivået, vil vi undersøke HVLs strategier og handlingsplaner for bærekraftig utvikling, samt se på rektors oppdragsbrev for 2024.

4.4.1.1 Strategiene til HVL

Vi skal videre presentere strategien som gjaldt mellom 2019-2023 og strategien mellom 2023-2030 for HVL. Etter dette vil vi sammenligne strategiene opp mot hverandre med et bærekraftsperspektiv. For å gi et visuelt bilde på når strategiene gjelder og handlingsplanen for bærekraftig utvikling, har vi utarbeidet figur 13.

Figur 13: Tidslinje for HVLs strategi og handlingsplan for bærekraftig utvikling

Strategi 2019-2023

Strategien for perioden 2019-2023, som ble vedtatt i 2018 av det tidligere styret, har tittelen “Samspel bærekraft nyskaping” (Høgskulen på Vestlandet, 2018). Bærekraft er løftet opp som ett av tre hovedmål for strategien, som vist i tittelen til strategien. Videre nevner strategien at arbeidet for en bærekraftig utvikling skal reflekteres tydelig i utdanning, forskning og daglig drift. Gjennom hele strategien bærer den et preg av illustrasjoner av natur og klima, verdiskaping og visjon (Høgskulen på Vestlandet, 2018).

Berekraft handlar om vårt felles globale ansvar både for dei som lever i dag og dei som kjem etter oss. Med breidda i faga våre er alle dei 17 berekraftmåla som FN har sett relevante for oss. HVL skal vere ei drivkraft for bærekraftig utvikling. (Høgskulen på Vestlandet, 2018, s. 2).

Dette sitatet fra strategien for 2019-2023, understreker målet for HVL der utdanningsinstitusjonen skal være en drivkraft for bærekraftig utvikling. Strategien hadde i tillegg syv felles faglige satsningsområder, hvorav to som eksplisitt omfattet bærekraft; “Ansvarlig innovasjon” og “Bærekraftig utvikling”. Under bærekraftig utvikling ved de felles faglige satsingsområdene til HVL skriver de at “Arbeidet for dei bærekraftig utvikling skal reflekterast tydeleg i all verksemd ved HVL - i utdanning, forskning og dagleg drift” (Høgskulen på Vestlandet, 2018). Strategien er med det tydelig at HVL skal jobbe med bærekraft med det miljøperspektivet som er ønskelig fra FN sin side. Med tanke på at HVL skal jobbe med alle de 17 bærekraftsmålene til FN er det dermed en omfattende strategi som gjaldt for perioden 2019-2023.

Imidlertid skjedde det lite på denne fronten. Det ble lansert fem doktorgrader som hadde ansvar for å imøtekomme fem av de faglige satsingsområdene. Her mangler det derimot iverksetting, og vi finner ingen tegn på omfattende tiltak for “Bærekraftig utvikling” og “Profesjons- og arbeidslivsretting” (Høgskulen på Vestlandet, 2022a). I delkapittel 2.4.4 (Mål og strategi) trakk vi fram Alfred Chandler sin betegnelse på strategi “fastsettelsen av de grunnleggende langsiktige målene og målsetningene for en virksomhet, og vedtakelsen av handlingsforløp og allokering av ressurs som er nødvendig for å gjennomføre disse målene” (Andersen, 2013, s. 3). Alfred Chandler viser til viktigheten med å allokere ressurser som nødvendig for å kunne gjennomføre målene. HVL virker på sin side til å ha feilet på dette området for strategien 2019-2023.

Strategi 2023-2030

HVL sin strategi for 2023-2030 har tittelen “Kunnskap som bygger menneske og samfunn” (Høgskulen på Vestlandet, 2022b). Det er beskrevet tre strategiske ambisjoner og seks overordnede mål som skal bli løst fram til 2030. De strategiske ambisjonene omhandler (1) utdanning og forskning for samfunns- og arbeidslivet, (2) en sterk innovasjonskraft og (3) en ambisiøs samfunnsaktør (Høgskulen på Vestlandet, 2022b). Med vår studies kontekst, skal vi således drøfte denne strategiens vektlegging av bærekraft.

I denne strategien er bærekraftvinklingen underlagt den strategiske ambisjonen knyttet til innovasjonskraft. Ambisjonen “En sterk innovasjonskraft” er betegnet som:

Høg kompetanse og mangfald blant tilsette og studentar, eit stort geografisk nedslagsfelt og tette relasjonar til samfunns- og arbeidslivet gjer oss til ein sentral innovasjonsaktør. Innovasjonsarbeidet vårt bidreg til sosial, miljømessig og økonomisk berekraft. (Høgskulen på Vestlandet, 2022b).

Bærekraftsperspektivet er videre betegnet i målet “Ansvarlig innovasjon som preger samhandlingen vår med samfunns- og arbeidslivet”. Målet er utdypet med:

Ansvarleg innovasjon står sentralt i utviklinga av eit berekraftig samfunn med nye, grøne og konkurransedyktige arbeidsplassar og auka kvalitet i offentleg sektor. Tilsette hos oss bygger innovasjonskapasitet gjennom forskning og utdanning og i samskaping med partnerar i samfunns- og arbeidslivet. Vi legg til rette for at tilsette og studentar omset kunnskap til nye eller forbetra produkt, tenester og metodar. (Høgskulen på Vestlandet, 2022b).

Videre i strategien er det ikke betegnet eller beskrevet noe nærmere mål eller midler for bærekraft, og ikke minst miljøperspektivet denne masteroppgaven har.

Sammenligning av strategiene

Ved sammenligning av strategiene, er bærekraftsfokuset i strategien for 2023-2030 tonet kraftig ned. Vi så at bærekraft var ett av tre hovedmål i strategien 2019-2023 til å falle under målet “Ansvarlig innovasjon”, som igjen er samlet under “En sterk innovasjonskraft”. For å gi et enkelt innblikk i sammenligningen av strategiene, kan vi benytte teknikken om å telle opp spesifikke ord ved dokumentanalyse (Easterby-Smith et al., 2021, s. 270). Her ser vi at strategien for 2019-2023 nevner “berekraft” 12 ganger, mens 2023-2030 strategien nevner dette 5 ganger.

Ved ytterligere analyse har strategien for 2019-2023 konkrete mål for bidraget til samfunnet, med fokusområder for faglige satsningsområder og bygging av institusjonen. Her er strategien for 2023-2030 mer konkret i de tre strategiske ambisjonene med de seks overordnede målene (Høgskulen på Vestlandet, 2018; Høgskulen på Vestlandet, 2022b). Men med tanke på vektlegging av bærekraft er strategien for 2019-2023 utvilsomt mer omfattende. Dette ser vi også i form av at ikke alle av de syv felles faglige satsingsområdene ble med videre i den nye strategien. Som kjent lanserte HVL tiltak for å imøtekomme fem av de syv satsingsområdene, men det ble ikke funnet data på “Bærekraftig utvikling” og “Profesjons- og arbeidslivsretting”. Vi presenterte i 2.4.4 (Mål og strategi) definisjonen på målforskyvning, og dette innebærer at organisasjonens egentlige mål er blitt skjøvet til side til fordel for andre mål (Jacobsen & Thorsvik, 2019, s. 59). Det kan med dette argumentere for at HVL har målforsyvet i den nyere strategien for 2023-2030, siden bærekraftsperspektivet er skjøvet under ansvarlig innovasjon.

I strategien for 2023-2030 nevner de også under deres samfunnsoppdrag at de er særlig oppmerksomme på bærekraftig samfunnsutvikling, men dette gjenspeiles ikke i ambisjonene i strategien til Høgskulen på Vestlandet (2022b). Før strategien ble vedtatt fikk både interne og eksterne i organisasjonen gi tilbakemeldinger, og her var en del av tilbakemeldingene knyttet til mangelen på bærekraftsfokuset. I arkivsaksdokument 18/04947-34 nevnes det “*Berekraft (Klima, Grøn omstilling, o.l.) – bør vere tydelegare. Strategien bør nemne FNs berekraftsmål*” (Styret - Høgskulen på Vestlandet, 2022, s. 4). Dette er overskriften av et av fokusområdene interne og eksterne interessenter har gitt til arbeidsgruppen og dokumentet er fra styremøte 8/22 i november 2022, der styret vedtok strategien for 2023-2030. Videre står det at arbeidsgruppen til strategien har vurdert formuleringene knyttet til bærekraft, men kom frem

til “... at formuleringane ... rommar berekraft og andre viktige område vår forskning og våre utdanningar må dekkje. Det er derfor ikkje gjort endringar knytt til dette i utkastet som nå ligg føre” (Høgskulen på Vestlandet, 2022b). Bærekraftsfokuset er med det tonet kraftig ned og det reflekteres ved at bærekraft nevnes under målet som omhandler ansvarlig innovasjon. Etter sammenligning kan vi konkludere med at bærekraft virker til å forsvinne mer i strategien 2023-2030 enn strategien mellom 2019-2023, og dermed har målforsyvet seg.

Noe annet som understreker at bærekraftsfokuset er snevret inn fra toppledelsens side i organisasjonen, er mangelen på økonomiske tiltak og virkemidler. Som presentert i det teoretiske rammeverket under delkapittel 2.1.3 (Den triple bunnlinjen), ble det understreket viktigheten for bedriftene å ha en helhetlig forståelse av bærekraft. Den triple bunnlinjen presenterer et økonomisk, sosialt og økologisk perspektiv som en helhetlig sammensetning av bærekraftsperspektivet (Elkington, 1998). Spørsmålene fra Carson og Skauge (2023, s. 152) tok på sin side med seg et tidsperspektiv (2.1.3 Den triple bunnlinje). Dette er naturlig å ha i en slik strategi som strekker seg over flere år. Videre ble det presentert i 2.4.4 (Mål og strategi) at Alfred Chandler påpekte i sin tid at allokering av ressurser er nødvendig for å gjennomføre målene som en organisasjon setter (Andersen, 2013, s. 3). I begge strategiene til HVL finner vi ikke noe om allokering av midler for å nå målene til organisasjonen, men det skal vi gjøre rede for og drøfte nærmere i neste delkapittel 4.4.1.2 (Handlingsplan for bærekraftig utvikling 2023-2026).

I delkapittel 2.4.4 (Mål og strategi) skilles det også mellom formelle (vedtatte) og uformelle (faktiske) mål og strategi, hvor det viser til at det ikke alltid er samsvar mellom den formelle strategien og strategien som faktisk blir iverksatt. Det er flere grunner til dette, blant annet at strategien ikke er mulig å gjennomføre, at strategien ikke ble fulgt opp med ressurser eller at det rett og slett aldri var meningen at strategien skulle iverksettes (Jacobsen og Thorsvik 2019, s. 56). Med et bærekraftsperspektiv kan det se ut til at den formelle strategien fra 2019-2023 ikke har blitt iverksatt, og at de formelle målene ikke stemmer overens med det som faktisk er iverksatt. Dette fører diskusjonen videre til målforskyvning og grønnvasking. Carson og Skauge (2023, s.154) viser til at de som kommuniserer mest angående bærekraft har større fallgruve for grønnvasking enn de som gjør det i mindre grad (Carson & Skauge, 2023, s. 154). Dette ble understreket i teoridelen av oppgaven ved 2.4.1.1 (Bærekraftsrapportering). Ved samtidig å vise sitt fokus på bærekraft i den tidligere strategien for 2019-2023, så blir det problematisk når den nåværende strategien for 2023-2030 har et vesentlig mindre fokus på bærekraftaspektet.

4.4.1.2 Handlingsplan for bærekraftig utvikling 2023-2026

Bærekraftkoordinator fortalte i intervjuet at handlingsplanen for bærekraftig utvikling ved HVL for perioden 2023-2026 ble forespurt av bærekraftkoordinator selv (se tabell 13). Bærekraftkoordinatoren sin rolle har karakteristikk fra CSO-rollen som ble beskrevet i 2.4.1.2 (Omorganisering og iverksetting), og jobber til daglig for å utbedre og rapportere HVL sitt arbeid med bærekraft. Handlingsplanen ble således utarbeidet av et faglig utvalg med representanter fra alle fire fakultetene. I likhet med utarbeidelsen av strategien, fikk interne og eksterne gi tilbakemeldinger til handlingsplanen. Her kom det rundt 170 kommentarer fra 9 runder (Styret - Høgskulen på Vestlandet, 2023a). Etter utarbeidelsen av utvalget ble den presentert av bærekraftkoordinator for styret og handlingsplanen ble vedtatt i styremøte 3/23 den 27. april 2023 (Styret - Høgskulen på Vestlandet, 2023a). I styremøte 1/24 ble det presisert at denne handlingsplanen har bakgrunn for hvordan HVL skal jobbe med FN sin bærekraftagenda (Høgskulen på Vestlandet, 2021a; Styret - Høgskulen på Vestlandet, 2024a). Da handlingsplanen ble vedtatt ble styret opplyst at den skal *“dekke hele institusjonen, både det faglige som skjer i fakultetene, prosessene i fellesadministrasjon og den daglige drift og vedlikehold på alle campusene”* (Styret - Høgskulen på Vestlandet, 2023a). Denne planen skal være forankret i både studenter og ansatte og i møte 3/23 ble det avtalt at handlingsplanen skal bli evaluert i 2025 for eventuelle justeringer (Styret - Høgskulen på Vestlandet, 2023a).

På styremøte 3/23 ble det diskutert at det var ønskelig fra resten av organisasjonen at toppledelse skulle være mer tydelig i sin retning (Styret - Høgskulen på Vestlandet, 2023a). Dette er også belyst da handlingsplanen ikke tar stilling til en *“økonomisk-pot”* og organisasjonen ønsker økonomiske insentiver for å utøve tiltak til handlingsplanen (Styret - Høgskulen på Vestlandet, 2023a). Ved diskusjonen i dette møtet, var det flere medlemmer av styret som ønsket å innvilge slike insentiver. En tilbakemelding fra et styremedlem var at *“vi vet jo alle at en sak blir aldri prioritert før det følger penger med”* (Styret - Høgskulen på Vestlandet, 2023a). Videre var det ønskelig å ha flere målbare tiltak og dermed danne KPIer, slik at det er rom for at man skal kunne analysere perioden lettere (Styret - Høgskulen på Vestlandet, 2023a). Dette er i likhetstrekk med SMART-mål som ble presentert i 2.4.4 (Mål og strategi). Her skal blant annet mål være målbart slik at en organisasjon kan måle fremgangen (Boogaard, 2023). Rektor foreslo ingen økonomiske initiativer i dette møtet, slik at det heller ikke ble vedtatt økonomiske tiltak. Med dette, så er tiltaket fra resten av organisasjonen, som er gjenbrukt i introen til handlingsplanen, ikke fulgt opp: *“Toppleiinga skal ved strategisk budsjettildeling og på andre måter legge til rette for at tiltakene kan gjennomføres og føre*

tilsyn med fremdriften” (Høgskulen på Vestlandet, 2021a).

Kjerneinnholdet i handlingsplanen for bærekraftig utvikling, er fordelt på to hoveddeler. Som presentert i tabell 13 nedenfor, er den første delen knyttet til undervisning, forskning og formidling, og andre delen om kultur, organisering og daglig drift av HVL. Del A skal fakultetene selv gå inn for å operasjonalisere tiltakene og danne aksjonspunkt (Høgskulen på Vestlandet, 2023). Tanken bak dette er at fakultetene selv skal få mer eierskap til handlingsplanen og at det ikke skal gå utover deres økonomi (Styret - Høgskulen på Vestlandet, 2023a). Del A er dermed tilknyttet til de ulike delene av paragraf 1-1 i UH-loven som vi diskuterte i delkapittel 4.3.2 (Regulatoriske krav fra sektoren) (Universitets- og høgskolerådet, 2020). Del B derimot er knyttet til driften av organisasjonen HVL.

Del A: Kjernevirksomhet	Del B: Kultur, organisering og daglig drift
<p>1. Utdanning</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prioritere budsjett for kompetanse i bærekraft 2. Integrere bærekraft i studieprogram 3. Innføring i bærekraftig utvikling tidlig 4. Fokus på bærekraft i oppgaver 5. Bærekraftsperspektiv i internasjonal mobilitet 6. Deling av undervisningsressurser om bærekraft 7. Utvikle åpne emner om bærekraft 	<p>5. Kultur, organisering og daglig drift</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Tiltak 1: Integrering av Sirkulær Økonomi <ul style="list-style-type: none"> ○ Bygge dele- og sirkulærkultur ○ Deling av fysisk infrastruktur (slik som tingotek, møbler, biler) ○ Bruk av digitale verktøy for deling og ombruk ○ Deling av arbeidsplasser ○ Årlige sirkulærdager for tverrfaglig samarbeid ○ System for ombruk av undervisningsopplegg ○ Fremme reparasjon, redesign, oppsirkulering, gjenbruk ○ Øke kildesortering, redusere avfall campus-wide ○ Utvikle avfallsreduksjonindikator ○ Bærekraftig IT-politikk, livsløpsanalyser for teknologi ● Tiltak 2: Redusere Klimagassutslipp med 40% <ul style="list-style-type: none"> ○ Klimaambisiøs reisepolitikk ○ Energoptimalisering, miljøvennlige løsninger ○ Samarbeid om solenergi, jordvarme ○ Fossilfrie energikilder for drift, undervisning, forskning ○ Oversikt over klimafotavtrykk, klimagassreducerende tiltak ● Tiltak 3: Fremme Bærekraft gjennom Innkjøpsmakt <ul style="list-style-type: none"> ○ Bærekraftskrav til leverandører, digitale varekataloger ○ Prosjekter for bærekraftige innkjøp, opplæringsmaterieill
<p>2. Forskning</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prioritere ressurser til bærekraftsforskning 2. Styrke bærekraft i forskningssatsing 3. Tverrfaglig forskning på bærekraft 4. Videreutvikle tverrfaglige satsinger 5. Bærekraftsmål i ph.d.-programmer 6. Øke bærekraftkompetanse hos fagpersonell 	
<p>3. Innovasjon</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nytte av forskningsbasert kunnskap for samfunnet 2. Aktivt samspill med næringsliv for ansvarlig innovasjon 3. Støtte studentinnovasjoner for samfunnet 	
<p>4. Samfunnsaktør</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stimulere til aktiv samfunnsdeltakelse 2. Styrke samarbeid for samfunnsdebatt 	

<ul style="list-style-type: none"> 3. Formidle forskning digitalt og bredt 4. Støtte mangfold i formidling 5. Bærekraftfokus i rekrutteringsmateriell 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Strengt minstekrav, vilkår, vektlegging i anbud ○ Opplæring i miljø- og klimamerking (Svanemerket) ● Tiltak 4: God Arbeidsplass og Studiested for alle <ul style="list-style-type: none"> ○ Mangfold, inkludering, likestilling med fokus på funksjonsevne ○ Kunnskap og handlingsrom for ledere ○ Øke antall personer i arbeidspraksis/utprøving ○ Bærekraft i medarbeidersamtaler for å øke bevissthet ○ Tett samspill med student- og tilsetteorganisasjoner om bærekraft
--	--

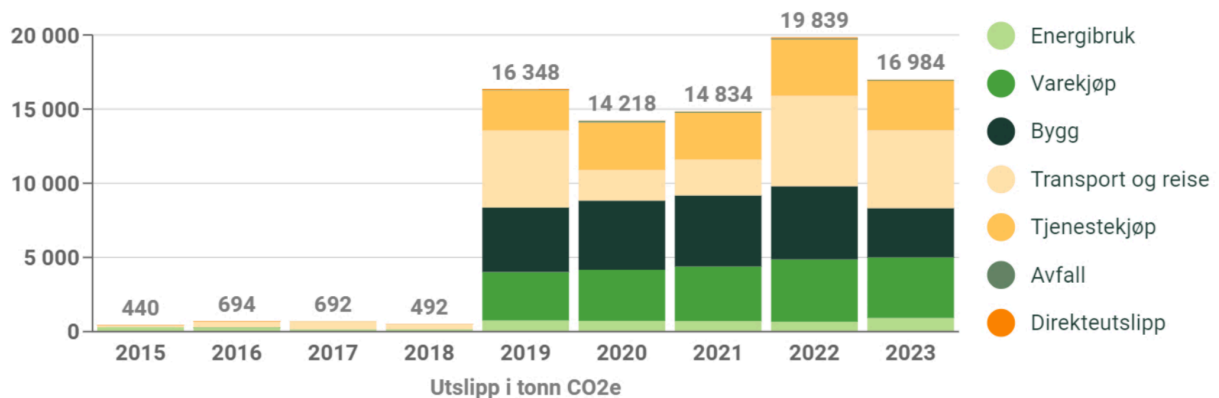
Tabell 13: Handlingsplan for bærekraftig utvikling 2023-2026 (Høgskulen på Vestlandet, 2021a)

Mål 1 i del A av handlingsplanen handler om at “HVL skal utdanne kandidatar med kompetanse innan berekraftsmåla, som er i stand til å nytte denne kompetansen til å løyse berekraftsutfordringar i samfunnet.” (Høgskulen på Vestlandet, 2021a, s. 4). Her er det beskrevet syv tiltak som innebærer at HVL skal (1) prioritere budsjettmidler som sikrer fagmiljøene for bærekraftig utvikling, (2) integrere bærekraftig utvikling i studieprogrammene, (3) legge til rette for innføring tidlig i studieløpet, (4) få studenter til å skrive om bærekraftsmålene i bachelor- og masteroppgavene sine, (5) ha et bærekraftsperspektiv i internasjonal mobilitet, (6) legge til rette for deling av ressurser på tvers av fagmiljø og fakultet og (7) utvikle og etablere emner med vekt på etikk og samfunnsansvar (Høgskulen på Vestlandet, 2021a). Dette anses som gode tiltak, men ved evaluering i 2025 og etter den gjeldende perioden for handlingsplanen, kan det være vanskelig å konkludere om HVL har nådd målet eller ikke.

Del B og det femte målet omhandler kultur, organisering og daglig drift, samt “Som miljøfyrtårn skal HVL bidra til å løyse berekraftsutforingar” (Høgskulen på Vestlandet, 2021a). Fire tiltak inkluderer (1) integrering av sirkulær økonomi, (2) reduksjon av klimagassutslipp, (3) bruk av innkjøpsmakt for bærekraft og (4) etablering av et inkluderende arbeids- og studentmiljø (Høgskulen på Vestlandet, 2021a). I underkapittelet 2.1.2 (Sirkulær økonomi) presenterer vi Nilsen (2023) sin beskrivelse av sirkulær økonomi, hvor det fremheves at alle ressurser har verdi og kan utnyttes fullt ut. Her er det verdt å nevne at HVL arrangerer sirkulærdagene som et tiltak for sirkulær økonomi. Tiltak 1 under det femte målet tar for seg nettopp sirkulær økonomi, “Sirkulær økonomi skal bli ein integrert del av den

samla verksemda til HVL” (Høgskulen på Vestlandet, 2021a, s. 7).

Tiltak 2 under det femte målet i del B, er beskrevet som “HVL skal redusere det totale klimagassutslippet med 40% fra 2019-nivå” (Høgskulen på Vestlandet, 2021a, s. 7). Asplan Viak (2024; Høgskulen på Vestlandet, 2021b) utreder klimaregnskap-rapportene til HVL, og fra klimaregnskapet for 2023 har de utarbeidet figur 14.

Figur 14: HVL sitt klimaregnskap (Asplan Viak, 2024)

Figur 14 viser utvilsomt et forbedringspotensial, der perioden mellom år 2019 og 2022 har en økning på 20,93 %. Fra år 2022 til 2023 er det derimot reduksjon igjen, noe som er positivt. Likevel har HVL enda ikke nådd 2019-nivået. Figuren viser at transport og reise er den største faktoren som har økt i den perioden. Transport er en av de største kildene til utslipp av klimagasser i Norge (Regjeringen, 2023b, s. 155). HVL skal således til 9 900 tCO_{2e}, med en reduksjon på 40 % fra 2019-nivå, til året 2026 (Asplan Viak, 2024; Høgskulen på Vestlandet, 2021a, s. 7). Aksjonspunktene er utarbeidet og handler om å jobbe med energioptimalisering og klima- og miljøvennlige løsninger, velge fossilfrie energikilder og videreutvikle oversikt over klimafotavtrykket, for så å iverksette klimagassreduserende tiltak der det er nødvendig. Det er altså store mål HVL har tatt på seg og det blir dermed interessant å observere virkningene av denne handlingsplanen og reduksjonen av utslippene. Ved figur 14, ser vi at utslipps-posten “Bygg” har blitt redusert fra 2019 til 2023 og dette er i henhold til Rusinko (2010) sitt rammeverk til høyere utdanningsinstitusjoner for å ha grønne bygg⁴.

Angående det nevnte premisset i introen til handlingsplanen, som handler om at toppledelsen kan gi økonomiske insentiver, er det to tiltak som omhandler dette i handlingsplanen (Høgskulen på Vestlandet, 2021a, s. 2). Det er (1) å prioritere budsjettmidler for at fagmiljøene til HVL har kapasitet og kompetanse for å utdanne kandidater om bærekraftig

⁴ Se 2.3.2.2 Rammer for integrering av bærekraft

utvikling, (2) samt det å prioritere budsjettmidler og andre ressurser til forskning av bærekraftig utvikling (Høgskulen på Vestlandet, 2021a, s. 4). Det å legge til rette med økonomiske midler for bærekraft, er noe styret ikke har vedtatt tidligere (Styret - Høgskulen på Vestlandet, 2023a). I budsjettet for 2024 fortsetter denne trenden (Skugstad, 2023, s. 5: Styret - Høgskulen på Vestlandet, 2023b). Tidligere har “innsatsmidler”-posten i budsjettet for HVL vært 12,7 millioner i 2020, 21 millioner i 2021 og 2022, mens det i 2023 var 15 millioner (Skugstad, 2022, s. 7; Skugstad, 2023, s. 8). Dette er midler som ligger tilgjengelige for HVL sine strategiske satsningsområder (Styret - Høgskulen på Vestlandet, 2023b). I 2024 er det ikke budsjettet for noen innsatsmidler (Skugstad, 2023, s. 5). Ved presentasjonen av budsjettet i styremøtet 8/23 ser styret bort fra handlingsplanen som ble vedtatt tidligere på året, våren 2023 i møte 3/23. Med dette funnet og presentert teori, kan vi argumentere for at HVL virker til å benytte seg av målforskyvning, om ikke grønnvasking.

Ved styremøte 2/24 den 7. mars 2024 ble det endelige budsjettet for 2024 vedtatt (Styret - Høgskulen på Vestlandet, 2024b). Her kommer det fram at HVL må redusere kostnadene sine med 72 millioner i løpet av 2024 og 60 millioner i 2025. Det er dermed krevende tider for utdanningsinstitusjonen, og strategiske satsningsområder som bærekraft blir nedprioritert. Forslaget som ble lagt frem for styret ved møte 2/24 er det fortsatt ikke inkludert noen innsatsmidler, som nevnt tidligere. Det er her et styremedlem trekker sin bekymring:

Ut fra det jeg ser så ser jeg ikke noe satsing på bærekraft. Det er problematisk for alt det vi sier i ulike sammenhenger. (...) Det blir på en måte et veldig stort avstand på det vi sier og det vi gjør (Styret - Høgskulen på Vestlandet, 2024b).

Som beskrevet i 2.4.5 (Grønnvasking) defineres grønnvasking som "et produkt eller en tjeneste som markedsføres som miljøvennlig uten å nødvendigvis være det" (Carson & Skauge, 2023, s. 154). Med definisjonen så er styremedlemmet bekymret for grønnvasking uten å benytte seg av begrepet. Rektor svarer:

Vi har ikke satt opp bærekraft som en særskilte budsjettpost, det er en forventning at vi setter i gang handlingsplanen for bærekraft og det er en forventning som går ut til alle enheter og i oppdragsbrev. Hvis det må lages økonomiske gulrøtter for sånne satsinger, så kan det bli mange sånne gulrøtter som må settes ut. Bærekraft er viktig og det er integrert i vår strategi og nå har vi en egen handlingsplan og det er da en tydelig forventning til alle enheter at den handlingsplanen kommer særlig godt til uttrykk i 2023. Men det har vært tydeliggjort fra flere at det må komme tydeligere fram

i budsjett (Styret - Høgskulen på Vestlandet, 2024b).

I sitatet fra rektor fra styremøte 2/24 virker det heller ikke som at det blir gitt ut “økonomiske gulrøtter” til bærekraft. Sett med tidligere diskusjon, om et tiltak ved handlingsplanen for bærekraftig utvikling at toppledelsen skal ved strategiske budsjettildeling og andre insentiver legge til rette for at tiltakene kan gjennomføres, så møter ikke budsjettet, rektor eller styret dette (Høgskulen på Vestlandet, 2021a, s. 2). Dette til tross for at det ble vedtatt i styremøte 3/23, året i forveien. En bekymring for at handlingsplanen er gjennomførbar blir etter styremøte 2/24 styrket, dermed blir farepotensialet for målforskyvning og grønnvaskingsperspektivet forsterket. Med dette, er det interessant å trekke inn bokstav d. fra paragraf 1-1 i UH-loven. Her er HVL lovfestet til å bidra til miljømessig bærekraft, men utøvelsen av dette blir svekket.

Et sentralt poeng fra grønnvaskingsplakaten er at “grønnvaskere snakker høyt om bærekraft uten å bidra med noe som gjør verden bedre” som også er poengtert i teorien fra Carson og Skauge (2023, s. 154; Grønnvaskingsplakaten, u.å.). Dette kan ses i sammenheng med diskusjonen. HVL har heller ikke signert på grønnvaskingsplakaten, men som nevnt i 2.4.5 (Grønnvasking) er det flere høyere utdanningsinstitusjoner som ikke har gjort dette (Grønnvaskingsplakaten, u.å.). Det nevnte oppdragsbrevet i sitatet, skal vi også diskutere i 4.3.1.3 (Rektors oppdragsbrev for 2024).

4.4.1.3 Rektors oppdragsbrev for 2024

For å undersøke hvordan HVL arbeider internt med å oppfylle forventninger fra de eksterne interessentene innenfor samfunnsansvar og bærekraft fra et topp-lederperspektiv, er det relevant å analysere rektors oppdragsbrev for 2024 til dekan ved Fakultet for teknologi, miljø- og samfunnsvitenskap. Oppdragsbrevet er definert i retningslinjer for virksomhetsstyring og gir en oversikt over oppdrag fra rektor til hver enhet ved HVL i år 2024. Brevet er utformet i tråd med ambisjoner og mål i virksomhetsstrategien for HVL 2023-2030, og er delt inn i fem deler som er beskrevet i tabell 14 (Rektor HVL, 2024).

Del	Innhold
Del 1: Oppdrag til alle	Realisere strategiske ambisjoner og mål. <ul style="list-style-type: none">• Arbeide med tiltak i handlingsplanen for bærekraft Budsjettdisiplin og stram økonomistyring.
Del 2: Særskilte	Oppdrag knyttet tildelingsbrev fra

oppdrag til Fakultet for teknologi, miljø og samfunnsvitenskap	kunnskapsdepartementet (KD) Oppdrag knyttet til realisering av mål i virksomhetsstrategien Utdanning og forskning for samfunns- og arbeidslivet. <ul style="list-style-type: none"> ● Mål 1: Profesjons- og arbeidslivsrettet utdanning skal dekke fremtidens kompetansebehov. ● Mål 2: Forskningen skal opprettholde høy internasjonal kvalitet og bidra til å forme samfunns- og arbeidslivet En sterk innovasjonskraft <ul style="list-style-type: none"> ● Mål 3: Ansvarlig innovasjon preger samhandlingen med samfunns- og arbeidsliv ● Mål 4: Organisasjonen kjennetegnes ved å søke forbedring Et ambisiøst samfunnsaktør <ul style="list-style-type: none"> ● Mål 5: Være et samskapende universitet med levende campuser som tar en tydelig regional rolle. ● Mål 6: Dele kunnskap og delta aktivt i samfunnsdebatten
Del 3: Planlegging	Helhetlig og tematiske planer
Del 4: Budsjett og fullmakter	Overordnet oversikt over bevilgningen
Del 5: Oppfølging	Dialogmøte 25.04.24 og etatsstyringsmøtet med KD 30.05.24

Tabell 14: Oversikt over rektors oppdragsbrev for 2024 (Rektor HVL, 2024)

I Del 1: Oppdrag til alle, er det særlig to oppdrag som er prioritert for hele HVL i 2024. Det første er å realisere strategiske ambisjoner og mål, og det andre oppdraget handler om budsjett og økonomistyring (Rektor HVL, 2024). Ved det første oppdraget må alle være særlig oppmerksom på å arbeide planlagt og systematisk for å nå målene i strategien og utviklingsavtalen (Rektor HVL, 2024). Man må også være oppmerksom på å arbeide med tiltak i handlingsplanen for bærekraft, som er et eget punkt i oppdragsbrevet. Som vi beskrev i 4.4.1.2 (Handlingsplan for bærekraftig utvikling 2023-2026) henviser rektor til at det står i oppdragsbrevet at alle enhetene skal utøve handlingsplanen for bærekraft. Det kan dermed diskuteres at bærekraftsarbeidet blir skjøvet ned i organisasjonen. Dette er på bakgrunn av at det ikke er implementert noe utenom å vedta handlingsplanen, som er utarbeidet fra et lavere hold i organisasjonen.

Oppdraget knyttet til realisering av målene i virksomhetsstrategien (Del 2) fokuserer på

utdanning og forskning for samfunns- og arbeidslivet. Målsettingen er rettet mot å imøtekomme fremtidens kompetansebehov (mål 1). For å nå dette målet er det lagt til flere delmål som blant annet omhandler ansvar for utvikling og revisjon av den interne studieporteføljen. Dette er i tråd med overordnede prinsipper for prioritering, med vekt på behovene som fremkommer i tilsynsmeldingen og nødvendig kompetanse for å gjennomføre det grønne skiftet. Videre er det prioritert å utvikle nye og relevante studietilbud gjennom samarbeid med eksterne aktører og i dialog med praksisfeltet (Rektor HVL, 2024).

“Nødvendig kompetanse for det grønne skiftet” understreker behovet for å heve kompetanse for å kunne håndtere og bidra til en bærekraftig utvikling. Dette støttes i det teoretiske rammeverket under kompetanseheving (2.4.2.1), hvor det hevdes at bedrifter må investere i utdanning og opplæring, da bærekraft krever integrering i en rekke fagområder og avdelinger (Annelin & Boström, 2022). Det støtter også drøftingen fra delkapittel 4.2.6 (Kompetansebehov) om et kompetansebehov innenfor bærekraft.

Å skape en ambisiøs samfunnsaktør går under mål 5 og 6. Mål 5 vektlegger fakultetets rolle som samfunnsansvar, med fokus på samarbeid om utdanning og forskning på tvers av fakulteter, utvikling av levende campuser, etablering av studietilbudet på flere campuser, og bidrag til strategisk omdømmebygging (Rektor HVL, 2024). Videreutvikling av læringsmiljøer og møteplasser på både norske og utenlandske studenter er også prioritert. Mål 6 vektlegger på sin side å dele kunnskap og delta aktivt i samfunnsdebatten. Her fokuseres det på synliggjøring av ingeniørfaget internasjonalt og nasjonalt, delta på faglige arenaer nasjonalt og internasjonalt, samt økt populærvitenskapelig formidling og publisering (Rektor HVL, 2024).

Del 3 av planen fokuserer på planlegging som et viktig verktøy for effektiv styring, måloppnåelse og ressursbruk som overholdes av gjeldende regelverk (Rektor HVL, 2024). Grunnleggende prinsipper for planlegging er nøye beskrevet i retningslinjer for virksomhetsstyring. Under helhetlige planer forventes hvert fakultet å utarbeide en helhetlig fakultetsplan som samsvarer med målstrukturen i virksomhetsteorien og det gitte oppdragsbrevet. Planen skal ta hensyn til risiko som kan hindre måloppnåelse (Rektor HVL, 2024).

Videre ønsker vi å se HVLs interne bærekraftsarbeid i forhold til figur 6: Andrew’s corporate strategy model⁵. Her beskrives begrepet forretningspolitikk med de viktige arbeidsoppgavene

⁵ Se 2.4.4 Mål og strategi

som en toppleder har, som å integrere spesifikke tiltak, beslutningstaking og implementere retningslinjer. Det skilles mellom aktiviteter som bestemmer hva som skal gjøres og implementeres, og mellom beslutningene som senere blir gjennomført gjennom konkrete handlinger (Andersen, 2013, s. 6). Dette er det som illustreres i figur 6, hvor overgangen fra formulering og implementering er svært relevant. Sett i forhold til HVLs interne arbeid på ledelsesnivå, kan det gjennom formulering av strategi, handlingsplan og rektors oppdragsbrev se ut som HVL følger denne forretningspolitikken. Som beskrevet i det teoretiske rammeverket 2.4.2.2 (Endringsledelse) kreves det betydelige endringer ved implementering av bærekraftige tiltak, og det kreves med dette spesifikke tiltak for å være en sterk endringsledelse (Lozano & Garcia, 2020). Sett med bærekraftsperspektivet til studien, så blir arbeidet med handlingsplanen for bærekraft skjøvet til fakultetene uten de vedtatte økonomiske insentivene som toppledelsen skulle gi.

4.4.1.4 Oppsummering av top down

I dette delkapittel har vi forsøkt å belyse ledelsesperspektivet i forskningsspørsmål 3: *Hvordan jobber HVL internt på både ledelses- og medarbeidernivå for å oppfylle forventningene fra eksterne interessenter innen samfunnsansvar og bærekraft?*

Ved å se på strategiene til HVL fant vi ut at bærekraftstemaet ble kraftig nedtonet i den nyeste strategien for 2023-2030, kontra for perioden 2019-2023. Dette til tross for tilbakemeldinger om behov for en tydeligere bærekraftsforpliktelse. Den tidligere strategien gikk fra å ha bærekraft som ett av tre hovedmål til å flytte det under et delmål ved ansvarlig innovasjon. Handlingsplanen for bærekraftig utvikling hadde videre som mål å vise sine forpliktelser for å bidra til å oppfylle bærekraftsmålene. Dette var for å tilfredsstille de beskrevne tilbakemeldingene fra lavere hold. Den adresserer bærekraft i hele institusjonen, inkludert undervisning, forskning, administrasjon og daglig drift. Dette er på bakgrunn av de økte normative, og ikke minst regulative, forventningene fra de eksterne interessentene. Tiltak fra handlingsplanen inkluderer integrering av blant annet sirkulær økonomi.

Imidlertid reflekterer ikke det endelige budsjettet for 2024 vedtatt i styremøtet 2/24 denne satsingen på bærekraft, noe som bekymrer noen styremedlemmer i styremøte 3/23, 1/24 og 2/24. Diskusjonen om grønnvasking underbygges av mangelen på økonomisk støtte til bærekraftsinitiativer. Rektors respons indikerer at det forventes at handlingsplanen for bærekraft skal implementeres uten spesifikke økonomiske midler, noe som utfordrer planens gjennomførbarhet og legger til rette for bekymringer for grønnvasking. Videre ser vi gjennom

klimarapporten at det fortsatt må kuttes i klimautslippene, men gjennom det faglige i UH-loven og strategien er det vanskelig å se at høyskolen har prioritert dette.

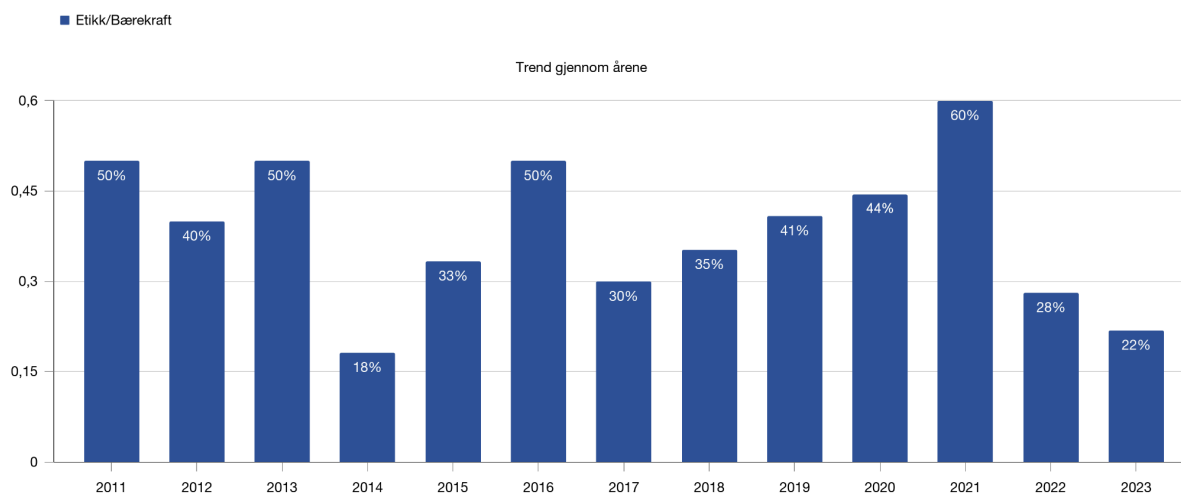
Rektors oppdragsbrev for 2024 tar tydelig frem de strategiske prioriteringene og målene til HVL. Brevet er utformet i tråd med virksomhetsstyringen for HVL 2023-2030, og er delt inn i fem deler. Del 1 fokuserer på å realisere strategiske ambisjoner og mål, med særlig vekt på budsjett og økonomistyring. Del 2 adresserer spesifikke oppdrag knyttet til utdanning, forskning, innovasjon og samfunnsengasjement, med en betydelig vekt på å imøtekomme fremtidens kompetansebehov og opprettholde høy internasjonal forskningskvalitet. I del 3 trekker det frem viktigheten av planlegging som et verktøy for effektiv styring og ressursbruk, med krav om helhetlig og tematisk planer som tar hensyn til vedtatte handlingsplaner, inkludert bærekraftsplanen. Gjennom oppdragsbrevet blir det understreket at handlingsplanen aktivt skal jobbes med i lavere hold i organisasjonen. I skrivende stund har vi ikke data på hvorvidt oppdragsbrevet fra rektor har hatt en effekt på bærekraftsarbeidet til Høgskulen på Vestlandet.

4.4.2 Bottom-up

Etter å ha fokusert på handlinger som er blitt gjort på toppledelsesnivå, vil vi i dette delkapittel se på bottom-up perspektivet. Med andre ord, handlinger som stammer fra ansatte fra lavere nivå, i motsetning til toppledernivået. Her vil vi presentere statistikk fra masteroppgaver og artikler, samt se på HVL sitt arbeid med SDG.

4.4.2.1 Tidligere masteroppgaver

I vår datainnsamling har vi analysert tidligere masteroppgaver for å kartlegge antall studenter som har valgt etikk og bærekraft som tema for sine masteroppgaver. Målet er å skaffe innsikt i populariteten til temaet blant studenter.

Figur 15: Etikk og bærekraft tema i masteroppgaver ved HVL

Som vist i figur 15, har trenden innenfor etikk og bærekraft variert over tid. Etter en økning i perioden 2017-2021 opplevde temaet en nedgang i 2022 og 2023. Overordnet forstås det at etikk og bærekraft har vært et populært tema fra 2011 til 2023, og derfor er det noe som engasjerer studenter. Gjennomsnittprosenten ligger på 38,5 %, mellom 2011 og 2023, noe som understreker engasjementet som skjer fra studentene (nedenfra og opp) i organisasjonen.

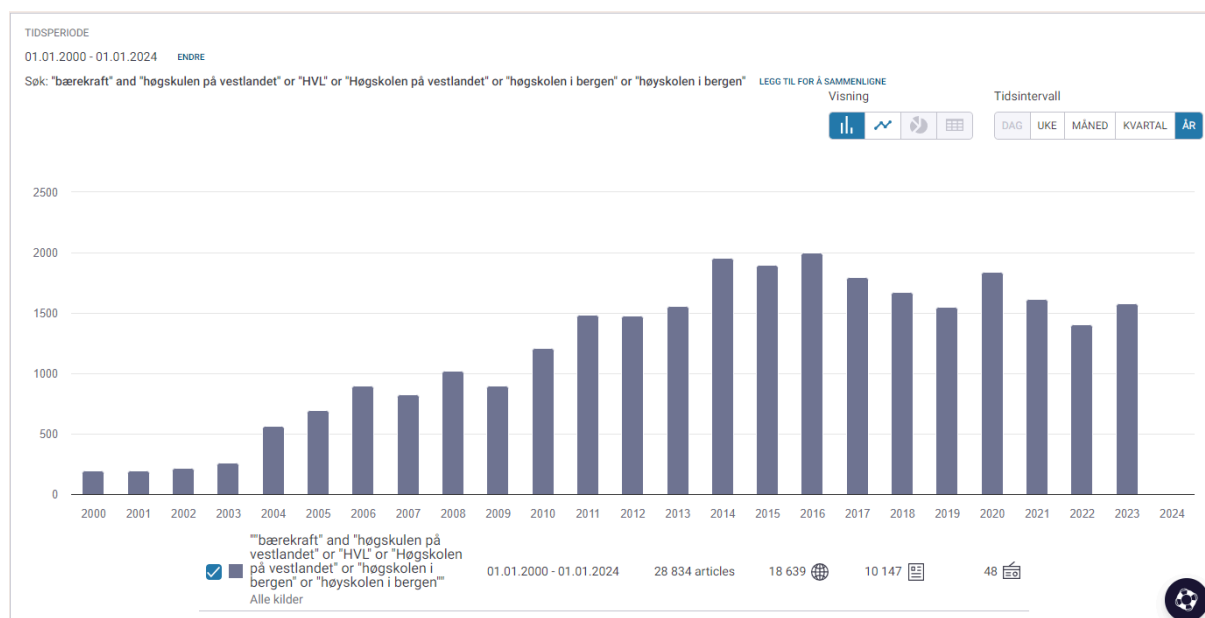
Som lagt frem i det teoretiske rammeverket er en ulempe med bottom-up tilnærming at det kan føre til mangel på samhold og manglende fokus på det store bildet, samt risiko for at prosjekter ikke samsvarer med organisasjonens overordnede mål⁶ (Velosio, 2023). Dette kan reflekteres av den svingende trenden som er lagt frem. Selv om etikk og bærekraft er et populært tema, er det perioder der trenden svinger basert på individuelle valg, uten at dette er koordinert med HVL i sin overordnede strategi. Dette ble også belyst i 4.4.1.1 (Strategiene til HVL). Om vi derimot sammenligner figur 15 med strategiene, 2019-2023 og 2023-2030, er det vanskelig å trekke slutning til at statistikken blir direkte påvirket av strategiene. Det er likevel interessant å se at HVL sin strategi for 2019-2023, som hadde et stort fokus bærekraft, hadde et stort trykk av masteroppgaver som omhandlet begrepene etikk og bærekraft i perioden 2019-2021.

4.4.2.2 Antall artikler som nevner bærekraft og HVL

Figur 16 illustrerer antall artikler i Norge som omhandler bærekraft og er knyttet til HVL eller Høgskulen i Bergen. Vi har benyttet oss av Atekst, en tjeneste fra Retriever som er et selskap innen medieovervåking og medianalyse (Retriever, 2021), med søkeordene: “Bærekraft” og

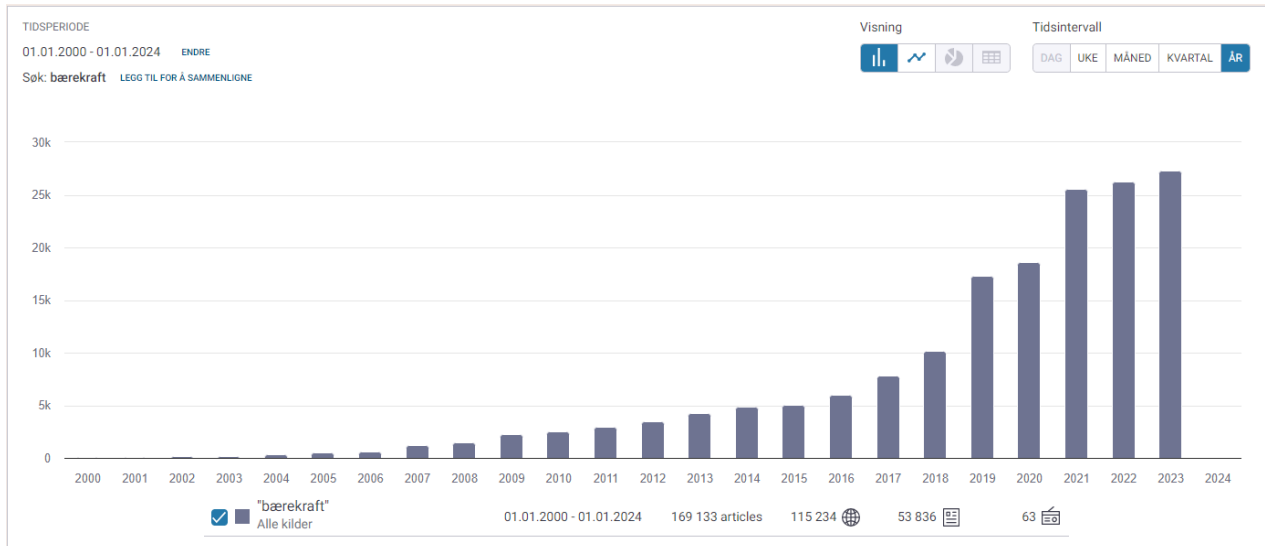
⁶ Se 2.4.3 Top-down & bottom-up

“Høgskulen på Vestlandet” og “HVL” og “Høgskolen i Bergen”. Vi observerer en stigning fra 2004 til 2016, etterfulgt av en moderat nedgang mellom 2016 og 2019 før trenden igjen stiger. Figur 16 antyder med dette en økende interesse for temaet bærekraft i de siste årene i form av at det har blitt skrevet flere artikler som nevner bærekraft fra HVL.

Figur 16: Antall artikler som nevner bærekraft og HVL / Høgskolen i Bergen (01.01.2000-01.01.2024 (Retriever, 2021))

For å sammenligne trenden for bærekraft knyttet opp mot HVL som organisasjon, er det også interessant å se hvordan trenden til bærekraft generelt er. Ved figur 17 ser vi nettopp dette. Det har vært en jevn stigning fram til 2018 med et kraftig hopp i 2019 og 2021. Figur 16 viser derimot ikke de like kraftige hoppene fra år til år. Her ser vi at det skrives en del om bærekraft og HVL, samt det vises at det har vært aktuelt en god stund.

Figur 17: Antall artikler som nevner bærekraft (01.01.2000-01.01.2024 (Retriever, 2021))

4.4.2.3 HVLs arbeid med SDG

En sentral del av litteraturen rundt bærekraft er bærekraftsmålene til FN. I 4.2.1 (Bærekraftsmål) drøftet vi forventningene til nettopp FN som en ekstern interessent til HVL. I dette delkapittelet skal vi drøfte hvordan HVL på medarbeidernivå jobber med forventningene tilknyttet til SDG.

Først og fremst finnes det ikke en helhetlig oversikt over bærekraftstiltak i HVL, men bærekraftkoordinator fortalte i intervjuet at det er et mål at alle studieretningene skal ha emner om bærekraft, uavhengig av utdanningsretningen. Det ble også understreket at en av de største påvirkningene HVL kan ha på samfunnet, er studentene som får kompetanse rundt bærekraft og bidrar til det grønne skiftet. Gjennom arrangementer som sirkulærdagene og etikkdagene så arrangerer ansatte på HVL dager som setter bærekraft i fokus (Høgskulen på Vestlandet, 2024a; Høgskulen på Vestlandet, 2024b).

Et annet tiltak som HVL er i gang med, er en reisepolitikk, som er litt mer klimaambisiøs. Det er et konkret mål i tildelingsbrevet til HVL, som nevnt i 4.3.2 (Regulatoriske krav fra sektoren), under “4 Andre forutsetninger og krav” som omhandler klimagassutslipp (Det Kongelige Kunnskapsdepartementet, 2023). Det Kongelige Kunnskapsdepartementet (2023) har betegnet målet som “Systematisk og helhetlig arbeid for å redusere klimagassutslipp, naturfotavtrykk og energibruk”. Tiltaket til HVL er å opprette et grønt reisestipend for studenter som skal på utveksling, så med dette vil studenter som velger å reise mer klimavennlig få ekstra støtte til å reise. Som vi kan se av handlingsplanen for bærekraftig

utvikling, er de store utslippene til HVL reise og transport, og dette er et konkret tiltak for å redusere dette. Masterstudenter som skriver masteroppgaver får også mer midler for reising om de reiser bærekraftig. Instituttet, Handelshøgskulen HVL, gir ut 5000 kroner per student for reise ved innsamling av data og 7500 kroner om studentene reiser bærekraftig (Løvlie, 2024).

Som nevnt er det ingen samlet oversikt over tiltakene HVL har innført i forbindelse med bærekraft. Fra intervjuet 19.03.2024 og de øvrige datainnsamlingene har vi utarbeidet en samlet oversikt (tabell 15) av funn som viser til HVL sitt bærekraftsarbeid.

Tiltak	HVL sin rolle
Norsk klimastiftelse	Medlemskap
Klimapartnere	HVL forplikter til bærekraftsarbeid (klimaregnskap, klimaarbeid, miljøsertifisering) gjennom sitt medlemskap
Miljøsertifisering	Alle campusene er sertifisert
Klimaomstillingskonferanse	Konferanse i Sogndal, hvor HVL deltar
Varmere Våtere Villere	Arrangert av HVL med formål om å skape en møteplass for klima, kunnskap og kultur
Sirkulærdagene	Arrangement med formål om å gjøre studenter og ansatte mer bevisst på sirkulær økonomi, og finne løsninger mot en mer klimasmart og miljøvennlig hverdag
Etikkdagene	Arrangementet har tema innen etikk, samfunnsansvar og bærekraft. Gjennom flere år har HVL i samarbeid med Profesjonsetisk nettverk arrangert etikkdagene
Reisepolitikk	Gjøre HVLs reisepolitikk mer klima ambisiøs
Handlingsplan for bærekraftig utvikling 2023-2026	Fokus på klima og bærekraft
Samspel bærekraft nyskaping (Strategi 2019-2023)	Strategiplan hvor bærekraft er ett av tre hovedmål. Samtidig er det to egne satsningsområder på bærekraft
Kunnskap som bygger menneske og samfunn (Strategi 2023- 2030)	Bærekraftsfokus kommer under ett av seks overordnede mål

Bærekraftsrapportering	Rapporterer årlig om klimautslipp
17-målspodden	HVL sin egen podkast med formål om formidling om bærekraft

Tabell 15: Oversikt over HVLS arbeid med bærekraft

Videre har instituttene vist på medarbeidernivå sitt ønske om å tilegne seg bærekraftstiltak gjennom diskusjon av strategier og handlingsplaner. Som det ble diskutert i 4.4.1.1 (Strategiene til HVL) har ansatte vært ivrige med å foreslå tiltak før den gjeldende strategien for organisasjonen ble vedtatt (Høgskulen på Vestlandet, 2022c, s. 4). Dette gjelder også ved opparbeidingen av handlingsplanen (Styret - Høgskulen på Vestlandet, 2023b).

4.4.2.4 Oppsummering av bottom-up

Vi har i dette delkapittelet forsøkt å finne svar på medarbeidernivå-perspektivet i forskningsspørsmål 3: *Hvordan jobber HVL internt på både ledelses- og medarbeidernivå for å oppfylle forventningene fra eksterne interessenter innen samfunnsansvar og bærekraft?*

Gjennom kodingen av tidligere masteroppgaver tyder det på at bærekraft er et tema som engasjerer studentene. Det samme gjelder for statistikken av artikler om HVL med tema om bærekraft. Videre har vi gitt innsikt i reisepolitikk og hvordan HVL legger til rette for insentiver for bærekraftige reiser. Det er også presentert medarbeidernivået sitt engasjement for bærekraft i sin påvirkning av HVL sine strategier og handlingsplan for bærekraftig utvikling. Selv om det ikke var utredet en felles oversikt over HVLS arbeid med bærekraft, utredet vi tabell 15 som viser de ulike tiltakene. For å oppsummere ser det ut til at bottom-up i organisasjonen ivaretar normative og regulative forventningene til sektoren og viser engasjementet sitt i tilgjengelige diskusjoner. Denne slutningen setter vi i forbehold at vi har de rette indikatorene på bottom-up.

5.0 Konklusjon

Avslutningsvis i teorikapittelet oppsummerte vi opp vårt analyseskjema for teorien⁷. Skjemaet viser til hvilke tema og sentrale begreper som trekkes inn i hvert forskningsspørsmål. Dette la grunnlaget til analysen og diskusjonen i kapittel 4. I dette kapittelet, vil vi oppsummere funnene som gir svar på problemstillingen: *Hva er HVL sin bærekraftshistorie - utvikling av mål og midler for bærekraft?* For å svare på dette, vil vi konkludere hvert enkelt forskningsspørsmål før vi besvarer problemstillingen i delkapittel 5.1. Deretter skal vi gå igjennom bidraget til begreps- og teoriutvikling, se på begrensningene ved våre funn og til slutt foreslå veien videre for fremtidig forskning.

5.1 Besvare forskningsspørsmål

Forskningsspørsmålene omhandler tre deler; 1) normative forventninger knyttet til bærekraft, 2) normative og regulative forventninger til og i utdanningssektoren og 3) HVLs interne arbeid, som er fordelt på toppleder og medarbeidernivå. Det er disse tre delene dette delkapittelet er delt opp i.

5.1.1 Bærekraft - Normative forventninger

Innledningsvis spurte vi forskningsspørsmål 1: *Hva er de eksterne forventninger til utdanningssektoren, med HVL, i forhold til samfunnsansvar og bærekraft?* Gjennom forskningsspørsmål 1 har vi sett nærmere på de eksterne normative forventningene til sektoren, med fokus på HVL.

Vi fant sterke normative forventninger som berører HVL, og resten av utdanningssektoren. Hovedsakelig er dette knyttet forventninger som HVL bør jobbe med innen FNs bærekraftsmål. Statusen på de fleste miljømålene er alarmerende. Lederen for klimaovervåking hos verdens meteorologiorganisasjon gir en “rød alarm” om global oppvarming. Alarmen henviser til at kalenderåret 2023 endte opp med å ha 1,45 °C økning fra førindustriell-tiden på 1800-tallet. Prognosen på SDG 13 (Stoppe klimaendringene) ser dermed vanskelig ut å nå til 2030. Dette understrekes når estimatet for 2024 tilsier at vi kommer til å gå forbi Parisavtalen sitt mål om 1,5 °C for første gang. Etter mange utfordringer med å nå enighet, klarte FN-landene å etablere Naturavtalen. Denne avtalen fokuserer spesielt på bærekraftsmål 14 (Livet under vann) og 15 (Livet på land). Et av målene ved Naturavtalen var å dele kompetanse innen bærekraft mellom landene. Kompetansebehovsutvalget viste på

⁷ Se 2.5 Analyseskjema

sin side mangelen på denne essensielle kompetansen, men understreket behovet for ekspertise innen sirkulær økonomi og dens tilknyttede SDG 12 (Ansvarlig forbruk og produksjon). Kunnskap innen bærekraft er dermed essensiell for Norge for å imøtekomme energiomsetningen, og er en forventning som berører HVL. Her trekkes det frem særlig vekt på nye sirkulære løsninger, kunnskapsutvikling og at vi må forberede oss på en fremtid uten olje og gass.

5.1.2 Utdanningssektoren - Normative og regulative forventninger

I forskningsspørsmål 2 *“Hva er forventninger for og i utdanningssektoren til HVL i forhold til samfunnsansvar og bærekraft?”*, har vi gått nærmere inn på hvilke normative og regulative forventninger som er for utdanningssektoren og hva sektoren har satt til HVL. Dette er tilknyttet forskningsspørsmål 1 om de normative forventninger fra eksterne interessenter satte til sektoren innen SDG 12, 13, 14 og 15.

Vi identifiserte at noen av de normative forventninger for og i utdanningssektoren til HVL er satt av UNESCO, UHR og regjeringen. UNESCO på sin side har et rammeverk og 52 anbefalinger knyttet til utdanningssektoren, innen undervisning, forskning og samfunnsengasjement. De legger frem et behov for øyeblikkelig og felles handling for å nå bærekraftsmålene, og utdyper utdanningssektoren som en viktig aktør for å skape en ny og bedre fremtid. Med dette foreslår de å etablere en samfunnskontrakt for utdanningssektoren om å bygge en bærekraftig fremtid. Regjeringen på sin side, konkluderer med at det trengs ny kunnskap innen miljømessig bærekraft, noe som fører til et nytt kunnskaps- og kompetansebehov om naturen, klimaet, bærekraftig forvaltning og menneskelig adferd. Det blir videre understreket av Universitet- og høskolerådet.

En regulatorisk forventning knytter seg til tildelingsbrevet til HVL fra det Kongelige Kunnskapsdepartementet. Dette er derimot bygget opp etter regjeringen sin langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023-2032. Tildelingsbrevet, som fungerer som et årlig styringsdokument, har satt tydelige krav om at HVL skal bidra med miljømessig-, sosial- og økonomisk-bærekraft. Dette sees tydelig etter endringen i universitets- og høskoleloven i § 1-1, bokstav d., som ble rettskraftig 01.08.2021. Loven forplikter UH-institusjonene til å bidra til miljømålene, som denne masteroppgaven har fokus på.

Ved siden av dette har HVL, som medlem av klimapartnere, en forpliktelse til å gjøre tiltak slik som klimaregnskap, forsikre at klimaarbeid er forankret i toppledelsen, være miljøsertifisert og jobbe systematisk mot klimaarbeid. Her igjen blir behovet for samarbeid

trukket frem som et sentralt virkemiddel for å nå bærekraftsmålene. Vi kan dermed konkludere med at det er en rekke regulatoriske krav fra utdanningssektoren til HVL som må etterfølges, og sektoren tar alarmene fra forskningsspørsmål 1 på alvor.

5.1.3 HVLs interne arbeid - Top-down og bottom-up

Forskningsspørsmål 3 vektlegges mest i denne masteroppgaven og lyder som følger: *Hvordan jobber HVL internt på både ledelses- og medarbeidernivå for å oppfylle forventningene fra eksterne interessenter innen samfunnsansvar og bærekraft?*

Det siste forskningsspørsmålet tar for seg hvordan HVL jobber med normative og regulative forventninger som ble belyst i forskningsspørsmål 1 og 2. Utenfra er forventningene knyttet til blant annet at HVL har en viktig oppgave med sin påvirkning av miljømålene av bærekraftsmålene til FN. Dette er gjennom utdanning og ikke minst forskning for å nå SDG innen 2030 og nullutslippsmålet fra Parisavtalen i 2050. Gjennom kunnskapsskaping, -formidling og samarbeid kan utdannings situasjoner bidra til å adressere utfordringene knyttet til FNs bærekraftsmål og samfunnsutvikling.

Forskningsspørsmål 3 er delt opp i to aspekter; ledelsesnivå (top-down) og medarbeidernivå (bottom-up). På ledelsesnivå er det et flersidig forhold til bærekraft. I strategien for 2019-2023 var bærekraft en stor del av strategien, men i strategien mellom 2023-2030 ble bærekrafts aspektet snevret ned. Handlingsplanen for bærekraftig utvikling 2023-2026 viser derimot HVL sin satsning for å utvikle seg for å være bærekraftig, med et forbehold om å få økonomiske insentiver fra styret. Gjennom observasjon fra opptak av styremøter, har vi observert at flere av styremedlemmene har foreslått tiltak uten å ha kommet videre. Vi innhentet et sitat fra et møte der styremedlemmet trekker sin bekymring, knyttet til avstand mellom tiltak for bærekraft og det HVL kommuniserer til sine interne og eksterne interessenter. Rektor svarer på bekymringen:

Hvis det må lages økonomiske gulrøtter for sånne satsinger, så kan det bli mange sånne gulrøtter som må settes ut. Bærekraft er viktig og det er integrert i vår strategi og nå har vi en egen handlingsplan og det er da en tydelig forventning til alle enheter at den handlingsplanen kommer særlig godt til uttrykk i 2023. (Styret - Høgskulen på Vestlandet, 2024b).

Her understreker rektor at de ikke kan gi ut økonomiske insentiver og skyver arbeidet ned til medarbeidernivået i organisasjonen uten insentivene som ble vedtatt i handlingsplanen. Alfred Chandler understreker viktigheten av å allokere ressurser som er nødvendige for å kunne

gjennomføre målene i bedriftenes strategier⁸. Svaret samsvarer heller ikke med Andrew's corporate strategy model (figur 6) som ble presentert av Andersen i 2.4.4 (Mål og strategi).

I de fragmentariske dataene vi har presentert, vil vi argumentere for at det er god interesse for å jobbe med bærekraft fra bottom-up perspektivet i organisasjonen. Via artikler skrevet om bærekraft og HVL samt tidligere masteroppgaver, fremkommer det klart at bærekraftsaspektet får betydelig oppmerksomhet, og ikke minst viser det en økende og langvarig interesse. Engasjementet for bærekraft som de ansatte har vist i sin påvirkning av HVL sine strategier og handlingsplanen for bærekraft er også stor. Våre funn tyder dermed på at bærekraftsperspektivet ivaretas på medarbeidernivå i organisasjonen.

I henhold til innsamlet empiri og teori kan vi argumentere for at HVL sitt arbeid med bærekraft kan kategoriseres som målforskyvning med fare for å utøve grønnvasking (figur 18)⁹. Faren for grønnvasking er knyttet opp mot at toppledelsesnivået ikke har lagt til rette for at HVL etterleve handlingsplanen for bærekraftig utvikling. Økonomiske insentiver har ikke blitt iverksatt som avtalt i handlingsplanen. Andre initiativer er den diskuterte grønnvaskingsplakaten som er et direkte tiltak for å motarbeide grønnvasking. Vi kan således konkludere med at det virker til å være et manglende samsvar mellom forventningene fra eksternt hold og tiltak fra organisasjonen.

5.2 Bidrag til begreps- og teoriutvikling

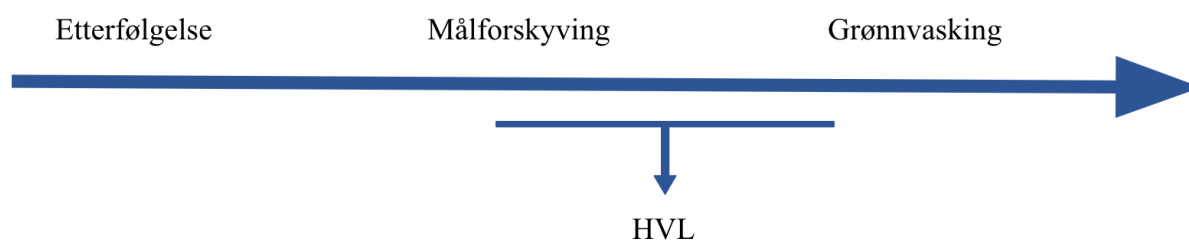
Her vil vi besvare oppgavens problemstilling "*Hva er HVL sin bærekraftshistorie - utvikling av mål og midler for bærekraft?*". Med hjelp av forskningsspørsmålene, har vi vist flere dimensjoner av HVL sin bærekraftshistorie. Gjennom både eksterne og interne interesser, og ved normative og regulative forventninger til HVL. Her ser vi at det er sterke forventninger, både normativt og regulativt fra eksternt hold. Oppgavens hovedfokus er derimot på hvordan HVL jobber med de nevnte forventningene. Hvordan organisasjonen utvikler mål og tilegner midler for å jobbe med bærekraft, ser vi som en vekslende presentasjon av HVL. Vi ser at det er en interesse og innsats i organisasjonen fra medarbeidernivået, men fra ledelsesnivå er det begrensede tiltak og midler som er satt i gang. Virksomhetsstrategi for årene 2019-2023 hadde et stort fokus på bærekraft, men da det ble utarbeidet en ny strategi for 2023-2030 var det et mindre fokus på dette satsingsområdet for HVL. Dette er etterfulgt av manglende oppfølging av midler av både strategien 2023-2030

⁸ Se 2.4.4 Mål og strategi

⁹ Se 5.2 Bidrag til begreps- og teoriutvikling

og handlingsplanen for bærekraftig utvikling 2023-2026.

I besvarelser om problemstillinger rundt bærekraft er det således naturlig å knytte det opp til grønnvasking. Vi opplever forskningsfeltet for grønnvasking i utdanningssektoren som begrenset, og kan dermed ikke trekke klare retningslinjer for om HVL utøver grønnvasking eller ikke. Det er heller ikke uvanlig å nevne grønnvasking med samfunns-, arbeids-, og næringslivet. Ved diskusjon av grønnvasking sitter vi derimot igjen med figur 18 og et forsøk på å forklare hvordan HVL utøver seg i en akse. Aksen går fra “Etterfølgelse”, som er oversatt fra det engelske ordet “Compliance” til “Målforskyving” og til slutt “Grønnvasking”. Rammeverket skal si noe om HVL etterlever forventninger knyttet til bærekraft, setter egne mål uten å nå dem i tide, eller om de driver med grønnvasking, hvor det er en betydelig diskrepans mellom institusjonens handlinger og kommunikasjon.

Figur 18: Lojal iverksetting mellom norm og lov, målforskyvning og grønnvasking

Som vist i figur 18, velger vi å plassere HVL et sted mellom målforskyving og grønnvasking. Om vi kun har et normativt perspektiv kan det diskuteres at HVL kan plasseres ved målforskyvning. Dette er på bakgrunn av de presenterte funnene som viser at HVL utøver flere gode tiltak gjennom arrangementer som Klimaomstillingskonferanse, Varmere Våtere Villere, Sirkulærdagene og Etikkdagene, samt podkasten 17-målpodden. Videre er organisasjonen medlem av Norsk klimastiftelse og Klimapartnere, og er i tillegg miljøsertifisert. Flere av de nevnte tiltakene kommer derimot fra engasjementet på medarbeidernivå, og om vi tar på de regulative brillene og toppledelsesperspektivet er det mer grunn til å kategorisere HVL sin iverksetting av bærekraftsfokus som grønnvasking. Dette er på grunnlag av funnene fra empirien og teorien. Mangelen på etterfølgelse av bokstav d. under §1-1 i UH-loven, manglende iverksetting av bærekraft for strategien 2019-2023 og handlingsplanen for bærekraftig utvikling 2023-2026, samt et snevert bærekraftsfokus ved strategi 2023-2030 påvirker dette. En tolkning fra det regulative og top-down fokuset som er rettet mot utdanningsinstitusjonen, er at det er behov for et klarere og tydelig skille mellom normative og regulative forventninger. Det kan virke som det regulative er i noen grad ikke

sett på som sterkt forpliktende. Basert på vår tolkning av empiri og teori fremkommer det flere indikasjoner som peker på at HVL utøver målforskyvning ved bærekraft, med det er en fare for at HVL beveger seg over til grønnvasking.

I tabell 16 har vi illustrert en kort oppsummering av hovedfunnene våre som er med på å svare på problemstillingen, som vi har strukturert etter normative og regulative forventninger i forskningsspørsmålene 1 og 2. Forskningsspørsmål 3 er som kjent delt opp etter top-down- og bottom-up-perspektiv.

	Normativ forventning	Regulativ forventning
F1: Bærekraft	<ul style="list-style-type: none"> • “Rød alarm” fra FN angående SDG 13 • Paris- og naturavtalen legger forventning til sektoren om å påvirke miljømålene gjennom utdanning • Kompetansebehov for å imøtekomme det grønne skifte 	<ul style="list-style-type: none"> • Ingen regulative forventninger
F2: Utdannings- sektoren	<ul style="list-style-type: none"> • UNESCO’s 52 anbefalinger for å nå SDG gjennom en samfunnskontrakt for utdanningssektoren • UNESCO trekker frem behovet for kompetanseheving • UHR understreker et kunnskaps-og kompetansebehov innenfor bærekraftig utvikling • Bærekraft har blitt ett av tre sentrale mål under Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023-2032 	<ul style="list-style-type: none"> • UH-lovens §1-1 d. Loven forplikter UH-institusjonene til å bidra til bærekraftsarbeid • Tildelingsbrevet til HVL setter et krav om at man skal arbeide med bærekraft • Som medlem av klimapartnere legger det en forpliktelse til bærekraftsarbeid slik som klimaregnskap, være miljøsertifisert og at klimaarbeid er forankret i toppledelsen
F3: HVLS interne arbeid	Top-down	Bottom-up
	<ul style="list-style-type: none"> • Bærekraft var ett av tre prioriterte mål i Strategien 2019-2023, men snevret ned i strategien for 2023-2030 • Ikke iverksatt økonomiske insentiver for bærekraft • Handlingsplanen viser til HVL sin satsing for å bli 	<ul style="list-style-type: none"> • Engasjement fra ansatte for å bidra med bærekraftsfokus til utarbeidelse av strategi og handlingsplan • Artikler og masteroppgaver viser til at bærekraft har betydelig oppmerksomhet • Arrangerer på

	<p>bærekraftig</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Skyver ansvaret for arbeidet med handlingsplanen for bærekraftig utvikling ned til medarbeidernivået ● Gjennom observasjon av styremøtene har vi observert at styremedlemmene foreslår tiltak uten å iverksette dette. Det trekkes frem en bekymring knyttet til avstand mellom hva de sier og gjør. ● Manglende hensyn til § 1-1 d. 	<p>medarbeidernivå flere arrangementer som har fokus på bærekraft</p>
--	---	---

Tabell 16: Hovedfunn

5.3 Begrensninger ved våre funn

Avslutningsvis er det viktig å anerkjenne noen av begrensningene i vårt forskningsprosjekt. Studien ble utført over en relativt kort tidsdefinert periode og med begrensede ressurser, noe som naturligvis påvirker omfanget og dybden av våre funn.

Valg knyttet til vår forskningsmetode har vært nødvendig å trekke frem. De metodologiske begrensningene blir knyttet til valg som påvirker til slutt validiteten til oppgaven, altså hvor godt studien måler det den har til hensikt å måle.

Selv om vi alltid kan dra nytte av mer data, må vi anerkjenne at temaet bærekraft i utdanningssektoren er omfattende og at vårt forskningsfelt, med fokus på miljømålene til FNs bærekraftsmål og HVL, er begrenset. I funnene til forskningsspørsmål 1 og 2 ser vi noe som er relevant for andre utdanningsinstitusjoner. Selv om noen av våre resultater kan være overførbare til andre utdanningsinstitusjoner, er det sannsynlig at de i mindre grad gjelder for private bedrifter.

Videre kan vår relasjon til HVL påvirke våre funn. Som beskrevet i delkapittelet 3.5.4 (Å studere egen organisasjon), er det både fordeler og ulemper å benytte seg av egen organisasjon som forskningsobjekt. Denne forståelsen er avgjørende for å tolke korrekt rekkevidden og anvendelsen av våre konklusjoner.

5.4 Videre forskning

I de avsluttende ordene vil vi ta for oss studiens bidrag til forskningsfeltet og videre forskning. Som vi nevnte tidligere i konklusjonen har vi funnet et kunnskapshull ved en mulig

begrepsavklaring for grønnvasking i utdanningssektoren. Gjennom en grundig analyse av bærekraftperspektivet, har vi identifisert behovet for å utvikle et spesifikt grønnvaskingsbegrep tilpasset utdanningssektoren som omfattes av UH-lovens nye formålsparagraf. I vårt rammeverk (figur 18)¹⁰, ønsker vi å skille hvordan utdanningsinstitusjoner følger etter forventninger knyttet til bærekraft. Dette er fordelt på om de etterlever forventningene, har satt noen mål men når de ikke etter tidsaspektet eller grønnvasker der det er stor avstand mellom organisasjonens handlinger og kommunikasjon. Dette rammeverket kan vise seg å være nyttig ved forskning på andre utdanningsinstitusjoner som er underlagt den nye formålsparagrafen 1-1 d. i UH-loven.

¹⁰ Se 5.2 Bidrag til begreps- og teoriutvikling

Litteraturliste

- Aanesen, K. H. (2020, Oktober 12). *Hvordan velge forskningsmetode? - Sosiologi og sosialantropologi*. NDLA. Hentet januar 15, 2024, fra <https://ndla.no/nb/subject:1:fb6ad516-0108-4059-acc3-3c5f13f49368/topic:1:860e0dc0-7691-4b90-ba3b-8a00c39c9448/topic:1:6422199b-cd4c-4728-8560-e357482c14d2/resource:39227a08-71d4-4526-97c0-86c55e01cc0e>
- Amaral, A., & Magalhães, A. (2002). The emergent role of external stakeholders in European higher education governance. In *Governing Higher Education: National Perspectives on Institutional Governance* (Vol. 2). New York, NY: Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-015-9946-7_1
- Andersen, T. J. (2013). *Short Introduction to Strategic Management*. Cambridge University Press.
- Annelin, A., & Boström, G. O. (2022, Desember 14). *An assessment of key sustainability competencies: a review of scales and propositions for validation*. International Journal of Sustainability in Higher Education. Hentet januar 10, 2024, fra <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/IJSHE-05-2022-0166/full/html#abstract>
- Asplan Viak. (2024). *Klimarapport 2023*. HVL. Hentet mai 7, 2024, fra <https://www.hvl.no/contentassets/33cf3a9e98114c1785b0f656200a0b97/klimarapport-2023.pdf>
- Azote. (2016, Juni 14). *The SDGs wedding cake*. Stockholm Resilience Centre. Hentet Desember 12, 2023, fra <https://www.stockholmresilience.org/research/research-news/2016-06-14-the-sdgs-wedding-cake.html>
- Blake, J., & Davis, K. (1964). Norms, values and sanctions. In R. E. L. Faris (Ed.), *Handbook of Modern Sociology* (pp. 456-484). Chicago: Rand McNally.
- Boogaard, K. (2023, Desember 26). *How to write SMART goals (with examples)*. Atlassian. Hentet mai 7, 2024, fra <https://www.atlassian.com/blog/productivity/how-to-write-smart-goals>
- Braithwaite, J., & Drahos, P. (2000). *Global Business Regulation*. Cambridge University Press.
- Carson, S. G., & Skauge, T. (2023). *Etikk for beslutningstakere. Virksomheters bærekraft og samfunnsansvar* (3. Utgave ed.). Cappelen Damm.

- Dæhlen, M. (2020, Februar 10). *Government wants Norway's universities to compete to be best on environment and climate issues*. ScienceNorway. Hentet januar 11, 2024, fra <https://www.sciencenorway.no/climate-education/government-wants-norways-universities-to-compete-to-be-best-on-environment-and-climate-issues/1629665>
- Det Kongelige Kunnskapsdepartementet. (2023, Desember 20). *Tildelingsbrev 2024 til Høgskulen på Vestlandet - regjeringen.no*. Regjeringen.no. Hentet februar 5, 2024, fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/35697bb9bdbd44bf983e63286871da40/tidelingsbrev-2024-hogskulen-pa-vestlandet2296901.pdf>
- Easterby-Smith, M., Jaspersen, L. J., Thorpe, R., & Valizade, D. (2021). *Management and Business Research* (M. Easterby-Smith, Ed.). SAGE Publications.
- Elkington, J. (1998). *Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business*. Gabriola Island, British Columbia: New Society Publishers.
- Europe Sustainable Development Report 2023/24. (2024, Januar 25). *European Elections, Europe's Future and the Sustainable Development Goals*. Cloud Object Storage - Amazon S3. Hentet februar 12, 2024, fra <https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2024/europe-sustainable-development-report-2023-24.pdf>
- FN. (2022). *FNs bærekraftsmål*. FN-sambandet. Hentet april 4, 2024, fra <https://fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>
- FN. (2023, Juni 28). *Bærekraftig utvikling, fattigdom og befolkning*. FN-sambandet. Hentet april 16, 2024, fra <https://fn.no/tema/baerekraftig-utvikling-fattigdom-og-befolkning/baerekraftig-utvikling>
- FN. (2024, Januar 12). *WMO confirms 2023 as warmest year on record 'by a huge margin'*. UN News. Hentet april 16, 2024, fra <https://news.un.org/en/story/2024/01/1145457>
- Freeman, R. E., Harrison, J. S., Wicks, A. C., Parmar, B. L., & de Colle, S. (2010). *Stakeholder Theory: The State of the Art*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511815768>
- Grønmo, S. (2023, Januar 16). *Kvalitativ metode*. Store norske leksikon. Hentet januar 16, 2024, fra https://snl.no/kvalitativ_metode
- Grønnvaskingsplakaten. (u.å.). *Grønnvasking.no*. Grønnvaskingsplakaten. Hentet januar 10, 2024, fra <https://gronnvasking.no/>
- Gustavsen, H. (2023, August). *Klimaulikhet i Norge*. Framtiden i våre hender. Hentet april 25, 2024, fra

- https://www.framtiden.no/filer/dokumenter/Rapporter/2023/Rapport_Klimaulikhet_Digital_v1-3.pdf
- Hancke, K., Andersen, G. S., Gundersen, H., Kvile, K. Ø., Trannum, H. C., & Borgersen, G. (2022, November 28). *Kunnskapsoppsummering om marine områder som er viktige for karbonlagring*. Niva. Hentet april 25, 2024, fra <https://kudos.dfo.no/documents/51632/files/34080.pdf>
- Holden, E., & Linnerud, K. (2021). *Bærekraftig Utvikling: En Idé Om Rettferdighet* (1. Utgave ed.). Universitetsforlaget.
- Hughes, A. C. (2023, Februar 14). The Post-2020 Global Biodiversity Framework: How did we get here, and where do we go next? *Wiley Online Library*, 2, 1-9. Hentet mars 6, 2024 fra <https://doi.org/10.1002/inc3.16>
- Hughes, A. C., & Grumbine, R. E. (2023, November 6). The Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework: what it does and does not do, and how to improve it. *Frontiers*, 11. Hentet januar 8, fra <https://doi.org/10.3389/fenvs.2023.1281536>
- Høgskulen på Vestlandet (u.å.) *Etter- og videreutdanning - Natur og klima*. HVL. Hentet mai 22, 2024 fra <https://www.hvl.no/studier/studieprogram/etter-og-vidareutdanning/?filters=Naturogklima>
- Høgskulen på Vestlandet. (2016, Desember 06). *Om Høgskulen på Vestlandet*. Hentet januar 9, 2024, fra <https://www.hvl.no/om/>
- Høgskulen på Vestlandet. (2018). *Samspel berekraft nyskaping*. Strategi 2019 - 2023. Hentet februar 13, 2024, fra <https://stvgrrgn.files.wordpress.com/2018/10/hvl-strategi-2019-23.pdf>
- Høgskulen på Vestlandet. (2021a, Februar 20). *Handlingsplan for berekraftig utvikling 2023-2026*. Hentet februar 1, 2024, fra https://www.hvl.no/globalassets/hvl-internett/dokument/strategi-og-plan/hvl_handlingsplan_barekraft2023-26.pdf
- Høgskulen på Vestlandet. (2021b, Februar 20). *Slik jobbar vi med berekraft*. HVL. Hentet februar 5, 2024, fra <https://www.hvl.no/om/berekraft/slik-jobbar-vi-med-berekraft/>
- Høgskulen på Vestlandet. (2022a, Mars 8). *Ph.d.-utdanning*. HVL. Hentet mai 7, 2024, fra <https://www.hvl.no/studier/phd-utdanning/>
- Høgskulen på Vestlandet. (2022b, November 22). *Kunnskap som bygger menneske og samfunn*. Hentet januar 9, 2024, fra <https://www.hvl.no/om/strategi-2023-2030/>
- Høgskulen på Vestlandet. (2024a, Januar 11). *Dagar for etikk, samfunnsansvar og berekraft*.

- HVL. Hentet mai 8, 2024, fra <https://www.hvl.no/forskning/konferanse/etikkdagar/>
Høgskulen på Vestlandet. (2024b, Mars 4). *Sirkulærdagane - Høgskulen på Vestlandet*. HVL.
Hentet april 9, 2024, fra <https://www.hvl.no/om/berekraft/sirkulardagane/>
- Ingelsrud, M. H., Dahl, E. M., & Nørgaard, E. (2023). *Arbeidslivsbarometer. Norsk arbeidsliv 2023: Kompetanseutvikling for nye tider? Deltakelse, motivasjon og barrierer*. Arbeidslivsbarometeret. Hentet april 25, 2024, fra <https://arbeidslivsbarometeret.no/wp-content/uploads/2023/08/Arbeidslivsbarometeret-2023.pdf>
- IPCC. (2022). *Climate change 2022: Impacts, adaptation and vulnerability*. IPCC.
- Jacobsen, D. I. (2021). *Forståelse, beskrivelse og forklaring: innføring i metode for helse- og sosialfagene* (3rd ed.). Cappelen Damm Akademisk.
- Jacobsen, D. I. (2022). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (4th ed.). Cappelen Damm Akademisk.
- Jacobsen, D. I., & Thorsvik, J. (2019). *Hvordan organisasjoner fungerer*. Fagbokforlaget.
- Keaten, J., & Borenstein, S. (2024, Mars 19). *U.N. Weather Agency Issues 'Red Alert' on Climate Change*. Time Magazine. Hentet april 16, 2024, fra <https://time.com/6958370/un-wmo-climate-change-red-alert/>
- Kim, Y. H., Sting, F. J., & Loch, C. H. (2014, september 15). Top-down, bottom-up, or both? Toward an integrative perspective on operations strategy formation. *32*(7-8), 462-474. <https://doi-org.galanga.hvl.no/10.1016/j.jom.2014.09.005>
- Klimapartnere. (u.å.). *Om klimapartnere*. Ingen klarer å løse klimautfordringene alene. - Klimapartnere: Norges viktigste partnerskap for grønn næringsutvikling. Retrieved April 9, 2024, from <https://www.klimapartnere.no/>
- Kompetansebehovsutvalget. (2023). *Fremtidige kompetansebehov: Utfordringer for grønn omstilling i arbeidslivet*. Kompetansebehovsutvalget. Hentet april 25, 2024, fra <https://kompetansebehovsutvalget.no/wpcontent/uploads/2023/06/KBU-temarapport-2023.pdf>
- Løvlie, F. A. (2024, Januar 8). *Oppstartsseminar MOØ300 og MSB210*. Canvas - Høgskulen på Vestlandet. Hentet mai 8, 2024, fra https://hvl.instructure.com/courses/26322/files/2647115?module_item_id=752940
- Lozano, R., & Garcia, I. (2020). *Scrutinizing Sustainability Change and Its Institutionalization in Organizations*. <https://doi.org/10.3389/frsus.2020.00001>
- Lozano García, F., & Kevany, K. (2006, Desember 6). *Sustainability in higher education: what is happening?* Science Direct. Hentet januar 11, 2024, fra

- <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2005.12.006>
- Marques, P., Bernardo, M., Presas, P., & Simon, A. (2020). Corporate social responsibility in a local subsidiary: internal and external stakeholders' power. In (15th ed., Vol. 3, pp. 377-393). EuroMed Journal of Business. Hentet januar 11, 2024, fra <https://doi.org/10.1108/EMJB-01-2019-0013>
- Marshall, S. J. (2018). *Shaping the University of the Future: Using Technology to Catalyze Change in University Learning and Teaching*. Springer Nature Singapore. Hentet januar 17, 2024, fra <https://doi.org/10.1007/978-981-10-7620-6>
- Mintzberg, H. (1987). The Strategy Concept I: Five Ps for Strategy. In (30(1) ed., pp. 11-24). California Management Review. Hentet mars 1, 2024, fra <https://doi.org/10.2307/41165263>
- Mooney, A. (2024, Mars 19). *World on 'red alert' after heat records smashed in 2023, UN agency says*. Financial Times. Hentet april 16, 2024, fra <https://www.ft.com/content/b2c6d439-de84-46aa-a57e-db64a959e4cd>
- Ng, D., & Litzenberg, K. (2019). *Overcoming disciplinary divides in higher education: the case of agricultural economics*. Palgrave Communications. Hentet januar 18, 2024, fra <https://doi.org/10.1057/s41599-019-0235-8>
- Nilsen, H. R. (2023). *Sirkulær økonomi*. Store norske leksikon. Hentet desember 8, 2023, fra https://snl.no/sirkul%C3%A6r_%C3%B8konomi
- Nilsen, H. R. (2024, Januar 5). *EUs taksonomi for bærekraftig økonomisk aktivitet – Store norske leksikon*. Store norske leksikon. Hentet januar 15, 2024, fra https://snl.no/EUs_taksonomi_for_b%C3%A6rekraftig_%C3%B8konomisk_aktivitet
- Niranjan, A. (2024, Mars 19). *'Red alert': last year was hottest on record by clear margin, says UN report*. The Guardian. Hentet april 16, 2024, fra <https://www.theguardian.com/environment/2024/mar/19/red-alert-last-year-was-hottest-year-ever-by-wide-margin-says-un-report>
- OECD. (2022). *OECD Environmental Performance Reviews*. OECD. Hentet mars 15, 2024, fra <https://doi.org/10.1787/19900090>
- Owens, T. L. (2017, August 25). *Higher education in the sustainable development goals framework*. Wiley - Online Library. Hentet april 3, 2024, fra https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/ejed.12237?casa_token=ED1bFBcqRY0AAAAA%3ABtGlrjJcJokTnsg2ppaO3NXbR9RtZTiwIVQH1opyvnUoKjBTS7eqbpOFcyFK1hWosYJdS9F2-Xx4iF8
- PwC. (u.å.). *Empowered Chief Sustainability Officers | Strategy&*. Strategy and PwC. Hentet

- januar 10, 2024, fra
<https://www.strategyand.pwc.com/de/en/functions/esg-strategy/empowered-chief-sustainability-officers.html>
- Regjeringen. (2022, September 23). *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023–2032*. Regjeringen.no. Hentet april 10, 2024, fra
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-5-20222023/id2931400/>
- Regjeringen. (2023a, Juni 29). *Det globale Kunming-Montreal-rammeverket for naturmangfold (Naturavtalen)*. Regjeringen.no. Hentet januar 29, 2024, fra
<https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/naturmangfold/innsiktsartikler-naturmangfold/det-globale-kunming-montreal-rammeverket-for-naturmangfold-naturavtalen/id2987476/>
- Regjeringen. (2023b, Oktober 27). *Klimautvalget 2050 - Omstilling til lavutslipp*. Hentet april 20, 2024, fra
<https://files.nettsteder.regjeringen.no/wpuploads01/sites/479/2023/10/Klimautvalget-2050.pdf>
- Rektor HVL. (2024, Januar 16). *Rektors oppdragsbrev for 2024 til dekan ved Fakultet for teknologi, miljø- og samfunnsvitenskap*.
- Retriever. (2021). *Om Retriever*. Retriever Group. Hentet april 26, 2024, fra
<https://www.retrievergroup.com/no/om-oss>
- Rusinko, C. A. (2010). Integrating sustainability in higher education: A generic matrix. In *International Journal of Sustainability in Higher Education* (pp. 250-259). 10.1108/14676371011058541. Hentet januar 15, 2024, fra
https://www.researchgate.net/publication/235296132_Integrating_sustainability_in_higher_education_A_generic_matrix
- Scott, W. R. (2014). *Institutions and Organizations: Ideas, Interests, and Identities* (4th ed.). SAGE Publications.
- Secrist, C., Koeyer, I. D., Bell, H., & Fogel, A. (2002, Mai 31). *Combining Digital Video Technology and Narrative Methods for Understanding Infant Development*. Forum: Qualitative Social Researcher. Hentet mars 5, 2024, fra
<https://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/863>
- Silkoset, R., Olsson, U. H., & Gripsrud, G. (2021). *Metode, dataanalyse og innsikt*. Cappelen Damm.
- Skugstad, H. (2022, November 24). *Budsjett 2023*. HVL. Hentet februar 12, 2024, fra
<https://www.hvl.no/contentassets/f95346bea9904e0b8a3c0544d2588c43/2022/styremo>

- ter-2022-host/0822-haugesund/presentasjoner/53-22-b---budsjett-2023.pdf
- Skugstad, H. (2023, November 23). *Budsjett for 2024*. HVL. Hentet februar 12, 2024, fra <https://www.hvl.no/contentassets/2910a22019b6481e8d22b8033474f550/2023/2023-08-haugesund/54-23-s--budsjett-for-2024.pdf>
- Smith, S., & Vindenes, K. (2021a, August). *Arne-Christian Mohn med både ros og ris til HVL* [Audio-podkast-episode]. Spotify. Hentet april 12, 2024, fra <https://open.spotify.com/episode/3aANGR6LJIXskucI8P8vyw?si=7db98de0456b4edd>
- Smith, S., & Vindenes, K. (2021b, August). *Gisle Nondal om forventninger til akademia på bærekraft* [Audio-podkast-episode]. Spotify. Hentet april 12, 2024, fra <https://open.spotify.com/episode/1WRnCbZMOSN49I3j9jhYmXZ?si=b21b73b485714ef8>
- Smith, S., & Vindenes, K. (2021c, August). *Klaus Mohn om hvordan UiS jobber med bærekraft* [Audio-podkast-episode]. Spotify. Hentet april 30, 2024, fra <https://open.spotify.com/episode/2EITJohQLS4TSAkfTtHi7E?si=6f565595e7b74df2>
- Smith, S., & Vindenes, K. (2021d, August). *Natalia Golis om forventninger til akademia på bærekraft* [Podkast]. Spotify. Hentet april 29, 2024, fra <https://open.spotify.com/episode/6eYuth9e3Qdkk9nQ7ZnS8k?si=ffe5f7285f664328>
- Smith, S., & Vindenes, K. (2021e, august). *Renate Nedregård om bærekraftsvertøy og om HVL som "koblingsboks"* [Audio-podkast-episode]. Spotify. Hentet april 12, 2024, fra <https://open.spotify.com/show/05RJi8FEAoFrUWph09cTxf?si=92f6b7746ea8462f>
- Smith, S., & Vindenes, K. (2021f, August). *Tina Saltvedt om forventninger til nye økonomer* [Audio-podkast-episode]. Spotify. Hentet april 29, 2024, fra <https://open.spotify.com/episode/01tD8Z3KjV2yTIGkaZZbcA?si=2d4a24dc98c54129>
- Strand, R. (2013). The Chief Officer of Corporate Social Responsibility: A Study of Its Presence in Top Management Teams. In (Vol. 112, pp. 721-734). *J Bus Ethics*. Hentet januar 8, 2024, fra <https://doi.org/10.1007/s10551-012-1568-z>
- Styret - Høgskulen på Vestlandet. (2022, November 24). *18/04947-34 - Verksemdsstrategi for HVL 2023-2030*. Vedtaksak fra møte 8/22. Hentet mars 7, 2024, fra <https://opengov.360online.com/Meetings/hvl-uninett/File/Details/932747.PDF?fileName=Verksemdsstrategi%20for%20HVL%202023-2030&fileSize=398208>
- Styret - Høgskulen på Vestlandet. (2023a, April 27). *Styremøte 3/23*. Panopto. Hentet februar 27, 2024, fra <https://hvl.cloud.panopto.eu/Panopto/Pages/Viewer.aspx?id=759202b0-5304-4cdc-8d2d-aff100ecac35&query=3%2F23>

- Styret - Høgskulen på Vestlandet. (2023b, November 23). *HVL styremøte 8/23 del 1*. Panopto. Hentet april 9, 2024, fra <https://hvl.cloud.panopto.eu/Panopto/Pages/Viewer.aspx?id=5ac90fc0-d5dd-40c4-ad09-b0c3010ea0f8&query=08%2F22%20styrem%C3%B8te>
- Styret - Høgskulen på Vestlandet. (2024a, Februar 1). *Styremøte 1/24*. Panopto. Hentet februar 27, 2024, fra <https://hvl.cloud.panopto.eu/Panopto/Pages/Viewer.aspx?id=f142e899-7b60-4197-8752-b10901144257>
- Styret - Høgskulen på Vestlandet. (2024b, Mars 7). *Styremøte 2/24 7. mars del 1*. Panopto. Hentet mars 20, 2024, fra <https://hvl.cloud.panopto.eu/Panopto/Pages/Viewer.aspx?id=11524a2e-7a96-425e-99aa-b130009a009a>
- Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo.
- UNESCO. (2017). *UNESCO 2016*. UNESCO Digital Library. Hentet april 3, 2024, fra <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000248073>
- UNESCO. (2021). *Reimagining our futures together: a new social contract for education*. UNESCO Digital Library. Hentet februar 15, 2024, fra <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707/PDF/379707eng.pdf.multi>
- UNESCO. (2022). UNESCO Digital Library. *Knowledge-driven actions: Transforming higher education for global sustainability*, 101. <https://doi.org/10.54675/YBTV1653>
- United Nations (Ed.). (2020). *Global Education Monitoring Report 2020: Inclusion and Education - All Means All*. UNITED NATIONS PUBN. <https://doi.org/10.54676/JJNK6989>
- Universitets- og høgskolerådet. (2020, November 25). *Universitets- og høgskolerådets innspill til regjeringens handlingsplan for bærekraft*. Regjeringen.no. Hentet februar 5, 2024, fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/c981552a4e774efaa2643c7b15ed75e4/universitets-og-hogskoleradet.pdf>
- Universitets- og høyskoleloven. (2024, April 8). *Lov om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven)*. Lovdata. Hentet mai 7, 2024, fra <https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2024-03-08-9>
- Yale University. (u.å.). *Yale Sustainability Plan 2025*. Yale Sustainability. Hentet januar 11, 2024, fra <https://sustainability.yale.edu/resources/yale-sustainability-plan-2025>
- van Hecke M. L. (2007). *Blind Spots: Why Smart People Do Dumb Things*. New York:

Prometheus Books.

Velosio. (2023, mai 12). *Top or Bottom? A Hybrid Model is Key to Business Innovation*.

Velosio. Hentet januar 22, 2024, fra

<https://www.velosio.com/blog/top-or-bottom-a-hybrid-model-is-key-to-business-innovation/>

Yin, R. K. (2018). *Case Study Research and Applications: Design and Methods*. SAGE Publications.

Zadek, S. (2001). *The Civil Corporation: The New Economy of Corporate Citizenship*. Earthscan.

Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide

1. Hva slags mandat har du som Bærekraftkoordinator?
2. Hvordan var det å opparbeide/utarbeide handlingsplanen for bærekraft sett fra ned i organisasjonen og fra styret før den ble vedtatt?
3. Vi har jo sett på det styremøte som de vedtok Handlingsplanen, var det noe du ønsket at styret skulle ha implementert?
4. Vet du hvordan arbeidet for strategien for 2023-2030 foregikk?
 - Hvordan er bærekraftsfokuset i den nye strategien, sett med din stilling?
 - Sammenligne bærekraftsfokuset i strategien 2019-2023
5. Hva ser du på som de største utfordringene for arbeidet rundt bærekraft ved HVL?
6. Har du en oversikt over ulike tiltak eller handlinger HVL gjør for å være bærekraftig?
7. Har du en oversikt over alle emner som innebærer bærekraft?
8. Er det noen eksterne normative forventninger som HVL må tilrettelegge for innen bærekraft?
9. Det er jo mange regulatoriske forventninger fra sektoren som HVL må imøtekomme innen bærekraft, hva er de mest omfattende?
10. Tenker du at vi burde høre med noen andre knyttet til vår oppgave?

Vedlegg 2: Informasjonsskriv til informant

Informasjonsskriv

Vil du delta i forskningsprosjektet
*Høgskulen på Vestlandet sin
bærekraftshistorie?*

Formålet med prosjektet

Dette er et spørsmål til deg om du vil delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke bærekraftshistorien til HVL. Problemstillingen for forskningsprosjektet er:

Hva er HVL sin bærekraftshistorie - utvikling av mål, midler og resultat for bærekraft?

For å besvare problemstillingen har vi formet tre forskningsspørsmål, og de tar for seg eksterne forventninger til HVL, både normativt og regulativ, samt hvordan bedriften jobber med de eksterne forventningene fra toppledelsen og medarbeidernivået.

Forskningsspørsmålene er dermed:

F1: Hva er de eksterne forventninger til HVL sitt bidrag til etikk, samfunnsansvar og bærekraft?

F2: Hva er forventninger i utdanningssektoren til HVL i forhold til etikk, samfunnsansvar og bærekraft?

F3: Hvordan jobber HVL internt på både ledelses- og medarbeidernivå for å oppfylle forventningene fra eksterne interessenter innen etikk, samfunnsansvar og bærekraft?

Forskningsprosjektet innebærer vår avsluttende masteroppgave i masteren *Innovasjon og ledelse* her på HVL. Personopplysningene og intervjuet vil således kun bli benyttet for dette prosjektet som varer i perioden 01.01.24 til 14.06.24. Innleveringsfristen for masteroppgaven er 24.05.24, slik at det ikke vil være mulig til å endre prosjektet etter dette. Sluttdatoen for prosjektet, 14.06.24, settes grunnet det er datoen for en justerende muntlig for oppgaven, Opplysningene som blir innhentet blir derfor ikke benyttet til andre forskningsprosjekter og vi vil slette både opptak av intervju og lagrede personopplysninger etter prosjektets sluttdato.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får denne forespørselen fordi du har en essensiell innsikt i hvordan HVL jobber med bærekraft gitt din stilling. Vi har valgt deg ut på bakgrunn av tips fra vår veileder Tom Skauge og innhentet informasjon om Bærekraft på HVL sine nettsider.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskulen på Vestlandet er ansvarlig for personopplysningene som behandles i prosjektet. Masteroppgaven inngår i masterstudiet *Innovasjon og ledelse* i fakultet *Handelshøgskulen HVL*. HVL, nærmere fakultetet er behandlingsansvarlig for forskningsprosjektet. Vår veileder, Tom Skauge, er registrert som prosjektansvarlig for forskningsprosjektet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å be om å få dine opplysninger slettet.

Hva innebærer det for deg å delta?

For å innhente informasjon fra deg vil vi benytte et fysisk intervju. Spørsmålene vil være knyttet til kun prosjektets problemstilling og forskningsspørsmål. Vi har flere forhåndslagde spørsmål på forhånd som vi benytter, og vil være rom for oppfølgingsspørsmål til ulike temaer vi kommer nærmere inn på.

Personopplysningene som vi samler inn er navn, stillingstittel og e-post som kontaktopplysning. Opplysningene registreres elektronisk og gjennom lydopptak av intervjuet.

Kort om personvern

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler personopplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Du kan lese mer om personvern under.

Med vennlig hilsen

Tom Skauge
(Veileder)

Espen Sørensen
(Student)

Lene Enger
(Student)

Du kan lese mer om personvern på neste side.

Utdypende om personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

I dette forskningsprosjektet vil det kun være studentene som har tilgang til personopplysningene og lydopptaket som er lagret fra intervjuet. Lydopptaket lagres kun lokalt på en telefon og vil ikke bli delt ut til andre personer utenom Lene og Espen (Studentene).

Transkripsjonen vil bli gjort manuelt, så vi vil ikke benytte automatiske transkripsjonsmidler for å være sikker på at lydopptaket vil forbli lokalt på den ene telefonen.

I publikasjonen av oppgaven vil, etter samtykke, stillingstittelen din bli kjent. Dette er med tanke på at stillingen og arbeidsoppgavene dine vil være ønskelig å gjøre kjent for leseren, da det er en viktig del for hvordan HVL jobber med bærekraft.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysningene om deg for formål knyttet til vitenskapelig forskning. På oppdrag fra Høgskulen på Vestlandet har personverntjenestene ved Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør, vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til å protestere, be om innsyn, og til retting og sletting av opplysninger vi behandler om deg. Du vil da høre fra oss innen en måned. Vi vil gi deg en god begrunnelse hvis vi mener at du ikke kan identifiseres, eller at rettighetene ikke kan utøves. Du har også rett til å klage til Datatilsynet om hvordan vi behandler dine opplysninger.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes 14.06.24

Opplysningene vil da slettes. Vi vil slette opptaket fra intervjuet og slette våre kontaktopplysninger fra notater til prosjektet.

Spørsmål

Hvis du har spørsmål eller vil utøve dine rettigheter, ta kontakt med:

Prosjektansvarlig og veileder: Tom Skauge - Tom.Skauge@hvl.no

Personvernombod for HVL: Trine Anikken Larsen - Trine.Anikken.Larsen@hvl.no

Hvis du har spørsmål knyttet til Sikts vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt på epost: personverntjenester@sikt.no, eller på telefon: 73 98 40 40.